

คู่มือประกอบการศึกษา

หมวดวิชาที่ ๑

ความมั่นคงแห่งชาติ

หลักสูตร วิทยาลัยการทัพเรือ

กองวิชาความมั่นคงและวิชาพิเศษ
ฝ่ายวิชาการ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
พ.ศ. ๒๕๕๓

บันทึกการเปลี่ยนแปลง/แก้ไข

ลำดับที่	รายการแก้ไข	ว.ด.ป.ที่แก้ไข	หน่วย/ผู้แก้ไข	หมายเหตุ

* **หมายเหตุ** เอกสารฉบับนี้ ได้รับการปรับปรุงครั้งล่าสุด สามารถหาอ่านและดาวน์โหลดได้จากอินเทอร์เน็ตของฝ่ายวิชาการ
ยศ.ทร. ภายใต้เมนูกองวิชาความมั่นคงและวิชาพิเศษ หรือภายใต้เมนู Downloads ของฝ่ายวิชาการ

คำนำ

คู่มือประกอบการศึกษาฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้กับนักศึกษา หลักสูตรวิทยาลัยการทัพเรือ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการเตรียมตัวเพื่อการศึกษาในหมวดวิชาความมั่นคงแห่งชาติ ปีการศึกษา ๒๕๕๔ โดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ ความสำคัญ ความมุ่งหมาย ขอบเขตการศึกษา สาระสังเขปการศึกษา และเอกสารอ่านประกอบ ในแต่ละหัวข้อวิชา นอกจากนี้ยังได้จัดทำคำแนะนำทั้งในด้านแนวความคิด การปฏิบัติของนักศึกษา และประเด็นคำถามสำคัญที่นักศึกษาควรศึกษาและทำความเข้าใจก่อนเข้ารับการศึกษาและหลังจากได้รับการศึกษาในแต่ละหัวข้อวิชา เพื่อสามารถประเมินผลความสำเร็จของการศึกษาได้ด้วยตนเอง นักศึกษาควรใช้คู่มือฯ ฉบับนี้ เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ก่อนการศึกษาในห้องเรียน การอภิปรายเป็นคณะ และการแบ่งกลุ่มอภิปราย

กองวิชาความมั่นคงและวิชาพิเศษ ฝ่ายวิชาการ หวังว่าคู่มือประกอบการศึกษาฉบับนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาหลักสูตรวิทยาลัยการทัพเรือ หากพบข้อบกพร่อง หรือมีข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพิ่มเติมประการใด กรุณาติดต่อหรือแจ้งโดยตรงที่ กองวิชาความมั่นคงและวิชาพิเศษ ฝ่ายวิชาการ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ เพื่อรวบรวมและปรับปรุงแก้ไข ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

กองวิชาความมั่นคงและวิชาพิเศษ
ฝ่ายวิชาการ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
กันยายน พ.ศ.๒๕๕๓

สารบัญ

หน้า

คำนำ	ก
หมวดวิชา ความมั่นคงแห่งชาติ.....	๑
รายละเอียดการศึกษา หมวดวิชาความมั่นคงแห่งชาติ	๗
ตอนที่ ๑ ปัจจัยในการกำหนดยุทธศาสตร์.....	๙
ชุดวิชา ยุทธศาสตร์ชาติและแนวคิดทางยุทธศาสตร์.....	๑๑
หัวข้อวิชา กรอบแนวคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์	๑๒
หัวข้อวิชา กำลังอำนาจและผลประโยชน์แห่งชาติ	๑๔
หัวข้อวิชา เศรษฐศาสตร์การเมืองกับความมั่นคงแห่งชาติ	๑๗
หัวข้อวิชา ยุทธศาสตร์ชาติกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	๒๐
หัวข้อวิชา อภิปรายยุทธศาสตร์ชาติและแนวคิดทางยุทธศาสตร์	๒๓
ชุดวิชา ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ	๒๕
หัวข้อวิชา เครื่องมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	๒๗
หัวข้อวิชา ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจของประเทศและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล	๒๙
หัวข้อวิชา อภิปรายยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ	๓๑
ชุดวิชา ยุทธศาสตร์การทูต.....	๓๔
หัวข้อวิชา ยุทธศาสตร์ชาติกับการทูต.....	๓๕
หัวข้อวิชา การระงับข้อขัดแย้งและการจัดการวิกฤติการณ์ระหว่างประเทศ.....	๓๘
หัวข้อวิชา อภิปรายยุทธศาสตร์การทูต	๔๐
ชุดวิชา ภูมิยุทธศาสตร์.....	๔๓
หัวข้อวิชา ทฤษฎีภูมิรัฐศาสตร์.....	๔๔
หัวข้อวิชา ภูมิภาคอเมริกาศึกษา.....	๔๖
หัวข้อวิชา ภูมิภาคยุโรปศึกษา.....	๔๘
หัวข้อวิชา ภูมิภาคเอเชียศึกษา.....	๕๐
หัวข้อวิชา บทนำอนาคตศึกษา.....	๕๒
หัวข้อวิชา สัมมนาเชิงปฏิบัติการอนาคตศึกษา.....	๕๓
หัวข้อวิชา สัมมนาการตรวจสอบสภาวะแวดล้อม.....	๕๔

ชุดวิชา ยุทธศาสตร์ทะเล.....	๕๕
หัวข้อวิชา ทฤษฎีสमुททานุภาพ	๕๗
หัวข้อวิชา องค์ประกอบสมุททานุภาพของไทย.....	๖๐
ชุดวิชา การแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบ	๖๓
หัวข้อวิชา รูปแบบสงคราม และการใช้เทคโนโลยีในสงครามอนาคต	๖๕
หัวข้อวิชา การกำหนดทางเลือกสำหรับกำลังรบ.....	๖๘
หัวข้อวิชา วิธีแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบ.....	๗๐
หัวข้อวิชา แนวคิดทางยุทธศาสตร์และสิ่งท้าทายต่อการกำหนดกำลังรบ.....	๗๓
หัวข้อวิชา การอธิบายการแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบ	๗๗
ตอนที่ ๒ การกำหนดนโยบายด้านความมั่นคง.....	๘๐
ชุดวิชา องค์ประกอบด้านความมั่นคงแห่งชาติ.....	๘๒
หัวข้อวิชา นโยบายความมั่นคงแห่งชาติและนโยบายความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล	๘๔
หัวข้อวิชา ยุทธศาสตร์ของกองทัพไทย.....	๘๕
หัวข้อวิชา มติมหาชนและสื่อมวลชนกับความมั่นคงแห่งชาติ	๘๗
หัวข้อวิชา ปัญหาการเมืองการปกครองไทย และสังคมจิตวิทยา	๘๙
ชุดวิชา การบริหารทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศ	๙๐
หัวข้อวิชา Tempo Game	๙๒
หัวข้อวิชา การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการตกลงใจ.....	๑๐๓
หัวข้อวิชา การงบประมาณ การวิเคราะห์และการวางแผนงบประมาณเพื่อป้องกันประเทศ	๑๐๖
หัวข้อวิชา การบริหารทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศ และการจัดซื้อจัดหายุทโธปกรณ์หลัก	๑๑๐
ชุดวิชา การฝึกจัดทำยุทธศาสตร์และกำหนดกำลังรบ.....	๑๑๒
หัวข้อวิชา สัมมนาการจัดทำยุทธศาสตร์และการกำหนดกำลังรบ	๑๑๔

หมวดวิชาที่ ๑

ความมั่นคงแห่งชาติ

(National Security)

๑. ความสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงของโลก ในห้วงเวลาตั้งแต่สงครามเย็นสิ้นสุด จนถึงการอุบัติขึ้นของยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเชื่อมต่อโลกทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เข้าด้วยกันอย่างแนบแน่น ส่งผลกระทบต่อแนวคิดในเรื่องความมั่นคงแห่งชาติอย่างมาก มุมมองด้านภัยคุกคามที่อยู่ในรูปแบบของรัฐที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองต่างกัน ถูกแทนที่ด้วยภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น กลุ่มก่อการร้าย กลุ่มอาชญากรข้ามชาติ หรือแม้แต่กลุ่มผลประโยชน์ภายในรัฐที่เน้นวิธีการใช้ความรุนแรงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม นอกจากนี้ การเข้ามามีบทบาทในกิจการระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแทรกแซงกิจการภายในรัฐขององค์การระหว่างประเทศ กลุ่มองค์กรอิสระ บรรษัทข้ามชาติ ล้วนเป็นสิ่งท้าทายต่อความมั่นคงแห่งชาติทั้งสิ้น กองทัพอันในฐานะหน่วยงานด้านความมั่นคง ซึ่งทำหน้าที่ปกป้องประเทศจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ จำเป็นต้องเข้าใจบริบทแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รวมทั้งต้องคาดการณ์สถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหรือแม้แต่ปรับเปลี่ยนโครงสร้างกำลังรบของกองทัพ ให้สามารถรับมือกับภัยคุกคามและสิ่งท้าทายทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างทัน่วงที

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการเตรียมการให้นักศึกษามีความพร้อม สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้บังคับบัญชา ระดับสูงของกองทัพ หมวดวิชาความมั่นคงแห่งชาติ จึงจัดให้มีการศึกษาในขอบเขตของการวางแผนยุทธศาสตร์ และการกำหนดกำลังรบในอนาคต การบริหารงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ภายใต้สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงอันไม่แน่นอน ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา และการทหาร

หมวดวิชานี้จะมีความสัมพันธ์กับหมวดวิชาการบริหารองค์กรด้านความมั่นคง หมวดวิชายุทธศาสตร์และนโยบาย และหมวดวิชาปฏิบัติการทางทหาร โดยที่หมวดวิชานี้จะสร้างพื้นฐาน หลักการ และความเข้าใจในการกำหนดยุทธศาสตร์ เพื่อใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ในหมวดวิชาต่อไป แนวความคิดและเอกสารที่จัดเตรียมไว้ในแต่ละหัวข้อวิชานั้น เชื่อว่า นักศึกษาคงจะไม่นำแนวความคิดเพียงแนวความคิดเดียวไปดัดแปลงเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน แต่ควรนำแนวความคิดหลายแนวความคิดจากหลายๆ สถานการณ์ มาเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวความคิดในการปฏิบัติงานต่อไป ยิ่งกว่านั้นแนวความคิดที่เหมาะสม ควรเป็นในรูปของการประยุกต์ใช้หลักวิชาการ และประสบการณ์ในการทำงาน ที่รวมเอาแนวความคิดหลายแนวนั้น เข้าด้วยกัน ดังนั้น การเรียนในหมวดวิชานี้ จึงต้องมองประเด็นปัญหาจากหลายมุมมอง ด้วยการเลือกเอาแนวความคิดจาก เศรษฐศาสตร์ การเมือง การปกครอง ยุทธศาสตร์การวิเคราะห์การปฏิบัติการ ภาวะผู้นำ จิตวิทยา การควบคุมการจัดการ และอื่นๆ ในแต่ละบทเรียนนักศึกษาต้องใช้ประสบการณ์และหลักการในการทำงานที่ผ่านมา ประกอบกับความรู้อันได้รับการศึกษา มากำหนดแนวคิดทางยุทธศาสตร์ในแต่ละระดับภายใต้สถานการณ์ความมั่นคงของชาติ

เนื้อหาวิชาที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ ได้แก่

๑.๑ การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการทหาร ที่มีผลกระทบต่อ การกำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ

๑.๒ แนวความคิด ปัญหา และทางเลือก พร้อมกับการใช้กำลังในระดับยุทธศาสตร์

๑.๓ แนวความคิดในเรื่องการวิเคราะห์ การตัดสินใจซึ่งประมาณของกระทรวงกลาโหม

๑.๔ โครงสร้างและการดำเนินการในการวางแผนและจัดทำโครงการของกองทัพ และการเชื่อมต่อการดำเนินการนั้น เข้ากับระบบงบประมาณของประเทศ

สำหรับวิธีการศึกษาในหมวดวิชานี้ จะเน้นรูปแบบของการอภิปรายกลุ่มย่อย โดยการศึกษาแนวคิดต่างๆ ใน เอกสารอ่านประกอบ ทั้ง บทความทางวิชาการ และกรณีศึกษา (Case Study) ที่นำมาใช้เป็นตัวอย่างในการศึกษา บวกกับประสบการณ์ทำงานที่ผ่านมาของนักศึกษา มากถกเถียงและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่าง ถ่องแท้ โดยคาดหวังว่านักศึกษาจะสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับในครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและ สถานการณ์จริงในอนาคตได้

๒. ความมุ่งหมาย

เพื่อให้นักศึกษาได้รับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานระดับสูง ซึ่งความตั้งใจไม่เพียงแต่จะให้การศึกษา ทางเทคนิคเท่านั้น แต่ต้องการให้นักศึกษาได้ขยายแนวความคิดของตนเอง เพื่อสร้างสรรค์มุมมองของผู้บริหารให้ เกิดการดำเนินการแบบรวมการ และมีการรักษาสมดุลในเรื่องที่เกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ โดยที่จุดมุ่งหมาย โดยรวมของการศึกษา คือ

๒.๑ เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในหัวใจของหลักการยุทธศาสตร์ และการกำหนดกำลังรบ และปัญหาที่ก่อให้เกิด ผลกระทบ หรือที่มีประโยชน์ต่อการกำหนดทางเลือกของการกำหนดกำลังรบในอนาคต

๒.๒ เสริมสร้างแนวความคิดในการดัดแปลงผลของการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมต่างๆ เพื่อการตัดสินใจในการ แก้ปัญหาความมั่นคงแห่งชาติที่มีความสลับซับซ้อน และมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ

๒.๓ เพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพในระดับผู้บังคับบัญชาระดับสูง หรือฝ่าย อำนวยการที่มีหน้าที่เสนอแนะแก่ผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ

๓. คำแนะนำ

คู่มือการศึกษาหมวดวิชาความมั่นคงแห่งชาติ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยการทัพเรือ ในการ ศึกษาหมวดวิชาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งเนื้อหาหลักของหมวดวิชานี้ เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการกำหนดยุทธศาสตร์ การกำหนดกำลังรบในอนาคต และการบริหารทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ ตลอดจนการกำหนดนโยบายด้าน ความมั่นคงแห่งชาติ ประกอบด้วย ๒ ตอนวิชา คือ

ตอนที่ ๑ ปัจจัยในการกำหนดยุทธศาสตร์

ตอนที่ ๒ การกำหนดนโยบายด้านความมั่นคง

การศึกษาในหลักสูตรวิทยาลัยการทัพเรือมีลักษณะเป็นการศึกษาในแบบ **Active Learning** ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียน รู้จัก การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้เรียนจึงจะมีบทบาทอย่างมากต่อความสำเร็จของการศึกษา การเข้าฟังบรรยายนั้น เป็นเพียง ส่วนหนึ่งของการศึกษา และไม่ใช่ส่วนที่สำคัญที่สุด หากแต่ส่วนสำคัญที่สุดคือการที่นักศึกษาต้องค้นคว้าทั้งจาก เอกสารอ่านประกอบ และข้อมูลจากแหล่งอื่น รวมทั้งจากภูมิหลังของนักศึกษา นำมาประมวลกับหลักวิชาที่รับจาก ผู้บรรยาย เพื่อพัฒนาแนวความคิดของนักศึกษาเอง โดยการพัฒนาแนวความคิดนั้นจะได้มาจากการแลกเปลี่ยนกับ ผู้บรรยาย อาจารย์ประจำกลุ่มสัมมนา (**Directing Staff : DS**) และระหว่างนักศึกษาด้วยกัน ทั้งในห้องเรียนและ ห้องสัมมนา ด้วยเหตุผลดังกล่าว การเข้าฟังบรรยายในห้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอต่อความสำเร็จ ในการศึกษาตามหลักสูตรนี้ แต่จำเป็นอย่างยิ่งที่นักศึกษาต้องอ่านเอกสารอ่านประกอบที่กำหนดให้ ในแต่ละหัวข้อ วิชาตามที่กำหนดไว้ในคู่มือฯ ฉบับนี้ ตลอดจนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลอื่น ก่อนเริ่มการ อภิปรายเป็นคณะ การแบ่งกลุ่มอภิปราย และการแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติ

๔. วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

๔.๑ การบรรยาย คือ การอบรมทางทฤษฎี หลักการ หรือข้อมูลทางวิชาการ เพื่อให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการ อบรมในชั้นเรียน โดยมีอาจารย์หรือวิทยากรเป็นผู้บรรยายและการตอบปัญหาแต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งเนื้อหาการ บรรยายตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในประมวลการศึกษาของหลักสูตร อันจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ ในการแบ่งกลุ่มอภิปราย หรือการฝึกปฏิบัติได้ รวมถึงการนำไปใช้งานจริงในการปฏิบัติราชการต่อไป

๔.๒ การอภิปรายเป็นคณะ คือ การที่นักศึกษาและอาจารย์ร่วมอภิปรายในประเด็นสำคัญ เพื่อเป็นการต่อยอดความรู้จากบทเรียนให้แตกฉานยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการฝึกให้นักศึกษาพัฒนาแนวคิดที่เป็นของตนเอง ซึ่งสามารถดำเนินการได้ ๒ แบบ คือ

๔.๒.๑ อาจมีลักษณะเป็นการประชุมให้ความรู้หรือแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในคณะผู้อภิปรายตาม ประเด็นที่กำหนดในคู่มือการศึกษาหรือประเด็นที่อาจารย์หยิบยกขึ้นมาตามแต่กรณี ซึ่งอาจประกอบด้วยคณะผู้ อภิปราย ๔ - ๕ คน โดยมีผู้หนึ่งทำหน้าที่ดำเนินการอภิปราย ผู้เข้าร่วมประชุมที่เหลือเป็นผู้ฟัง โดยผู้อภิปราย แต่ละคนได้รับมอบหมายให้พูดในประเด็นและวาระต่าง ๆ กัน และในตอนท้ายผู้ดำเนินการอภิปรายอาจเปิดโอกาส ให้ผู้ฟังได้พูดและซักถามกับคณะผู้อภิปรายได้ตามความเหมาะสมแก่เวลาก่อนที่จะจบการอภิปราย

๔.๒.๒ นอกจากนี้อภิปรายเป็นคณะอาจเป็นการนำเสนอผลงาน ภายหลังจากแบ่งกลุ่มอภิปราย หรือแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติในการศึกษาหัวข้อวิชาหรือชุดวิชานั้น ๆ ภายใต้อการควบคุมของคณะอาจารย์ อันจะทำให้เกิด การถกแถลง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นด้วยก็ได้

๔.๓ การแบ่งกลุ่มอภิปราย เป็นการฝึกอบรมในห้องสัมมนาของแต่ละหลักสูตร โดยแบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่มย่อย ๆ โดยที่แต่ละกลุ่มจะมีอาจารย์ประจำกลุ่มสัมมนา (DS) ให้ความรู้และกำกับดูแลการอภิปราย เพื่อทำการอภิปรายหัวข้อความรู้ที่ได้ศึกษามาหรือที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารหลักสูตรให้เกิดความแตกฉานมากยิ่งขึ้น รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในหัวข้อวิชานั้น ๆ ด้วย อันจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้มีความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ตลอดจนช่วยให้มีการศึกษาถึงในรายละเอียดของประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับบทเรียน โดยผู้ร่วมอภิปรายมีเสรีในการออกความคิดเห็นในการถกแถลงปัญหาต่าง ๆ และสรุปผลการอภิปรายออกมาเป็นข้อสรุปของกลุ่ม

๔.๔ การแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติ มีลักษณะการดำเนินการคล้ายกับการแบ่งกลุ่มอภิปราย แต่มุ่งเน้นการนำความรู้ที่ได้จากชั้นเรียนมาเสริมสร้างทักษะด้วยการฝึกคิดและปฏิบัติจนทำได้หรือการประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งอาจมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักศึกษามุ่งแก้ปัญหาหรือแสวงหาคำตอบหรือเป็นคณะตามโจทย์หรือคำถามหรือปมการที่มอบให้ก็ได้ ในบางวิชาการแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติอาจจำเป็นต้องดำเนินการจนได้ผลงานหรือข้อสรุป โดยส่วนใหญ่แล้วจะมีการจัดทำเอกสารส่งอาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่มสัมมนา และมีการแถลงผลรวมในชั้นเรียน นอกจากนี้แล้วการแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติยังรวมหมายรวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การฝึกทักษะ และการฝึกกีฬา เป็นต้น

๔.๕ การค้นคว้า เป็นการศึกษาด้วยการอ่านและค้นคว้าวิชาล่วงหน้าด้วยตนเอง ตามเอกสารหรือแนวทางที่อาจารย์มอบให้ เพื่อเตรียมการสำหรับการฟังบรรยาย การอภิปราย และการแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติต่อไป ซึ่งนักศึกษาจะต้องรับผิดชอบด้วยตนเองในการบริหารเวลาในส่วนนี้ต้องมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถค้นคว้าได้ทันตามการจัดตารางการเรียน และการแบ่งกลุ่มอภิปราย/การแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติ

๔.๖ การดูกิจการและการศึกษาภูมิประเทศ เป็นการนำนักศึกษาไปชมกิจการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในหมวดวิชาที่กำลังศึกษา โดยนักศึกษาจะได้รับฟังการบรรยายสรุป การรับทราบข้อมูลโดยตรงจากเจ้าหน้าที่ และจะได้มีโอกาสทราบข้อมูลทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหาร ตลอดจนได้รู้เห็นลักษณะภูมิประเทศและสภาพการณ์ต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วยตนเอง

๕. สารสำคัญ

ตอนวิชาที่ ๑ ปัจจัยในการกำหนดยุทธศาสตร์ จะมุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนายุทธศาสตร์และการกำหนดกำลังรบในอนาคตซึ่งใช้ในการป้องกันประเทศ การกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบที่ประสบผลสำเร็จ **สามารถจัดทำแผนการเตรียมกำลัง รร. ร่วมจัดทำยุทธศาสตร์ทหาร ยุทธศาสตร์ทะเลและยุทธศาสตร์ชาติได้** จึงจำเป็นที่จะต้องมีความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ โครงสร้างและแนวความคิดทางยุทธศาสตร์ ตลอดจนเครื่องมือที่ใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยมีการศึกษาถึงยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์การทูต และสมุททานุภาพ นอกจากนี้ยังต้องมีความเข้าใจในเรื่องภูมิยุทธศาสตร์ และการแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบ และปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ของไทย

ต่อนวิชาที่ ๒ การกำหนดนโยบายด้านความมั่นคง จะมุ่งเน้นศึกษาประเด็นด้านความมั่นคงแห่งชาติ ในบริบทของประเทศไทย ให้สามารถบริหารองค์กรในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลในภาพรวมของประเทศ บริหารองค์กรแบบธรรมาภิบาล จัดทำแผนบริหารองค์กรเพื่อบรรลุลุวิสัยทัศน์ ทร. และบริหารทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศภายใต้สภาวะจำกัดได้ องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาทั้งหมดนี้ จะนำมาใช้ในการแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติ เพื่อฝึกการวางแผนยุทธศาสตร์และการกำหนดกำลังรบต่อไป

สาระสังเขปที่ใช้ในการอภิปราย (Point Brief) เป็นเอกสารที่กำหนดให้นักศึกษาต้องจัดทำเป็นรายบุคคล สำหรับการแบ่งกลุ่มอภิปราย ซึ่งจะมีแนวทางการจัดทำเป็นหัวข้อที่มีลักษณะเป็นคำถามและคำตอบที่สัมพันธ์กับเอกสารอ่านประกอบที่กำหนดให้ การที่ต้องกำหนดให้นักศึกษาจัดทำสาระสังเขปที่ใช้ในการอภิปรายนี้ ก็เพื่อช่วยให้นักศึกษาอ่านเอกสารอ่านประกอบอย่างมีเป้าหมาย โดยสามารถดึงประเด็นสำคัญในเนื้อหา และพัฒนาแนวความคิดของนักศึกษาเองต่อคำถามที่กำหนด โดยสิ่งที่ต้องการให้นักศึกษาเขียนลงในบันทึกสรุปจุดสำคัญมีดังนี้

- ประเด็นสำคัญในเอกสารอ่านประกอบโดยย่อ
- ความเห็นของนักศึกษาต่อประเด็นคำถาม
- ความเห็นเพิ่มเติมของนักศึกษา

๖. ความสัมพันธ์กับหมวดวิชาอื่น

การศึกษอบรรณในหมวดวิชาความมั่นคงแห่งชาตินี้มีความสำคัญคือ เป็นการศึกษากลุ่มชุดวิชาพื้นฐานที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์กับการศึกษาในหมวดวิชาอื่นต่อไป

รายละเอียดการศึกษา หมวดวิชาความมั่นคงแห่งชาติ

ตอนวิชา ชุดวิชา หัวข้อวิชา	เวลารวม		วิธีดำเนินการศึกษา (ชั่วโมง)				
	วัน	ชั่วโมง	บรรยาย	อภิปราย เป็นคณะ	แบ่งกลุ่ม อภิปราย	แบ่งกลุ่ม ฝึกปฏิบัติ	ค้นคว้า
หมวดวิชาความมั่นคงแห่งชาติ	๐	๑๗๖	๗๘	๒๒	๑๖	๘๖	๘
ตอนที่ ๑ ปัจจัยในการกำหนดยุทธศาสตร์	๐	๑๐๘	๕๙	๑๗	๑๖	๑๒	๘
๑.๑ ชุดวิชา ยุทธศาสตร์ชาติและแนวคิดทางยุทธศาสตร์	๐	๒๐	๑๒	๔	๔	๐	๐
หัวข้อวิชา กรอบแนวคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์		๔	๓	๑			
หัวข้อวิชา กำลังอำนาจและผลประโยชน์แห่งชาติ		๔	๓	๑			
หัวข้อวิชา เศรษฐศาสตร์การเมืองกับความมั่นคงแห่งชาติ		๔	๓	๑			
หัวข้อวิชา ยุทธศาสตร์ชาติกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ		๔	๓	๑			
หัวข้อวิชา อภิปรายยุทธศาสตร์ชาติและแนวคิดทางยุทธศาสตร์		๔			๔		
๑.๒ ชุดวิชา ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ	๐	๑๒	๖	๒	๔	๐	๐
หัวข้อวิชา เครื่องมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ		๔	๓	๑			
หัวข้อวิชา ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจของประเทศและผลประโยชน์ ของชาติทางทะเล		๔	๓	๑			
หัวข้อวิชา อภิปรายยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ		๔			๔		
๑.๓ ชุดวิชา ยุทธศาสตร์การทูต	๐	๑๒	๖	๒	๔	๐	๐
หัวข้อวิชา ยุทธศาสตร์ชาติกับการทูต		๔	๓	๑			
หัวข้อวิชา การระงับข้อขัดแย้งและการจัดการวิกฤตการณ์ ระหว่างประเทศ		๔	๓	๑			
หัวข้อวิชา อภิปรายยุทธศาสตร์การทูต		๔			๔		
๑.๔ ชุดวิชา ภูมิยุทธศาสตร์	๐	๓๒	๑๕	๕	๐	๑๒	๐
หัวข้อวิชา ทฤษฎีภูมิรัฐศาสตร์		๔	๓	๑			
หัวข้อวิชา ภูมิภาคอเมริกาศึกษา		๔	๓	๑			
หัวข้อวิชา ภูมิภาคยุโรปศึกษา		๔	๓	๑			
หัวข้อวิชา ภูมิภาคเอเชียศึกษา		๔	๓	๑			
หัวข้อวิชา บทนำอนาคตศึกษา		๔	๓	๑			
หัวข้อวิชา ถัมมนาเชิงปฏิบัติการอนาคตศึกษา		๔				๔	
หัวข้อวิชา ถัมมนาการตรวจสอบสถานะแวดล้อม		๔				๔	
๑.๕ ชุดวิชา ยุทธศาสตร์ทะเล	๐	๘	๔	๔	๐	๐	๐
หัวข้อวิชา ทฤษฎีสุมุททานุภาพ		๔	๔				

ตอนวิชา ชุดวิชา หัวข้อวิชา	เวลารวม		วิธีดำเนินการศึกษา (ชั่วโมง)				
	วัน	ชั่วโมง	บรรยาย	อภิปราย เป็นคณะ	แบ่งกลุ่ม อภิปราย	แบ่งกลุ่ม ฝึกปฏิบัติ	ค้นคว้า
หัวข้อวิชา องค์ประกอบสมุทสาหร่ายของไทย		๔		๔			
๑.๖ ชุดวิชา การแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบ	๐	๒๔	๑๒	๔	๔	๐	๔
หัวข้อวิชา รูปแบบสงครามและการใช้เทคโนโลยีในสงคราม อนาคต		๔	๓	๑			
หัวข้อวิชา การกำหนดทางเลือกสำหรับกำลังรบ		๔	๓	๑			
หัวข้อวิชา วิธีแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบ		๔	๓	๑			
หัวข้อวิชา แนวคิดทางยุทธศาสตร์และสิ่งท้าทายต่อการกำหนด กำลังรบ		๔	๓	๑			
หัวข้อวิชา อภิปรายการแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบ		๔			๔		๔
ตอนที่ ๒ การกำหนดนโยบายด้านความมั่นคง	๐	๖๘	๑๔	๔๘	๐	๔๔	๐
๒.๑ ชุดวิชา องค์ประกอบด้านความมั่นคงแห่งชาติ	๐	๑๖	๑๒	๔	๐	๐	๐
หัวข้อวิชา นโยบายความมั่นคงแห่งชาติและนโยบายความ มั่นคงแห่งชาติทางทะเล		๔	๓	๑			
หัวข้อวิชา ยุทธศาสตร์ของกองทัพไทย		๔	๓	๑			
หัวข้อวิชา มติมหาชนและสื่อมวลชนกับความมั่นคงแห่งชาติ		๔	๓	๑			
หัวข้อวิชา ปัญหาการเมืองการปกครองไทย และสังคมจิตวิทยา		๔	๓	๑			
๒.๒ ชุดวิชา การบริหารทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศ	๐	๒๔	๗	๑	๐	๑๖	๐
หัวข้อวิชา Tempo Game		๑๖				๑๖	
หัวข้อวิชา การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการ ตกลงใจ		๒	๒				
หัวข้อวิชา การงบประมาณ การวิเคราะห์ และการวางแผน งบประมาณเพื่อป้องกันประเทศ		๒	๒				
หัวข้อวิชา การบริหารทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศ และ การจัดซื้อยุทธโปกรณ์หลัก		๔	๓	๑			
๒.๓ ชุดวิชา การฝึกจัดทำยุทธศาสตร์และการกำหนดกำลังรบ	๐	๒๘	๐	๐	๐	๒๘	๐
หัวข้อวิชา สัมมนาการจัดทำยุทธศาสตร์และการกำหนดกำลังรบ		๒๘				๒๘	

ตอนที่ ๑

ปัจจัยในการกำหนดยุทธศาสตร์

(๑๐๘ ชั่วโมง)

๑. ความสำคัญ

ความมั่นคงแห่งชาติเป็นสภาวะที่แสดงถึงความปลอดภัยและความอยู่รอดของชาติ ทหารในฐานะเครื่องมือกำลังอำนาจด้านหนึ่งของชาติ จะถูกนำมาใช้ร่วมกับเครื่องมือกำลังอำนาจด้านอื่นได้อย่างสอดคล้อง ความรู้ความเข้าใจ ในการกำหนดยุทธศาสตร์ของชาติจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อนักการทหารให้สามารถกำหนดยุทธศาสตร์ที่จะกำหนดทิศทางอนาคตของกองทัพให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ที่ทหารกำหนดขึ้นจะเป็นการแสดง ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องซึ่งกันและกันขององค์ประกอบสำคัญ ๓ ส่วน คือ จุดหมาย (ends) วิธีการ (ways) และ เครื่องมือ (means) แต่ด้วยสภาวะแวดล้อมความมั่นคงที่แปรเปลี่ยน ทำให้ภาพของกองทัพที่วางเอาไว้ในอนาคตมีความไม่แน่นอนตามไปด้วย นักการทหารจึงต้องพยายามหาปัจจัยที่เป็นตัวขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของกองทัพ และหาทางเลือกไว้เพื่อประกันความเสี่ยงว่ากำลังรบที่เลือกสามารถรองรับสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ดีที่สุด ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด การวางแผนยุทธศาสตร์จึงเป็นทั้งศิลป์และศาสตร์ที่นักการทหาร จำต้องเรียนรู้ถึงศาสตร์ในการกำหนดและมีศิลป์ในการนำไปใช้ การเรียนรู้และฝึกฝนจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะนำนักศึกษาไปสู่การเป็นผู้นำทางทหาร ได้ในอนาคต

๒. ความมุ่งหมาย

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจปัจจัยในการกำหนดยุทธศาสตร์โดยอาศัยตัวแบบหรือกรอบแนวคิดที่มีความหลากหลาย จนสามารถดำเนินกระบวนการประเมินยุทธศาสตร์และกำหนดกำลังรบให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับยุทธศาสตร์ชาติซึ่งเป็นภาพที่ใหญ่กว่าได้ จึงต้องมีความเข้าใจในการใช้เครื่องมือทางการทหารควบคู่ไปกับเครื่องมือกำลังอำนาจแห่งชาติด้านอื่นได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ตามสภาวะแวดล้อมในอนาคต และสามารถจัดทำแผนการเตรียมกำลัง รร. ร่วมจัดทำยุทธศาสตร์ทหาร ยุทธศาสตร์ทะเลและยุทธศาสตร์ชาติได้

๓. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาในต่อนวิชานี้ใช้เวลาในการศึกษา ๑๐๘ ชั่วโมง โดยแบ่งเป็น ๖ ชุดวิชา คือ

๓.๑ ชุดวิชา ยุทธศาสตร์ชาติและแนวคิดทางยุทธศาสตร์	๒๐	ชั่วโมง
๓.๒ ชุดวิชา ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ	๑๒	ชั่วโมง
๓.๓ ชุดวิชา ยุทธศาสตร์การทูต	๑๒	ชั่วโมง

๓.๔	ชุดวิชา ภูมิยุทธศาสตร์	๓๒	ชั่วโมง
๓.๕	ชุดวิชา ยุทธศาสตร์ทะเล	๘	ชั่วโมง
๓.๖	ชุดวิชา การแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบ	๒๔	ชั่วโมง

๔. คำแนะนำ

การศึกษาในตอนที่ ๑ ปัจจัยในการกำหนดยุทธศาสตร์นั้น ประกอบด้วย ๖ ชุดวิชา ในแต่ละชุดวิชาจะดำเนินการศึกษา ด้วยการฟังบรรยาย การค้นคว้า การอภิปรายเป็นคณะ และการแบ่งกลุ่มอภิปราย ซึ่งปัจจัยสำคัญของการศึกษา คือ การมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการค้นคว้าข้อมูลจากการอ่านเอกสารอ่านประกอบที่กำหนด รวมทั้งการค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาแนวความคิดของตนเองในการร่วมอภิปรายตามหัวข้อที่กำหนด ซึ่งความรู้จากการฟังบรรยายเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่นักศึกษาจะสามารถอภิปรายได้

ชุดวิชา ยุทธศาสตร์ชาติและแนวคิดทางยุทธศาสตร์

(๒๐ ชั่วโมง)

๑. ความสำคัญ

แนวคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์มีมาตั้งแต่ในอดีต ซึ่งล้วนแต่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการแสวงหาโอกาสแห่งความได้เปรียบหรือได้รับผลประโยชน์เหนือกว่าคู่แข่งหรือฝ่ายตรงข้าม ในอดีตมนุษย์ประสงค์จะแสวงหาซึ่งแหล่งอาหารและทรัพยากรจึงต้องการครอบครองจุดสำคัญทางยุทธศาสตร์เพื่อครองความเป็นผู้นำของโลก จึงเกิดทฤษฎียุทธศาสตร์ทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ เมื่อวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีก้าวหน้าขึ้น ยุทธศาสตร์แต่เดิมจึงได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับยุคสมัยและได้วิวัฒนาการขึ้นเป็นลำดับ จนในยุคปัจจุบัน โลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคไร้พรมแดน ทฤษฎียุทธศาสตร์และแนวความคิดจึงได้พัฒนาตามไปด้วย ทั้งนี้มีนักทฤษฎีในหลายวงการทั้งนักวิชาการและนักการทหารนำเสนอกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ในการกำหนดยุทธศาสตร์ โดยได้รวบรวมปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวข้างต้นไว้ด้วยกัน และแสดงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งกรอบแนวคิดดังกล่าวได้ลดความซับซ้อนและทำให้เข้าใจได้ง่าย อีกทั้งยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการกำหนดยุทธศาสตร์ในระดับต่างๆ ได้ ประเด็นสำคัญคือ ผู้ศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงพื้นฐานและองค์ประกอบที่สำคัญของยุทธศาสตร์ในเบื้องต้นก่อน จึงจะสามารถประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดดังกล่าวได้โดยเข้าใจอย่างแท้จริง

๒. ความมุ่งหมาย

เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ทำความเข้าใจเรื่องกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ในการกำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ โดยสามารถแสดงแนวคิดการสร้างสมดุลระหว่างผลประโยชน์แห่งชาติ เครื่องมือกำลังอำนาจแห่งชาติ และทรัพยากรที่มีขีดจำกัดของรัฐ ภายใต้สภาวะแวดล้อมด้านเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต

๓. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ ใช้ระยะเวลาการศึกษาทั้งสิ้น ๒๐ ชั่วโมง โดยมีหัวข้อวิชาที่จะศึกษาประกอบด้วย

หมายเลขประจำหัวข้อวิชา	หัวข้อวิชา
๑๑๐๑๐๑๐๑๑	กรอบแนวคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์
๑๑๐๑๐๑๐๑๒	กำลังอำนาจและผลประโยชน์แห่งชาติ
๑๑๐๑๐๑๐๑๓	เศรษฐศาสตร์การเมืองกับความมั่นคงแห่งชาติ
๑๑๐๑๐๑๐๑๔	ยุทธศาสตร์ชาติกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
๑๑๐๑๐๑๐๑๕	อภิปรายยุทธศาสตร์ชาติและแนวคิดทางยุทธศาสตร์

หัวข้อวิชา กรอบแนวคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์

๑. ความสำคัญ

นโยบายหรือยุทธศาสตร์ชาติของแต่ละประเทศโดยทั่วไปสามารถจำแนกออกได้เป็น ๒ ด้าน คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาเครื่องมือ (กำลังอำนาจแห่งชาติ) และยุทธศาสตร์การใช้เครื่องมือ โดยทั่วไป รัฐบาลของแต่ละประเทศมีหน้าที่ในการดำเนินการทั้งสองส่วน หากประเทศใดประเทศหนึ่งมุ่งแต่การใช้เครื่องมือ มิได้เตรียมเครื่องมือสำหรับอนาคตในระยะยาวก็จะเกิดการเสียเปรียบ ประชาชนในรุ่นต่อไปอาจไม่มีเครื่องมือเพียงพอที่จะไปแข่งขันกับต่างชาติได้ในอนาคต หรือหากประเทศใดมุ่งแต่การเตรียมกำลังเครื่องมือสำหรับอนาคต แต่หากเกิดวิกฤติการณ์ขึ้นในปัจจุบันก็อาจไม่มีกำลังเพียงพอที่จะรับมือวิกฤติเหล่านั้น ศาสตร์และศิลป์ของการจัดทำยุทธศาสตร์คือความพอดีและสมดุลระหว่างปัจจุบันและอนาคต ซึ่งการจะทำให้เกิดความพอดีนั้นก็ขึ้นอยู่กับการทำนายอนาคตที่แม่นยำ และการวางแผนรับมือกับปัจจุบันและอนาคตที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการจะทำให้ได้ทั้งสองส่วนนี้ จำเป็นต้องมีการศึกษาปัจจัยกระทบต่างๆ ซึ่งมีค่อนข้างมากและมีความซับซ้อน

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ เพื่อศึกษาสิ่งองค์ประกอบ หรือ ปัจจัยต่างๆ ที่สำคัญต่อการประเมินยุทธศาสตร์

๒.๒ เพื่อเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่าง จุดหมายที่ต้องการ (End) วิธีการ (Way) และ เครื่องมือ (Mean) ตลอดจนแนวทางแก้ไข เมื่อเกิดความไม่สมดุล หรือมีความเสี่ยงเกิดขึ้น

๒.๓ เพื่อศึกษากรอบแนวคิดในหลากหลายรูปแบบ จนเกิดความเข้าใจ และสามารถสร้างกรอบแนวคิดของตนเอง ในการกำหนดยุทธศาสตร์ในระดับต่างๆ ต่อไปได้

๓. วิธีดำเนินการศึกษา

๓.๑ การบรรยาย ๓ ชั่วโมง

๓.๒ การอภิปรายเป็นคณะ ๑ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

๔.๑ Liotta และ Lloyd ได้นำเสนอกรอบแนวความคิดเพื่อใช้ในการกำหนดและประเมินองค์ประกอบที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการตกลงใจในการกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบ โดยที่ Liotta และ Lloyd เริ่มต้นที่การกำหนดนิยาม

ของคำว่าผลประโยชน์ของชาติและวัตถุประสงค์แห่งชาติ (National interests and objectives) จากนั้นจึงได้นำเสนอกรอบแนวความคิดซึ่งเป็นกระบวนการที่แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบหรือปัจจัยที่สำคัญตลอดจนความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเหล่านั้นเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ และสุดท้าย Liotta และ Lloyd จึงได้พิจารณาประเมินทางเลือกยุทธศาสตร์ทหาร และความต้องการกำลังรบในอนาคต

คำถาม ท่านคิดว่าองค์ประกอบหรือปัจจัยต่างๆ ในกรอบแนวคิดของ Liotta และ Lloyd มีความสำคัญต่อการกำหนดยุทธศาสตร์อย่างไร องค์ประกอบหรือปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันอย่างไร และท่านจะใช้กรอบแนวความคิดของ Liotta และ Lloyd เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินทางเลือกยุทธศาสตร์และกำลังรบได้อย่างไร

๔.๒ บาร์ตเลตต์ (Henry C. Bartlett) ฮอลแมน (G. Paul Holman) และซอมส์ (Timothy E. Soms) ได้กำหนดโมเดลเพื่อใช้ในการประเมินปัจจัยซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดยุทธศาสตร์และการวางแผนกำลังรบในอนาคต (Bartlett's Model) โดยโมเดลดังกล่าวประกอบด้วย ๖ ปัจจัย คือ เป้าหมาย (Ends) ยุทธศาสตร์ (Strategy) เครื่องมือ (Means) สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง (Security Environment) ข้อจำกัดด้านทรัพยากร (Resource Constraints) และความเสี่ยง (Risks) ทั้งนี้ Bartlett Model ได้ชี้ประเด็นสำคัญหนึ่งให้เห็นว่า ความเสี่ยง เกิดขึ้นจากความไม่สอดคล้อง (Mismatches) ระหว่างปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบอยู่ในโมเดลนี้

คำถาม หลังจากทำความเข้าใจปัจจัยที่เป็นตัวแปรทั้ง ๖ ปัจจัยนี้แล้ว ท่านคิดว่า “ความไม่สอดคล้อง” ที่ว่านี้เกิดขึ้นจากอะไรและมีแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาได้อย่างไร และเมื่อเปรียบเทียบ Bartlett's Model กับกรอบแนวคิดของ Liotta และ Lloyd แล้ว ท่านเห็นว่ากรอบแนวคิดทั้ง ๒ แบบ มีข้อดีและข้อเสียอย่างไร ในการช่วยให้นักยุทธศาสตร์และนักวางแผนกำลังรบ เข้าใจการประเมินยุทธศาสตร์และการกำหนดกำลังรบ

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ P. H., Liotta, and Richmond M. Lloyd. “The Strategy and Force Planning Framework,” in Security, Strategy, and Forces Faculty, eds., Strategy and Force Planning, 4th ed. Newport, RI: Naval War College Press, 2004, Chapter 1. pp. 1-16.

๕.๒ Bartlett, Henry C., G. Paul Holman Jr., and Timothy E. Soms. The Art of Strategy and Force Planning, in Security, Strategy, and Forces Faculty, eds., Strategy and Force Planning, 4th ed. Newport, RI: Naval War College Press, 2004, Chapter 2. pp. 17-23.

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

๖.๑ พล.ร.ท. วีรพล วรานนท์., ยุทธศาสตร์และการกำหนดกำลังรบ, ศูนย์หนังสือศิริศิริ ยศ.ทร., พ.ศ. ๒๕๔๗, บทที่ ๑-๒ หน้า ๙-๓๓ และ บทที่ ๖ หน้า ๑๐๕-๑๕๕.

หัวข้อวิชา กำลังอำนาจและผลประโยชน์แห่งชาติ

๑. ความสำคัญ

องค์ประกอบสำคัญ ๓ ส่วน ในกระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติคือ จุดหมายที่ต้องการ วิธีการ และ เครื่องมือ ในหัวข้อนี้จะศึกษาใน ๒ ส่วน คือ จุดหมายที่ต้องการ และเครื่องมือ ในส่วนของจุดหมายของชาตินั้น โดยทั่วไปยอมรับกันว่าได้แก่ ผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งส่วนมากแล้วรัฐจะให้ความสำคัญไปที่การดำรงความมั่นคงและความสมบูรณ์พูนสุขของคนในชาติ ในขณะที่เดียวกันรัฐยังต้องพัฒนาและใช้เครื่องมือของชาติที่เหมาะสมในการปกป้องและการดำเนินการเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติตน เครื่องมือของชาติในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เรียกว่าเครื่องมือกำลังอำนาจแห่งชาติ (National Power) ซึ่งหมายถึง ความสามารถหรือศักยภาพของประเทศ ที่สามารถใช้อุปสรรคของการดำเนินการตามนโยบายแห่งชาติ และเป็นปัจจัยสำคัญในการพิจารณาว่านโยบายแห่งชาติอันใด สามารถใช้ได้หรือไม่ โดยทั่วไปกำลังอำนาจแห่งชาติจะแบ่งออกเป็น ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมจิตวิทยา ด้านการทหาร และด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีพลังงานสิ่งแวดล้อม แต่ในด้าน **การใช้** เครื่องมือกำลังอำนาจอาจแบ่งได้เป็น ด้านการทูต การเศรษฐกิจ การทหาร และด้านการใช้ข้อมูลข่าวสารซึ่งทวีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน ทั้งนี้การใช้กำลังอำนาจแห่งชาติ จะต้องผสมผสานด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน เช่น การดำเนินการบีบบังคับ อาจต้องใช้เครื่องมือทั้งทางการเมืองคือการทูต ทางเศรษฐกิจ เช่น มาตรการการค้า การกีดกันทางการทหาร และการโน้มน้าวประชาคมโลก ด้วยการกระจายข้อมูลเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศตน ตามลำดับความเหมาะสมและตามความรุนแรงของสถานการณ์ เพื่อให้บรรลุถึงผลประโยชน์แห่งชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคต

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ เพื่อทำความเข้าใจถึงความหมายและความสำคัญของผลประโยชน์แห่งชาติ ซึ่งจะนำมาสู่การกำหนดวัตถุประสงค์แห่งชาติได้อย่างเหมาะสม

๒.๒ เพื่อศึกษาและเข้าใจถึงองค์ประกอบของกำลังอำนาจแห่งชาติ อันเป็นแหล่งกำเนิดของเครื่องมือหลักของชาติที่จะนำไปใช้ตามทิศทางของยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๓ เพื่อทำความเข้าใจแนวคิดหลักในเรื่อง “ความมั่นคง” ต่อกระบวนการตกลงใจในการกำหนดยุทธศาสตร์หรือปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ที่ได้วางไว้แล้ว รวมถึงการวางแผนกำลังรบ

๓. วิธีดำเนินการศึกษา

๓.๑ การบรรยาย ๓ ชั่วโมง

๓.๒ การอภิปรายเป็นคณะ ๑ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

๔.๑ ลีออตต้า (P. H. Liotta) นำเสนอแนวคิดที่ว่าผลประโยชน์แห่งชาติคือสิ่งที่ทุกคนในชาติปรารถนา และจะยอมเสียสละทุกสิ่งเพื่อให้ได้มา และสำหรับรัฐโดยมากแล้วผลประโยชน์แห่งชาติจะได้แก่ ความมั่นคงและความสมบูรณ์สูงสุดของคนในชาติ ซึ่งโดยหลักการแล้วจะไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา อย่างไรก็ตามแนวคิดด้านความมั่นคงในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงจากการมุ่งเน้นไปที่บูรณภาพแห่งดินแดน (ความมั่นคงแห่งชาติ/รัฐ) เป็นการมุ่งเน้นไปที่การดำรงอยู่ของมนุษย์โดยปราศจากการดิ้นรนเพื่อแสวงหาปัจจัยพื้นฐานของชีวิต (ความมั่นคงของมนุษย์) ซึ่งอาจส่งผลให้ต้องมีการทบทวนคำว่า “ผลประโยชน์” อีกครั้งหนึ่ง

คำถาม ท่านเห็นด้วยกับลีออตต้าหรือไม่ว่า โดยพื้นฐานแล้วผลประโยชน์แห่งชาติจะไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และแนวคิดในเรื่องผลประโยชน์แห่งชาตินี้ สอดคล้องกับแนวคิดที่ใช้อยู่ในประเทศไทยหรือไม่ อย่างไร

๔.๒ เอกสาร Human Security Report 2007 เรียกร้องประชาคมโลกให้ความสนใจต่อแนวคิดในเรื่องของ “ความมั่นคงมนุษย์” โดยแนวคิดดังกล่าวต้องการขยายความสนใจจากความมั่นคงของพรมแดนไปสู่การดำรงชีวิตของประชาชนและสังคม ทั้งภายในและภายนอกเขตแดนของรัฐ แม้ขณะนี้ยังคงมีการถกเถียงเกี่ยวกับขอบเขตแนวคิดของความมั่นคงมนุษย์ แต่การให้ความสำคัญและมุ่งเน้นการปกป้องปัจเจกชนได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่อง “ความรับผิดชอบ” ซึ่งในกรณีความมั่นคงของรัฐจะตกอยู่ในมือขององค์กรต่างๆ ภายในรัฐ แต่ในเรื่องความมั่นคงมนุษย์ ความรับผิดชอบจะเกี่ยวข้องกับตัวแสดงและสถาบันต่างๆ เป็นจำนวนมาก

คำถาม ท่านเห็นว่าแนวคิดในเรื่องความมั่นคงมนุษย์มีความเหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมของโลกในปัจจุบันหรือไม่ ความมั่นคงของมวลมนุษยชาติในโลกสอดคล้องกับผลประโยชน์แห่งชาติของไทยหรือไม่ และแนวคิดในเรื่องความมั่นคงมนุษย์จะช่วยเสริมความมั่นคงของรัฐหรือไม่ อย่างไร

๔.๓ ในเอกสาร Measuring National Power ของ RAND ได้นำเสนอแนวคิดที่ว่า ในการต่อสู้กับภัยคุกคามทั้งในปัจจุบันและอนาคต รัฐมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องมือกำลังอำนาจแห่งชาติทั้งแบบเก่าและแบบใหม่ โดยจะต้องเปลี่ยนแปลงเครื่องมือแบบดั้งเดิมจำนวนมาก ยกตัวอย่างเช่น กำลังอำนาจแห่งชาติด้านการทหารซึ่งในอดีตทหารจะมุ่งให้ความสำคัญไปที่สงครามตามแบบและสงครามนิวเคลียร์ แต่ในอนาคต จะต้องมุ่งเน้นไปยังการทำสงครามแบบอสมมาตร เครื่องมือแบบดั้งเดิมซึ่งรวมถึงเครื่องมือทางเศรษฐกิจ รัฐบาลที่ชาญฉลาดจะไม่กีดกันเรื่องของตลาดและนวัตกรรม แต่จะต้องจัดให้มีการปกป้องทางสังคมแก่ประชาชน ในส่วนที่สามได้แก่ เครื่องมือด้านการทูต ซึ่งในกรณี

ตัวอย่างจากประเทศสหรัฐฯ ได้แก่ การเผยแพร่วิถีชีวิตแบบอเมริกันแก่รัฐบาลและประชาชนต่างชาติ แต่แนวทางที่ดีกว่าอาจเป็นการส่งเสริมกลุ่มท้องถิ่น สถาบันต่างๆ และนโยบายซึ่งเข้ากันได้ดีกับเป้าหมายของสหรัฐฯ

คำถาม ท่านมีความเห็นอย่างไรกับแนวคิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้กำลังอำนาจแห่งชาติ เพื่อตอบสนองต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในอนาคต และเมื่อเทียบกับสหรัฐฯ ประเทศไทยควรมีแนวคิดการใช้เครื่องมือกำลังอำนาจแห่งชาติอย่างไร เพื่อให้สามารถบรรลุถึงเป้าหมายของชาติในอนาคต

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ Liotta, P. H. “To Die For: National Interests and the Nature of Strategy,” Security, Strategy, and Forces Faculty, eds., *Strategy and Force Planning*, 4th ed., Newport, RI: Naval War College Press, 2004, Chapter 8.

๕.๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๖-๒๕๔๙ หน้า ๒, พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๔ หน้า ๒๓, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, <http://www.nsc.go.th>

๕.๓ Human Security Centre. “What is Human Security?” Human Security Report, Human Security Brief2007, [http://www.humansecuritybrief.info/\(page 1\)](http://www.humansecuritybrief.info/(page 1)).

๕.๔ Treverton, F. G. and Jone, S. G., *Measuring National Power*, RAND Corporation, 2005, pp.5-7. [http://www.rand.org/pubs/conf_proceedings/2005/RAND_CF215.pdf]

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

๖.๑ สมพงษ์ ชูมาก, ผลประโยชน์แห่งชาติ: ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยปัจจุบัน (ทศวรรษ ๑๙๙๐ สู่ทศวรรษแรกแห่งศตวรรษที่๒๑, สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่๓, ๒๕๔๗, หน้า ๑๓๑-๑๓๘.

๖.๒ พล.ร.ท. วีรพล วรรณนท์., ยุทธศาสตร์และการกำหนดกำลังรบ, ศูนย์หนังสือศิริศิริ ยศ.ท., พ.ศ. ๒๕๔๗, บทที่ ๓ หน้า ๓๕-๕๔.

๖.๓ Michael G. Roskin “National Interests: From Abstraction to Strategy” Parameters U.S. Army War College Quarterly Vol XXIV No. winter 1994-95, pp.4-18.

๖.๔ Nuecterlein, Donald E. “Excerpt from America Recommitted: United States National Interests in a Restructure World,” in Strategy and Force Planning Faculty, 3rd eds. Chapter 8, (A former Federal Executive Institute professor provides a clear explanation of how to think about national interests.) pp.106-111.

๖.๕ Nye, Joseph S. Jr. “Redefining the National Interest,” Foreign Affairs, July/August 1999, (Author suggests how strategic, economic and humanitarian interests can be melted into an effective foreign policy), pp.22-35.

หัวข้อวิชา เศรษฐศาสตร์การเมืองกับความมั่นคงแห่งชาติ

๑. ความสำคัญ

เศรษฐศาสตร์มุ่งให้ความสนใจไปยังการตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากรอันจำกัด เช่น เราควรผลิตสินค้าหรือบริการอะไร อย่างไร และกระจายสินค้าด้วยวิธีใด ในขณะที่เศรษฐศาสตร์แสดงให้เห็นถึงการดำเนินการที่ดีที่สุดในการจัดสรรทรัพยากร แต่การตัดสินใจที่แท้จริงมักอยู่บนพื้นฐานของความต้องการทางการเมืองและการแทรกแซงจากรัฐบาล เศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ คือการค้นหาคำสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจของโลกและกำลังอำนาจทางการเมืองว่าส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกันอย่างไร สิ่งที่เราเห็นในปัจจุบันได้แก่ การที่โลกได้เคลื่อนผ่านการบูรณาการทางเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับโลกาภิวัตน์ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ปรากฏการณ์ของโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ ๒๑ นำไปสู่การเปิดกว้าง เจาะลึก เร่งเร็ว การเชื่อมต่อกันของโลกในทุกส่วนของสังคมมนุษย์ ตั้งแต่ด้านวัฒนธรรมจนถึงอาชญากรรม การเงินจนถึงจิตวิญญาณ ความเข้าใจแนวคิดและความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของสิ่งเหล่านี้จะทำให้ท่านเข้าใจอย่างลึกซึ้งว่าโลกนี้มี “การทำงาน” อย่างไร

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ เพื่อให้ให้นักศึกษามีความเข้าใจถึงปัจจัยสำคัญ เช่น สภาพภูมิประเทศ ความเจริญภายในประเทศ การอพยพย้ายถิ่น การค้า และการเคลื่อนตัวของทุน ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ

๒.๒ เพื่อให้นักศึกษาได้เห็นความสำคัญของระบบเศรษฐกิจและการเมืองที่เป็นตัวขับเคลื่อนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในปัจจุบัน ตลอดจนประเมินความเกี่ยวข้องทั้งเชิงบวกและเชิงลบของ “โลกาภิวัตน์” ที่มีต่อความเป็นไปของระบบการเมืองระหว่างประเทศ

๓. วิธีดำเนินการศึกษา

๓.๑ การบรรยาย ๓ ชั่วโมง

๓.๒ การอภิปรายเป็นคณะ ๑ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

๔.๑ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนการพัฒนาของโลก แต่สิ่งที่เกิดขึ้นคือ ในขณะที่บางประเทศได้รับประโยชน์จากการพัฒนา บางประเทศกลับล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง คอลเลียร์ (Paul Collier) ได้

ชี้ให้เห็นว่า แม้ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ของโลกกำลังพัฒนาและร่ำรวยขึ้น แต่ระยะห่างระหว่างประเทศที่จนและร่ำรวยกลับมีมากขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๗๐ เป็นต้นมา นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้กล่าวถึง “กับดักความขัดแย้ง ๔ ประการ” และยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบดั้งเดิมที่ไม่สอดคล้องกับสภาวะการณ์ของโลกในปัจจุบัน สุดท้ายผู้เขียนเห็นว่า การที่บางประเทศไม่สามารถพัฒนาได้นั้น เนื่องจากสภาพปัญหาด้านการค้า การขาดการลงทุนจากต่างประเทศ และการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์จากการย้ายถิ่น

คำถาม อะไรเป็นสาเหตุของความยากจนในประเทศเหล่านั้น และอุปสรรคที่ทำให้ประเทศยากจนเหล่านั้นไม่สามารถพัฒนาให้เท่าทันกับสังคมโลกในยุคปัจจุบันได้คืออะไร ท่านเห็นด้วยกับแนวคิดของผู้เขียนหรือไม่ว่า ต้องมีแนวทางในการแก้ปัญหาแบบใหม่ สุดท้ายท่านคิดว่าสถานการณ์โลกสามารถเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ หรือเป็นความจริงที่ว่าระบบโลกในปัจจุบัน ไม่เอื้ออำนวยให้ประเทศยากจนเหล่านั้น สามารถพัฒนาขึ้นได้อย่างแท้จริง

๔.๒ แม้ว่าโลกาภิวัตน์ได้เกิดขึ้นมานับศตวรรษแล้ว แต่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ได้ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างก้าวกระโดดในเวลาเพียงประมาณสามศตวรรษที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้อย่างชัดเจนได้แก่อำนาจที่มากขึ้นของบุคคลในการเข้าถึงเครือข่ายการติดต่อสื่อสารของโลก ฟรีดแมน (Thomas Friedman) เรียกสิ่งที่เกิดขึ้นว่า โลกาภิวัตน์ ๓.๐ (Globalization 3.0) ซึ่งเป็นการกำเนิดขึ้นของ “ผู้เล่นใหม่ ในสนามใหม่ และกำลังพัฒนากระบวนการและลักษณะนิสัยใหม่สำหรับความร่วมมือในแนวราบ (new players, on a new playing field, developing new processes and habits for horizontal collaboration) และทั้งหมดนั้นเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญที่สุดต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐศาสตร์และการเมืองของโลกในต้นศตวรรษที่ ๒๑ นี้

คำถาม ท่านเห็นด้วยกับแนวคิดของฟรีดแมนหรือไม่ว่า เรากำลังเห็นโลกที่แบนราบลง (It's a Flat World) การเกิดขึ้นของมหาอำนาจทางเศรษฐกิจใหม่บนเวทีการเมืองโลก ตัวอย่างเช่น จีน อินเดีย รัสเซีย และแม้กระทั่งบางประเทศในยุโรปตะวันออก และละตินอเมริกา จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างไร และสุดท้าย ท่านคิดว่า โลกาภิวัตน์ จะเป็น “โอกาส” หรือ “ภัยคุกคาม” ต่อระบบการเมืองโลกมากกว่ากัน

๔.๓ จากบทความของโอเวน (Thomas Mackubin Owens) ในเรื่องเศรษฐศาสตร์การเมืองและความสัมพันธ์กับความมั่นคงของประเทศว่า “ความมั่งคั่งโดยทั่วไปจำเป็นต้องคำนวณกำลังรบ ส่วนกำลังรบก็เป็นสิ่งจำเป็นต่อการปกป้องและได้มาซึ่งความมั่งคั่ง” แต่ในปัจจุบันรัฐบาลไทยมีแนวโน้มให้ความสำคัญเรื่องเศรษฐกิจมากกว่าการทหาร โดยเห็นได้จากการลงทุนเรื่องกำลังรบเหลือต่ำกว่าร้อยละ ๒ ของ GDP

คำถาม ท่านมีความเห็นอย่างไรต่อความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติกับความมั่นคงแห่งชาติของไทยในปัจจุบันว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ Collier, Paul. “Falling Behind and Falling Apart: The Bottom Billion,” *The Bottom Billion: Why the Poorest Countries Are Failing and What Can Be Done About It*, New York, NY: Oxford University Press, 2007, pp. 3-13.

๕.๒ Collier, Paul. “On Missing the Boat: The Marginalization of the Bottom Billion in the World Economy,” *The Bottom Billion: Why the Poorest Countries Are Failing and What Can Be Done About It*, New York, NY: Oxford University Press, 2007, pp. 79-96.

๕.๓ Friedman, Thomas. “It’s a Flat World, After All,” *The New York Times*, April 3, 2005.

๕.๔ Owens, Mackubin Thomas. “The Political Economy of National Defense.” In Security, Strategy, and Forces Faculty, eds., *Strategy and Force Planning*, 4th ed. Newport, RI: Naval War College Press, 2004, Chapter 16, pp.247-256.

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

๖.๑ พล.ร.ท. วีรพล วรานนท์, “ยุทธศาสตร์และการกำหนดกำลังรบ”, คู่มือหนังสือศิริศิริ ธรรม., พ.ศ. ๒๕๕๗, บทที่ ๓ หน้า ๖๕-๗๓ และ บทที่ ๖ หน้า ๑๐๕-๑๕๙.

๖.๒ ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ เศรษฐศาสตร์การเมือง โลกทัศน์การวิเคราะห์ระบบและการเปลี่ยนแปลง พิมพ์ครั้งที่ ๑ โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๘. (ห้องสมุด)

๖.๓ นัทรทิพย์ นาถสุภา, ลัทธิเศรษฐกิจการเมือง, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๑. (ห้องสมุด)

๖.๔ กะลาวิวัฒน์ (Galalization) สกัดแก่น ๒๓ หนังสือทำนายอนาคตโลกชั้นเยี่ยม โดย ดร.ไสว บุญมา และ พญ. นภาพร ลิมป์ปิยากร. สำนักพิมพ์ ไอ้ พระเจ้า พับลิชชิ่ง. ๒๕๕๐. (ห้องสมุด)

หัวข้อวิชา ยุทธศาสตร์ชาติกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๑. ความสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาในหมวดวิชาความมั่นคงประการหนึ่งได้แก่ การที่นักศึกษาสามารถกำหนดยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของชาติ ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมการใช้กำลังอำนาจแห่งชาติทั้งหมด (หรืออาจเรียกว่าเป็น “มหายุทธศาสตร์: Grand Strategy”) ในกรณีนี้ นักศึกษาต้องสามารถตอบคำถามสำคัญที่ว่า “โลกนี้มีการทำงานอย่างไร (How does the world work?)” มีนักวิชาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจำนวนมากที่พยายามตอบคำถามดังกล่าวด้วยวัตถุประสงค์หลัก ๓ ประการ ได้แก่ อธิบายความเป็นไปของโลก ทำนายการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น และกำหนดแนวทางการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ ต้องมีความเข้าใจในแนวความคิดของนักวิชาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติได้

แนวความคิดหลักทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่กล่าวถึงนี้ได้แก่ แนวคิดลัทธิจริงนิยม (Realism) แนวคิดเสรีนิยม (Liberalism) และแนวคิดสำนักประดิษฐ์กรรม (Constructivism) หรือ อุดมคตินิยม (Idealism) ซึ่งนักศึกษาคควรทำความเข้าใจแนวความคิดหลักด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และสามารถอธิบายถึงความแตกต่างของแนวความคิดเหล่านี้ ผ่านการศึกษาค้นคว้าและถกเถียงในห้องอภิปราย เพื่อสามารถนำประโยชน์ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของชาติได้ในท้ายที่สุด

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และเข้าใจถึงที่มาที่แตกต่างกันของแต่ละแนวคิดได้

๒.๒ เพื่อเข้าใจถึงความสำคัญของระบบระหว่างประเทศ พฤติกรรมของชาติ-รัฐ และปัจเจกชน จนนำไปสู่คำตอบของคำถามที่ว่า โลกมีการทำงานอย่างไร (How does the world work?)

๒.๓ เพื่อให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างแนวความคิดด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการกำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคงของชาติ

๓. วิธีดำเนินการศึกษา

๓.๑ การบรรยาย ๓ ชั่วโมง

๓.๒ การอภิปรายเป็นคณะ ๑ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

๔.๑ ชไนเดอร์ (Snyder) เชื่อว่าทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสามารถอธิบายได้ว่า “โลกนี้มีการทำงานอย่างไร (How does the world work?)” โดยที่ชไนเดอร์อธิบายทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ๓ แนวคิดหลักที่แม้แต่นักวิชาการ และผู้ที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายของประเทศนำไปใช้ว่าสามารถอธิบายสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบันได้เป็นอย่างดี แนวคิดเหล่านั้นได้แก่ ลัทธินิยม (Realism) เสรีนิยม (Liberalism) และอุดมคตินิยม (Idealism) หรือที่มีชื่อใหม่ว่า สำนักประดิษฐกรรม (Constructivism) แต่หลังจากเกิดเหตุการณ์ ๙/๑๑ ขึ้นอย่างไม่คาดฝัน นักวิชาการเริ่มมีข้อสงสัยว่า ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ยังคงจะสามารถนำมาอธิบายกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงได้หรือไม่ และผู้ที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายจะคงยังใช้ทฤษฎีฯ นี้ ในการกำหนดนโยบายของรัฐได้อีกต่อไปหรือไม่

คำถาม ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่จะช่วยอธิบายสถานการณ์โลก และนำมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายของประเทศไทยได้หรือไม่

๔.๒ แนวคิดพื้นฐานของสำนักลัทธินิยมก็คือ ๑) รัฐคือตัวแสดงหลักในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ๒) พฤติกรรมของรัฐโดยส่วนใหญ่จะถูกกำหนดจากสภาพแวดล้อมภายนอก ๓) การแสดงออกของรัฐจะอยู่บนหลักเหตุผลของการถ่วงดุลอำนาจ ๔) การเมืองระหว่างประเทศอยู่ในลักษณะ zero-sum game โดยสรุปแล้วนั้นหมายถึงว่า แม้จะมีจำนวน “สำนัก” ของลัทธินิยมจำนวนมาก แต่ทุกสำนักไม่พ้นต้องยึดโยงอยู่กับแนวคิดพื้นฐานทั้ง ๔ ประการนี้ ดิมิทรี ไซมส์ (Dmitri Simes) มีความเชื่อในลัทธิลัทธินิยมแบบ “มีคุณธรรมสูง” (High-minded realism) โดยกล่าวถึงสหรัฐฯ ว่าควรมุ่งมั่นในการทำสิ่งที่ดีงามทั้งภายในและภายนอกประเทศ แต่ไม่ควรที่จะผลิผลมาในการใช้กำลังทหาร ดิมิทรีให้พึงตระหนักที่ผลลัพธ์มากกว่าสิ่งที่ตั้งใจจะทำ โดยเขาได้ยกตัวอย่างเปรียบเทียบการปฏิบัติในสมัยรัฐบาลของคลินตันกับในสมัยรัฐบาลของบุช นอกจากนี้ ดิมิทรียังเห็นว่าการดำรงไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ จะเป็นเป้าหมายหลักในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ

คำถาม ท่านเห็นด้วยกับแนวคิดของดิมิทรีหรือไม่ เพราะเหตุใด และประเทศไทยควรที่จะกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ อย่างไร ในกรณีการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐฯ

๔.๓ บทความเรื่อง ทำไมต้องส่งออกประชาธิปไตย (Why Export Democracy) ของไอเคนเบอร์รี่ (Ikenberry) อธิบายถึงสมมติฐานของแนวคิดเสรีนิยมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ว่าโลกนี้ทำงานอย่างไร โดยสรุปได้ว่า ๑) ประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีแนวโน้มที่จะไม่ก่อสงครามระหว่างกัน ๒) การค้าเสรีและตลาดเสรีจะนำไปสู่ความเป็นสังคมประชาธิปไตยแบบเสรี ๓) การพึ่งพากันของรัฐจะช่วยจัดระเบียบและสันติภาพให้เกิดขึ้นในโลก ๔) สถาบันระหว่างประเทศมีบทบาทสำคัญในการดำรงไว้ซึ่งระเบียบโลกและเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ และ ๕) รัฐที่มีอัตตลักษณ์พื้นฐานเดียวกันจะสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขในโลกโดยไม่สูญเสียอัตตลักษณ์ประจำชาติและจะนำไปสู่การจัดตั้งรัฐบาลโลกในท้ายที่สุด

คำถาม ท่านเห็นด้วยกับ สมมติฐานฯ ทั้ง ๕ ข้อนี้ หรือไม่ อย่างไร

๔.๔ สำนักสำนักประดิษฐ์กรรม หรือ อุดมคตินิยม ถือได้ว่าเป็นทฤษฎีที่ยากต่อการทำความเข้าใจ นั่นเป็นเพราะว่า ตัวทฤษฎีเองไม่ได้เกิดจากสมมติฐานเพียงหนึ่งเดียว แต่ถ้าจะกล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีนี้แล้ว อาจสรุปได้ว่า “แนวคิด” สามารถเปลี่ยนแปลงการแสดงผลออกในระบบระหว่างประเทศ และนั่นหมายถึง แนวคิดที่ส่งผลกระทบต่อ มาตรฐานของพฤติกรรมระหว่างประเทศสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับโลกได้ แนวคิดนี้แนะนำว่า การเมือง โลกมีโครงสร้างเชิงสังคม และปฏิสัมพันธ์ของนักสังคมนิยมที่ว่า อำนาจเชิงวัตถุเป็นตัวขับเคลื่อนเดียวของการเมือง ระหว่างประเทศ นักอุดมคตินิยมยังไม่ยอมรับมุมมองการ “ถ่วงดุลอำนาจ” ว่าเป็นตัวทำนายพฤติกรรมของรัฐที่ต้องการ โดยได้แนะนำว่า ชาติต่าง ๆ สามารถสังเกตเห็นผลประโยชน์ของการยอมรับในตักวิญญาญระหว่างประเทศ และแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมของการ “ทำให้เกิดความเข้าใจ” มากกว่า พฤติกรรมการชุกชุม นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นบทบาทที่สำคัญ ของแรงผลักดันข้ามชาติในการแพร่ขยายบรรทัดฐานระหว่างประเทศ สิทธิมนุษยชน และความยุติธรรมระหว่างประเทศ ยิ่งกว่านั้น แนวคิดนี้ยังช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อการแพร่ขยายของแนวคิดที่อยู่ตรงข้ามกับฝ่ายเสรีนิยม เช่น อิสลามหัว รุนแรง เป็นต้น

คำถาม ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ว่า รัฐ-ชาติ ไม่ได้เป็น “ตัวแสดงหลัก (Central Actor)” ในเวทีการเมือง ระหว่างประเทศอีกต่อไปแล้ว

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ Snyder, Jack. “One World, Rival Theories,” *Foreign Policy*, November/December 2004, pp.53-62.

๕.๒ Simes, Dmitri. “Realism: It’s High-Minded...and It Works,” *The National Interest*, winter 2003-2004, pp.168-172.

๕.๓ Ikenberry, G. John. “Why Export Democracy?” in Security, Strategy, and Forces Faculty, eds., 4th ed., Newport RI: Naval War College Press, 2004, Chapter6, pp.79-87.

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

๖.๑ พล.ร.ท. วีรพล วรานนท์, “ยุทธศาสตร์และการกำหนดกำลังรบ”, ศูนย์หนังสือศรีศิริ สรส., พ.ศ. ๒๕๔๗, บทที่ ๓ หน้า ๕๕-๕๗

หัวข้อวิชา อภิปรายยุทธศาสตร์ชาติและแนวคิดทางยุทธศาสตร์

๑. ความสำคัญ

หลังจากที่ได้ศึกษาในหัวข้อวิชาต่างๆ ของชุดวิชานี้ ซึ่งเป็นการปูพื้นฐานความเข้าใจเบื้องต้น เกี่ยวกับการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติและแนวคิดทางยุทธศาสตร์ โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษากรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ในการกำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ศึกษาโครงสร้างและองค์ประกอบพื้นฐานของกรอบแนวคิดในแต่ละแบบปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ แนวคิดในเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติและกำลังอำนาจแห่งชาติ แนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์การเมืองกับความมั่นคงแห่งชาติ และแนวคิดในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาได้ทราบและเข้าใจว่าปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการจัดทำยุทธศาสตร์และแนวคิดทางยุทธศาสตร์ความมั่นคงของชาติอย่างไร และเพื่อความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้น ในหัวข้อวิชานี้จึงจะขออนุญาตยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของต่างประเทศมาใช้เป็นตัวอย่างหรือกรณีศึกษา เพื่อให้นักศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางการจัดทำยุทธศาสตร์ของต่างประเทศ กับหลักการและกรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่ได้ศึกษามาแล้ว

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ชาติและแนวคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติของต่างประเทศ ที่เป็นตัวแสดงหลักในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ หรือ ที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย

๒.๒ เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของต่างประเทศ และของไทย (กรณีศึกษา) กับกรอบแนวคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์ของนักวิชาการ (Lloyd และ Ballett) ที่ได้ศึกษามา

๓. วิธีดำเนินการศึกษา

๓.๑ การอภิปรายเป็นคณะ ๔ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

จากเอกสารยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของสหภาพยุโรป (European Security Strategy, December 2003) ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา (National Security Strategy, May 2010) และยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๕๒-๒๕๕๖ โดยคณะนักศึกษามหาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๐ ที่ได้รับแจกจ่ายให้แต่ละกลุ่มฯ ร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามดังต่อไปนี้

๔.๑ ให้ค้นหากรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ในการกำหนดยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ของสหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา ว่ามีโครงสร้าง หรือองค์ประกอบพื้นฐานอะไรบ้าง และองค์ประกอบพื้นฐานเหล่านั้น มีความสัมพันธ์กันอย่างไร ทั้งนี้สามารถใช้แบบจำลองของ ลอยด์ บาร์ตเล็ตต์ หรือ แบบจำลองที่สร้างขึ้นเอง เพื่อช่วยแสดงผลในการวิเคราะห์ก็ได้

๔.๒ จากคำตอบในข้อ ๔.๑ ให้วิเคราะห์ข้อมูลสำคัญในแต่ละองค์ประกอบพื้นฐานว่ามีอะไรบ้าง และปัจจัยใดที่ส่งอิทธิพลต่อการกำหนดข้อมูลเหล่านั้น โดยให้ตอบคำถามว่า ปัจจัยเหล่านั้นมีอะไรบ้าง และมีอิทธิพลอย่างไร ทั้งนี้ให้บันทึกผลการวิเคราะห์โดยมีรายละเอียดมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

๔.๓ ให้เปรียบเทียบยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของสหภาพยุโรป และของสหรัฐอเมริกา กับ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๕๒-๒๕๕๖ โดยคณะนักศึกษารวบอ. พ.ศ.๒๕๕๐ จากนั้นให้รวมอภิปราย ว่ามีความเหมือนกัน หรือแตกต่างกันอย่างไร ในประเด็นต่อไปนี้

๔.๓.๑ กรอบแนวคิดในการจัดทำยุทธศาสตร์

๔.๓.๒ การกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติ และวัตถุประสงค์แห่งชาติ

๕.๓.๓ การประเมินสถานะแวดล้อม (ขอบเขตการประเมิน ภัยคุกคาม โอกาส สิ่งท้าทาย)

๕.๓.๔ แนวคิดการใช้กำลังอำนาจแห่งชาติ

๕.๓.๕ โอกาสและความเป็นไปได้ในการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของสหภาพยุโรป (European Security Strategy, December 2003)

๕.๒ ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา (National Security Strategy, May 2010)

๕.๓ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๕๒-๒๕๕๖ โดยคณะนักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๐

(แจกจ่ายให้แล้ว)

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

๖.๑ พล.ร.ท. วีรพล วรานนท์, “ยุทธศาสตร์และการกำหนดกำลังรบ”, ศูนย์หนังสือครีติคัล สรล., พ.ศ. ๒๕๔๗

๖.๒ ทบทวนเอกสารประกอบการศึกษาที่ผ่านมาแล้วในชุดวิชานี้

ชุดวิชา ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ

(๑๒ ชั่วโมง)

๑. ความสำคัญ

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องชี้วัดความมั่งคั่งและแนวโน้มความเจริญรุ่งเรืองของประเทศต่างๆ ในโลก การบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง หลังยุคสงครามเย็นหลายประเทศมุ่งนำแนวคิดเรื่องความมั่นคงทางเศรษฐกิจมาเป็นหนึ่งในนโยบายต่างประเทศ และใช้เป็นเครื่องมือที่จะปกป้องและแสวงหาผลประโยชน์จากประเทศอื่น การเปลี่ยนแปลงของโลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้เครื่องมือทางเศรษฐกิจทวีอำนาจเพิ่มขึ้นด้วยระบบเศรษฐกิจการค้าเสรี ไร้กำแพงภาษี การเคลื่อนย้ายทุนข้ามชาติ องค์กรระหว่างประเทศผู้ทรงอิทธิพลอย่างกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ธนาคารโลก หรือองค์การการค้าโลก (WTO) รวมทั้งกองทุนเก็งกำไรที่สามารถเคลื่อนย้ายเงินทุนไปยังตลาดหุ้น ตลาดเงิน ตลาดสินค้าโภคภัณฑ์ จนเกิดการยับยั้งอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในทุกประเทศทั่วโลก ประเทศที่สามารถนำเครื่องมือทางเศรษฐกิจมาใช้สนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ทะเลได้อย่างสอดคล้องกลมกลืน ด้วยข้อกำหนดมาตรการลงโทษหรือให้รางวัลทางเศรษฐกิจแก่ประเทศอื่นทั้งกระทำโดยตรง หรือผ่านองค์การระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ ก็ถือเป็นช่องทางในการใช้เครื่องมือเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถใช้เครื่องมือเศรษฐกิจในการสนับสนุนการจัดทำแผนเตรียมกำลังกองทัพเรือ ยุทธศาสตร์ทหาร ยุทธศาสตร์ทะเลและยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ความมุ่งหมาย

เพื่อสร้างให้นักศึกษาเป็นผู้นำการรบระดับยุทธศาสตร์ สามารถจัดทำแผนการเตรียมกำลังของกองทัพเรือ และร่วมจัดทำยุทธศาสตร์ทหาร ยุทธศาสตร์ทะเลและยุทธศาสตร์ชาติให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์เศรษฐกิจได้ ต้องศึกษาดังนี้

๒.๑ ให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศและสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ

๒.๒ ให้มีความเข้าใจเรื่องความเกี่ยวข้องระหว่างโลกาภิวัตน์ ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และการใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการจัดทำแผนเตรียมกำลังกองทัพเรือ ยุทธศาสตร์ทหาร ยุทธศาสตร์ทะเลและยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๓ ให้มีความเข้าใจการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อเสริมสร้างความมั่งคั่งและความมั่นคงของประเทศ

๓. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ ใช้ระยะเวลาการศึกษาทั้งสิ้น ๑๒ ชั่วโมง โดยมีหัวข้อวิชาที่จะศึกษาประกอบด้วย

หมายเลขประจำหัวข้อวิชา	หัวข้อวิชา
๑๑๐๑๐๑๐๒๐๑	เครื่องมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
๑๑๐๑๐๑๐๒๐๒	ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจของประเทศและผลประโยชน์ ของชาติทางทะเล
๑๑๐๑๐๑๐๒๐๓	อภิปรายยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ

หัวข้อวิชา เครื่องมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

๑. ความสำคัญ

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมักจะถูกมองว่าเป็นตัววัดความมั่งคั่งและแนวโน้มความเจริญรุ่งเรืองของประเทศต่างๆ ในโลก การบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง หลังยุคสงครามเย็นหลายประเทศ มุ่งนำแนวคิดเรื่องความมั่นคงทางเศรษฐกิจมาเป็นหนึ่งในนโยบายต่างประเทศ และใช้เป็นเครื่องมือที่จะปกป้อง และแสวงหาผลประโยชน์จากประเทศอื่น การเปลี่ยนแปลงของโลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้เครื่องมือทางเศรษฐกิจทวีอำนาจเพิ่มขึ้นด้วยระบบเศรษฐกิจการค้าเสรีไร้กำแพงภาษี การเคลื่อนย้ายทุนข้ามชาติ องค์กรระหว่างประเทศผู้ทรงอิทธิพลอย่างกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ธนาคารโลก หรือองค์การการค้าโลก (WTO) รวมทั้งกองทุนถึงกำไรที่สามารถเคลื่อนย้ายเงินทุนไปยังตลาดหุ้น ตลาดเงิน ตลาดสินค้าโภคภัณฑ์ที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมให้ราคาน้ำมันสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลถึงการยับยั้งอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในทุกประเทศทั่วโลก ประเทศที่สามารถนำเครื่องมือทางเศรษฐกิจมาใช้สนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติได้อย่าง สอดคล้องกลมกลืน ด้วยการกำหนดมาตรการลงโทษหรือให้รางวัลทางเศรษฐกิจแก่ประเทศอื่น ทั้งกระทำโดยตรง หรือผ่านองค์การระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ ก็ถือเป็นช่องทางในการใช้เครื่องมือเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักศึกษาจึงควรต้องศึกษาจนมีความเข้าใจในวิธีการใช้เครื่องมือนี้ การแสดงเจตจำนงในการใช้และประสบการณ์ความเชี่ยวชาญในการใช้ จึงจะทำให้สามารถใช้เครื่องมือเศรษฐกิจในการสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ความมุ่งหมาย

- ๒.๑ เพื่อศึกษาและเข้าใจเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ สภาวะแวดล้อมและอิทธิพลของโลกาภิวัตน์
- ๒.๒ เพื่อศึกษาสถาบันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศระดับโลกและระดับภูมิภาค
- ๒.๓ เพื่อศึกษาตัวอย่างการใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติ

๓. วิธีดำเนินการศึกษา

- ๓.๑ การบรรยาย ๓ ชั่วโมง
- ๓.๒ การอภิปรายเป็นคณะ ๑ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

๔.๑ ท่านคิดว่าสถาบันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศระดับโลก เช่น องค์การการค้าโลก หรือ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อระบบเศรษฐกิจโลกอย่างไรบ้าง และประเทศไทยจะได้ประโยชน์อะไรจากสถาบันทางเศรษฐกิจฯ เหล่านี้

๔.๒ ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ท่านคิดว่าการนำเขตการค้าเสรีหรือ FTA มาใช้ ถือเป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจของประเทศที่มีกำลังอำนาจทางเศรษฐกิจสูงกว่าหรือไม่ เพราะอะไร

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ John Maynard Keynes, *Economic Consequences of the Peace*, Chapter 2: Europe Before the War, pp.9-26, and excerpt from Chapter 6: Europe after the Treaty, pp.226-236.

๕.๒ เศรษฐศาสตร์การเมืองในการป้องกันประเทศ (Mackubin Thomas Owens. “The Political Economy of National Defense ,” in *Strategy and Force Planning Faculty*, eds., *Strategy and Force Planning*, 4th ed. Newport, R.I.: Naval War College, 2004, Chapter 16.

๕.๓ Sachs, Jeffrey. “The Geography of Economic Development,” in *Strategy and Force Planning Faculty*, eds., *Strategy and Force Planning*, 4th ed. Newport, R.I.: Naval War College, 2004, Chapter 18.

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

๖.๑ พล.ร.ท. วีรพล วรานนท์, “ยุทธศาสตร์และการกำหนดกำลังรบ”, ศูนย์หนังสือครีติคัล สรส., พ.ศ. ๒๕๔๗ หน้า ๙๑-๑๐๕

๖.๒ กะลาวิวัฒน์ (Galalitzion) สกัดแก่น ๒๓ หนังสือทำนายอนาคตโลกชั้นเยี่ยม โดย ดร.ไสว บุญมา และ พญ. นภาพร ลิ้มปียากร. สำนักพิมพ์ ไอ้ พระเจ้า พับลิชชิ่ง. ๒๕๕๐. (ห้องสมุด ยศ.ทร. อาคาร สรส. ชั้น ๒)

หัวข้อวิชา ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจของประเทศและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

๑. ความสำคัญ

นับตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๐๔ เป็นต้นมา ประเทศไทยได้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาแล้ว ๑๐ ฉบับ ซึ่งถ้าติดตามพัฒนาการของแผนนี้จะเห็นได้ว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกๆ จะเน้นในเรื่อง การขยายอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก และต่อมาจึงได้ให้ความสำคัญกับเสถียรภาพทางการเงินเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มั่นคง มากกว่าเน้นการขยายอัตราการเติบโต ซึ่งตั้งแต่แผนฯ ฉบับที่ ๓ เป็นต้นมา เริ่มมีการกล่าวถึงการวางแผนทางด้านสังคมโดยมีการกำหนดนโยบายด้านประชากรเป็นครั้งแรก และตั้งแต่แผนฯ ฉบับที่ ๕ ได้เริ่มเปลี่ยนวิธีการวางแผนจากรายโครงการมาเป็นการจัดทำแผนงาน (Programming) และเริ่มมีการกระจายการวางแผนลงสู่ระดับภูมิภาคและพื้นที่ แนวความคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เริ่มปรากฏอยู่ในแผนฯ ฉบับที่ ๗ โดยกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาที่เน้นความสมดุลระหว่างวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจ และวัตถุประสงค์ทางสังคม โดยแนวความคิดนี้เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นในแผนฯ ฉบับที่ ๘ ซึ่งเปลี่ยนแนวความคิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก มาเป็นการเน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา โดยช่วงระยะเวลาของแผนฯ ฉบับที่ ๘ ต่อเนื่องมาถึงฉบับที่ ๙ และฉบับที่ ๑๐ เป็นช่วงระยะเวลาที่ประเทศไทยประสบกับภาวะความยุ่งยากทางเศรษฐกิจและการเมืองซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมไทย อย่างไรก็ตามแนวคิดที่ยึด **คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา** และการรักษาสมดุลของการพัฒนา ยังคงเป็นกรอบในการพัฒนาประเทศอยู่ต่อไป

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ เพื่อศึกษาและเข้าใจถึงการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจของไทย

๒.๒ เพื่อศึกษาตัวอย่างการใช้ และพัฒนาเครื่องมือกำลังอำนาจแห่งชาติด้านเศรษฐกิจ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและมั่งคั่งของประเทศ

๓. วิธีดำเนินการศึกษา

๓.๑ การบรรยาย ๓ ชั่วโมง

๓.๒ การอภิปรายเป็นคณะ ๑ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

๔.๑ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติถือเป็นแผนยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาประเทศ ท่านคิดว่าทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ ที่จัดทำขึ้นใหม่ทดแทนแผนพัฒนาฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๔) ซึ่งกำลังหมดอายุลง มีความเหมือนกัน หรือแตกต่างจาก แผนพัฒนาฯ ฉบับอื่นๆ ที่ผ่านมาแล้วอย่างไร

๔.๒ ท่านคิดว่ายุทธศาสตร์เศรษฐกิจของไทยที่ผ่านมา มีการใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และเครื่องมือทางเศรษฐกิจของประเทศ (กำลังอำนาจแห่งชาติ) ในรูปแบบใดบ้าง ให้ยกตัวอย่างการใช้เครื่องมือเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ของชาติ โดยบอกว่า ใช้ยุทธศาสตร์อย่างไร และผลประโยชน์ของชาติที่ได้รับเป็นอย่างไร ผลลัพธ์ (หรือแนวโน้ม) เป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้หรือไม่

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ สรุปสาระสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔)

๕.๒ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) <http://www.nesdb.go.th>

๕.๓ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ <http://www.dtn.go.th>, www.thaifita.com

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

เอกสารของวิทยากรผู้บรรยาย

หัวข้อวิชา อภิปรายยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ

๑. ความสำคัญ

จากการที่ได้ศึกษาระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ความเกี่ยวข้องกับโลกาภิวัตน์ สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ การใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติ ตลอดจนการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจของประเทศเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและความมั่นคงของประเทศมาแล้ว ในหัวข้อวิชานี้จะเป็นการศึกษาแบบอภิปรายกลุ่มย่อย ซึ่งมีความสำคัญเพราะจะทำให้นักศึกษาที่มีความเข้าใจดียิ่งขึ้นในเรื่องทั้งหมดที่ได้ศึกษามาแล้ว ตลอดจนจะได้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกำลังอำนาจแห่งชาติด้านเศรษฐกิจ และกำลังอำนาจแห่งชาติด้านการทหาร อันจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อนักศึกษาในการวางแผนเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบต่อไป

๒. ความมุ่งหมาย

- ๒.๑ เพื่อเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ และแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น
- ๒.๒ เพื่อเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจในการบรรลุถึงผลประโยชน์แห่งชาติ
- ๒.๓ เพื่อเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างกำลังอำนาจแห่งชาติด้านเศรษฐกิจและการทหาร ในการกำหนดยุทธศาสตร์และการวางแผนเสริมสร้างกำลังรบ ทร.

๓. วิธีดำเนินการศึกษา

- ๓.๑ การอภิปรายเป็นคณะ ๔ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

๔.๑ Mackubin Thomas Owens กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐศาสตร์การเมืองกับความมั่นคงของชาติว่า กำลังอำนาจทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบ เนื่องจากกำลังอำนาจทางเศรษฐกิจเป็นรากฐานที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งของกำลังอำนาจแห่งชาติด้านการทหาร เพราะประเทศที่มีเศรษฐกิจมั่นคงย่อมจะมีโอกาสจัดหาทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศได้มากกว่าประเทศที่มีเศรษฐกิจอ่อนแอ แต่ในขณะเดียวกันถ้ามีการใช้งบประมาณของประเทศลงทุนไปกับการจัดหายุทธโศปกรณ์ทางทหารก็เป็นโอกาสที่จะนำงบประมาณส่วนนั้นมาใช้ในการพัฒนาประเทศในด้านอื่นๆ พร้อมกันนี้ Owens ยังได้กล่าวถึงเครื่องมือทางเศรษฐกิจและตัวอย่างการใช้เครื่องมือเหล่านี้ไว้อย่างน่าสนใจอีกด้วย

คำถาม นักศึกษามีความเห็นอย่างไรเกี่ยวกับแนวคิดของ Owens ในเรื่องเศรษฐศาสตร์การเมืองกับการป้องกันประเทศ กำลังอำนาจแห่งชาติด้านเศรษฐกิจเป็นรากฐานของกำลังอำนาจแห่งชาติด้านทหาร หรือกำลังอำนาจแห่งชาติด้านการทหารเป็นรากฐานของกำลังอำนาจแห่งชาติด้านเศรษฐกิจ การจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ของกองทัพทำให้รัฐบาลเสียโอกาสที่จะนำเงินไปพัฒนาประเทศในด้านอื่นๆ หรือไม่ อย่างไร

๔.๒ Jeffrey D. Sachs กล่าวว่า โลกาภิวัตน์ (Globalization) คือ “กระบวนการเปลี่ยนแปลงของการบูรณาการทางด้านเศรษฐกิจของทั้งโลก” (dynamic process of the economic integration of the entire world) และเพื่อเป็นการยืนยันแนวความคิดอันนี้ Sachs จึงได้ศึกษาโลกาภิวัตน์ใน ๔ มุมมอง ได้แก่ ด้านการค้าระหว่างประเทศที่เพิ่มขึ้น (increased international trade) ด้านกระแสเงินลงทุนที่เพิ่มขึ้น (increased capital flows) ด้านผลผลิตทางเศรษฐกิจระดับโลกที่เพิ่มขึ้น (globalization of economic production) และด้านความร่วมมือขององค์กรในประเทศและระหว่างประเทศที่เพิ่มขึ้น (increased harmonization of national and international institutions) นอกจากนี้ Sachs ยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า ในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ไม่ว่าจะอยู่ส่วนใดของโลกก็ตาม สามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วม หรือเป็นส่วนหนึ่งของระบบได้อย่างรวดเร็ว

คำถาม นักศึกษาเห็นด้วยกับแนวคิดของ Sachs หรือไม่ว่า โลกาภิวัตน์ คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีผลทำให้เศรษฐกิจในทุกภูมิภาคของโลกเกิดความเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียว และถ้าเป็นดังนั้นแล้ว เหตุใดความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจในแต่ละภูมิภาคของโลกในทุกวันนี้จึงยังมีความแตกต่างกันอยู่มาก

๔.๓ หลังจาก Alvin Toffler เขียนหนังสือชื่อ Future Shock ออกมาเมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๓ เขาได้กลายเป็นนักอนาคตศาสตร์ที่ได้รับความนิยม เขาและภรรยา(Heidi Toffler) ได้ร่วมกันเขียนหนังสือแนวอนาคตศาสตร์ออกมาอีกหลายเล่ม ซึ่งได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เช่น The Third Wave(2523) และ Power Shift : Knowledge, Wealth, and Power at the edge of 21st Century (2523) และล่าสุดในปี พ.ศ.๒๕๔๙ เขาและภรรยาได้เขียนหนังสือชื่อ การนับทรัพย์สินแบบปฏิวัติ (Revolutionary Wealth) ซึ่งมีข้อคิดและมุมมองใหม่ๆ หลายอย่างรวมทั้งการสร้างและการนับทรัพย์สินในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลซบเซสื้อนให้เกิดการปฏิวัติข่าวสารข้อมูลด้วย

คำถาม การนับทรัพย์สินแบบปฏิวัติของ Alvin Toffler คืออะไร การปฏิวัติครั้งที่ ๓ หรือที่บางคนเรียกว่า การปฏิวัติสารสนเทศ แตกต่างจากการปฏิวัติครั้งแรก และการปฏิวัติครั้งที่ ๒ อย่างไร เราควรจะเปลี่ยนวิธีคิดใหม่อย่างไรจึงจะเข้าใจโลกแห่งอนาคตโดยเฉพาะด้านด้านเศรษฐกิจและการสร้างทรัพย์สิน นอกจากนี้ Toffler กล่าวถึง อุปสรรคของการขจัดความยากจน และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ อะไรคืออุปสรรคของการขจัดความยากจนของประเทศต่างๆ และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาที่เหมาะสมซึ่งจะช่วยลดความยากจนลงได้ตามแนวคิดของ Toffler คืออะไร

๔.๔ ในหนังสือชื่อ ยุทธศาสตร์และการกำหนดกำลังรบ บทที่ ๕ ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ พล.ร.ท.วีรพล วรานนท์ กล่าวถึง การคว่ำบาตร(Sanction) ซึ่งเป็น การนำเครื่องมือทางเศรษฐกิจมาใช้เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติในกรณี ที่สถานการณ์ไม่เอื้ออำนวยให้มีการใช้กำลังทหาร การคว่ำบาตรเป็นเครื่องมือในการลงโทษเพื่อบีบบังคับให้คู่เจรจาซึ่ง มีความอ่อนแอกว่าต้องยอมปฏิบัติตามในสิ่งที่ต้องการได้ ซึ่งการคว่ำบาตรมีอยู่ ๒ แบบหลักๆ คือ การคว่ำบาตรทาง การค้า และการคว่ำบาตรทางการเงิน

คำถาม นักศึกษาคิดว่า “การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ” สามารถหวังผลได้มากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะใน ปัจจุบันที่ระบบเศรษฐกิจโลกเป็นระบบการค้าเสรี และมีเครื่องมือทางเศรษฐกิจอื่นๆ อีกหรือไม่ ที่สามารถนำมาใช้ เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติ อธิบายโดยยกตัวอย่างประกอบ

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ Owens, Mackubin Thomas. “The Political Economy of National Defense ,” in Strategy and Force Planning Faculty, eds., *Strategy and Force Planning*, 4th ed. Newport, R.I.: Naval War College, 2004, Chapter 16, (เอกสารประกอบการศึกษา ๕.๒ หัวข้อวิชา เครื่องมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ)

(เศรษฐศาสตร์การเมืองในการป้องกันประเทศ แปลและเรียบเรียงโดย น.ท.ไกรวุฒิ ภมรบุตร)

๕.๒ Sachs, Jeffrey. “The Geography of Economic Development,” in Strategy and Force Planning Faculty, eds., *Strategy and Force Planning*, 4th ed. Newport, R.I.: Naval War College, 2004, Chapter 18, (เอกสารประกอบการศึกษา ๕.๓ หัวข้อวิชา เครื่องมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ)

(ภูมิศาสตร์กับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ แปลและเรียบเรียงโดย น.ท.ดร. สมชาย น้อยพิทักษ์)

๕.๓ Drezner, Daniel W., “Serious About Sanctions”, in Strategy and Force Planning Faculty, eds., *Strategy and Force Planning*, 4th ed. Newport, R.I.: Naval War College, 2004, Chapter 19.

๕.๔ ระบบเศรษฐกิจใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์ โดย รศ. ศรีวงศ์ สุมิตร

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

๖.๑ กะลาภิวัตน์ (Galalization) สกัดแก่น ๒๓ หนังสือทำนายอนาคตโลกชั้นเยี่ยม โดย ดร.ไสว บุญมา และ พญ. นภาพร ลิ้มปิยากร. สำนักพิมพ์ โอ้ พระเจ้า พับลิชชิง. ๒๕๕๐. (ห้องสมุด)

๖.๒ พล.ร.ท. วีรพล วรานนท์., “ยุทธศาสตร์และการกำหนดกำลังรบ”, ศูนย์หนังสือศรีศิริ ยศ.ทร., พ.ศ.๒๕๔๗, บทที่ ๕ ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ หน้า ๙๑-๑๐๔.

ชุดวิชา ยุทธศาสตร์การทูต

(๑๒ ชั่วโมง)

๑. ความสำคัญ

ภายหลังมีการกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นที่เมืองเวสฟาเลีย (Westphalia) ในปี ค.ศ.๑๖๔๘ รัฐต่างๆ ในประชาคมโลกได้ดำรงรูปแบบของการนำเสนอด้านการทูต การยึดมั่นในสนธิสัญญา การประกาศสงคราม และการดำเนินการทูตแบบทวิภาคีและพหุภาคีจนเป็นที่ยอมรับกันมานานจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามสภาวะแวดล้อมด้านการทูตไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไปเสียทั้งหมด ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐซึ่งรวมถึง องค์กรระหว่างประเทศ เหล่าบริษัทข้ามชาติ การเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้าน องค์กรเอกชน ล้วนทวีอิทธิพลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ของรัฐอย่างเห็นได้ชัด นักยุทธศาสตร์ระดับชาติต้องมีความเข้าใจในสภาวะแวดล้อมด้านการทูตที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงตัวแสดงและการดำเนินการด้านการทูตระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อตอบคำถามที่ว่า เราจะใช้เครื่องมือกำลังอำนาจด้านการทูตอย่างไร ในอันที่จะบรรลุถึงเป้าหมายของชาติที่ต้องการ

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ เพื่อศึกษาและเข้าใจถึงแนวความคิดและรูปแบบการดำเนินการด้านการทูตในปัจจุบัน

๒.๒ เพื่อศึกษาและเข้าใจถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการสร้างพันธมิตร กองกำลังร่วม และแนวร่วม รวมทั้งจุดอ่อน จุดแข็งของแต่ละแบบ

๒.๓ เพื่อศึกษาและเข้าใจถึงบทบาทและความสำคัญของสถาบันระหว่างประเทศ ในการรักษาความมั่นคงระหว่างประเทศ ตลอดจนมูลเหตุของความขัดแย้งระหว่างประเทศ มาตรการในการระงับความขัดแย้งและบทบาทขององค์กรระหว่างประเทศ รวมถึงการจัดการกับวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศ

๓. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาชุดวิชานี้ ใช้ระยะเวลาการศึกษาทั้งสิ้น ๑๒ ชั่วโมง โดยมีหัวข้อวิชาที่จะศึกษาประกอบด้วย

หมายเลขประจำหัวข้อวิชา

๑๑๐๑๐๑๐๓๐๑

๑๑๐๑๐๑๐๓๐๒

๑๑๐๑๐๑๐๓๐๓

หัวข้อวิชา

ยุทธศาสตร์ชาติกับการทูต

การระงับข้อขัดแย้งและการจัดการวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศ

อภิปรายยุทธศาสตร์การทูต

หัวข้อวิชา ยุทธศาสตร์ชาติกับการทูต

๑. ความสำคัญ

“การทูตและการสงครามไม่ควรถูกมองเป็นสิ่งตรงข้ามกัน แต่เป็นเครื่องมือของรัฐสองรูปแบบเพื่อใช้ในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์แห่งชาติ” เป็นคำกล่าวของ เคล้าเซวิทซ์ ซึ่งมองว่าการทูต เป็นเครื่องมือหนึ่งของรัฐในการดำเนินการทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับ โทมัส ซิลลิง ซึ่งขยายให้กว้างขวางขึ้น คือ “ความแตกต่างกันของการทูต และการใช้กำลังนั้น ไม่ใช่เพียงแค่ความแตกต่างของเครื่องมือที่ใช้ (คำพูด หรือลูกปืน) หากแต่ยังมีความแตกต่างในความสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณี (แรงจูงใจ: Motives, บทบาทของการติดต่อสื่อสาร, ความเข้าใจ, การประนีประนอม และการยับยั้งชั่งใจ)” ดังนั้น การศึกษาในหัวข้อนี้จึงมุ่งเน้นในเรื่องของการวางแผนยุทธศาสตร์ชาติด้วยเครื่องมือทางการทูต ซึ่งในภาพกว้างนั้นจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบของความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ การรวมกลุ่มระหว่าง ประเทศ เช่น สหประชาชาติและอาเซียน รวมทั้งการรวมกลุ่มอื่นๆ อีกส่วนหนึ่งคือขีดความสามารถทางการทูต และการเจรจาต่อรองเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ของชาติ ในปัจจุบันได้มีแนวความคิดในการแบ่งการทูตออกเป็นรูปแบบต่างๆ คือ แบบปกติ (Normal) แบบป้องกัน (Preventive) และแบบบีบบังคับ (Coercive) ที่มีความเชื่อมโยงกับเครื่องมือที่นำมาใช้อาทิ การทูตแบบดั้งเดิม กำลังทหาร และกำลังอำนาจทางเศรษฐกิจ

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ เพื่อศึกษาและเข้าใจถึงแนวความคิดและรูปแบบการดำเนินการด้านการทูตในปัจจุบัน อันจะนำมาซึ่งการตอบสนองวัตถุประสงค์แห่งชาติ

๒.๒ เพื่อเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างเครื่องมือด้านการทูตกับการทหาร และบทบาทของกองทัพในการสนับสนุนยุทธศาสตร์การทูต

๓. วิธีดำเนินการศึกษา

๓.๑ การบรรยาย ๓ ชั่วโมง

๓.๒ การอภิปรายเป็นคณะ ๑ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

๔.๑ จากแนวคิดที่ท่านได้ศึกษามาจะเห็นได้ว่า การดำเนินการทางการทูตเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ มีความแตกต่างกันระหว่างการทูตในอดีตและปัจจุบัน ท่านเห็นว่ารูปแบบของการทูตในปัจจุบันแตกต่างหรือมีการพัฒนาขึ้นจากอดีต

ถึงปัจจุบันอย่างไร และขอบเขตของการทูตครอบคลุมมากน้อยเพียงใด

๔.๒ ลันด์ (Michael S. Lund) กล่าวถึง การทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy) ว่าเป็นกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ ในพื้นที่และเวลาที่ล่อแหลม เพื่อหลีกเลี่ยงภัยคุกคามต่อสันติภาพที่จะเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการที่รัฐจะใช้กำลังทหารของรัฐในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทระหว่างกัน

คำถาม นักศึกษาคิดว่า “การทูตเชิงป้องกัน” คืออะไร การทูตเชิงป้องกันได้นำเสนอรูปแบบการจัดการความขัดแย้งที่แตกต่างจากการทูตแบบปกติหรือไม่ หรือเป็นแต่เพียงรูปแบบหนึ่งของการจัดการความขัดแย้งที่เน้นการแก้ปัญหาตามแนวทางสันติวิธีทางการทูตเท่านั้นเอง

๔.๓ จากบทความของ Alexander L. George ชื่อ The General Theory and Logic of Coercive Diplomacy

คำถาม การทูตเชิงบีบบังคับ (Coercive Diplomacy) คืออะไร มีวัตถุประสงค์อย่างไร ในสถานการณ์แบบใดที่การทูตเชิงบีบบังคับอาจเป็นหนทางปฏิบัติที่ดีที่สุด ให้ยกตัวอย่างในเหตุการณ์ปัจจุบัน ประเทศที่ใช้การทูตเชิงบีบบังคับอย่างได้ผล จำเป็นต้องเป็นประเทศที่ทรงกำลังอำนาจด้านต่างๆ จริงหรือไม่ ประเทศที่อ่อนด้อยในกำลังอำนาจแห่งชาติจะใช้เครื่องมือใดได้บ้างในการดำเนินนโยบายการทูตเชิงบีบบังคับ

๔.๔ ในหนังสือชื่อ ยุทธศาสตร์และการกำหนดกำลังรบ บทที่ ๔ ยุทธศาสตร์การทูต พล.ร.ท.วีรพล วรานนท์ กล่าวว่า แม้ว่ารรัฐสามารถใช้กำลังทหารและการทูตเป็นเครื่องมือในการรักษาผลประโยชน์ของชาติได้เหมือนกัน แต่ทั้งสองวิธีการมีข้อแตกต่างพื้นฐานที่เด่นชัด กำลังรบเป็นเครื่องมือของสงครามแต่การทูตเป็นเครื่องมือของสันติภาพ

คำถาม วัตถุประสงค์ของสงครามแตกต่างจากวัตถุประสงค์ทางการทูตอย่างไร จะมีแนวทางการใช้การทูตเป็นเครื่องมือของรัฐ หรือ ใช้การทูตแทนกำลังทหาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์แห่งชาติได้อย่างไร

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ Fedyszyn, Thomas R. “Implementing Strategy: Diplomatic Tools”, in Security Strategy and Forces Faculty, eds., *Strategy and Force Planning*, 4th ed. Newport, R.I.: Naval War College, 2004, Chapter 20. Read 311–15 and 318–23.

๕.๒ Lund, Michael S. “Preventing Violent Conflicts: A Strategy for Preventive Diplomacy”, in Security, Strategy, and Forces Faculty, eds., *Strategy and Force Planning*, 4th ed. Newport, RI: Naval War College Press, 2004, Chapter 23. แปลและเรียบเรียงโดย น.ท.ธรรมรัตน์ เทียบเทียม

๕.๓ George, Alexander L. “The General Theory and Logic of Coercive Diplomacy,” in Security, Strategy, and Forces Faculty, eds., Strategy and Force Planning, 4th ed. Newport, RI: Naval War College Press, 2004, Chapter 24. แปลและเรียบเรียงโดย น.ท.ธรรมรัตน์ เทียบเทียม

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

๖.๑ พล.ร.ท. วีรพล วรานนท์., “ยุทธศาสตร์และการกำหนดกำลังรบ”, ศูนย์หนังสือศิริศิริ ยศ.ทร., พ.ศ.๒๕๔๗, บทที่ ๔ ยุทธศาสตร์การทูต หน้า ๗๕-๘๙.

หัวข้อวิชา การระงับข้อขัดแย้งและการจัดการวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศ

๑. ความสำคัญ

ข้อขัดแย้งระหว่างรัฐ นำไปสู่ปัญหาของวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศ ซึ่งบางครั้งอาจกลายเป็นมูลเหตุของสงคราม ซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างมากมาย การศึกษาถึงพฤติกรรมความขัดแย้ง เพื่อสืบเสาะหา “เหตุ” และพัฒนาการของความขัดแย้ง วิเคราะห์และลดอุณหภูมิของความขัดแย้งลง โดยให้คู่กรณีคำนวณผลได้/ผลเสียระหว่างการทำสงครามกับการยุติปัญหา รวมทั้งสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวย เพื่อให้เดินไปสู่เส้นทางแห่งสันติภาพ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ในอันที่จะสร้างสังคมของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในโลกใบนี้

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ เพื่อศึกษาถึงมูลเหตุของความขัดแย้งระหว่างประเทศ

๒.๒ เพื่อศึกษาถึงบทบาทขององค์การระหว่างประเทศ มาตรการ และแนวทาง ในการระงับข้อขัดแย้ง หรือจัดการกับวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศ

๓. วิธีการดำเนินการศึกษา

๓.๑ การบรรยาย ๓ ชั่วโมง

๓.๒ การอภิปรายเป็นคณะ ๑ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

๔.๑ เมื่อศึกษาประวัติศาสตร์จะเห็นได้ว่าความขัดแย้งระหว่างประเทศมีมูลเหตุมาจากการขัดผลประโยชน์เกี่ยวกับดินแดน ทรัพยากร หรือความขัดแย้งด้านอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็ยังมีมูลเหตุด้านความแตกต่างกันทางเชื้อชาติศาสนา เป็นชนวนของความขัดแย้งด้วยเช่นกัน ซึ่งมูลเหตุประการหลังนี้มักจะมีสภาพที่คงอยู่อย่างยาวนานถาวร ท่านเห็นว่าความแตกต่างทางเชื้อชาติที่เป็นมูลเหตุของความขัดแย้งนี้มีหนทางแก้ไขได้หรือไม่อย่างไร

๔.๒ บทบาทขององค์การระหว่างประเทศเช่นองค์การสหประชาชาติ (United Nations) ในการระงับความขัดแย้งในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต อย่างไรบ้าง อะไรเป็นปัจจัยเข้มแข็ง และปัจจัยอ่อนแอ ในการทำบทบาทด้านนี้ขององค์การระหว่างประเทศ

๔.๓ การระงับข้อขัดแย้งเป็นการแก้ปัญหาปลายเหตุ หากแต่การป้องกันมิให้เกิดข้อขัดแย้งด้วยการสร้างมาตรการความไว้วางใจกัน (Confidence Building Measures: CBM) ตั้งแต่ในยามปกติเป็นสิ่งที่พึงกระทำ หรือสามารถกระทำผ่านกระบวนการทูตเชิงป้องกัน เพื่อป้องกันมิให้ปัญหาลุกลามก่อให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงมากจนต้องใช้กำลังในการยับยั้งข้อขัดแย้งนั้น และนำสู่ขั้นตอนการยุติข้อขัดแย้ง (Conflict Resolution) ในที่สุด ท่านมีความเห็นว่า อาเซียนหรือประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีแนวทางในการป้องกันมิให้เกิดข้อขัดแย้ง สอดคล้องกับขั้นตอนดังกล่าวหรือไม่ หรือการใช้วิธีการตามแนวทางของอาเซียน (ASEAN Way) โดยการพูดคุยกันเมื่อเกิดข้อขัดแย้งขึ้นก็เพียงพอแล้ว

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ Lund, Michael S. “Preventing Violent Conflicts: A Strategy for Preventive Diplomacy,” in Security, Strategy, and Forces Faculty, eds., Strategy and Force Planning, 4th ed. Newport, RI: Naval War College Press, 2004, Chapter 23, pp. 352-360. (ทำความเข้าใจ figure 1 ในหน้า 353 และอ่านทำความเข้าใจการทูตเชิงป้องกันและความสัมพันธ์กับการบริหารความขัดแย้ง), (เอกสารประกอบการศึกษา ๕.๒ หัวข้อวิชา ยุทธศาสตร์ชาติกับการทูต)

๕.๒ Victor, David G., “What Resource Wars?,” The National Interest, Nov/Dec 2007, 92, p.48-55.

๕.๓ Albright, Madeleine. “United Nations”, Foreign Policy, September/October 2003, pp. 6-24. (Albright, former Ambassador to the UN and Secretary of State in the Clinton Administration, defends the role of the UN as a force of good in the international community.)

๕.๔ “ASEAN Regional Forum (ARF): Concept and Principles of Preventive Diplomacy”, (Adopted at the 8th ARF, 25th July 2001), <http://www.aseansec.org/3571.htm>

หัวข้อวิชา อภิปรายยุทธศาสตร์การทูต

๑. ความสำคัญ

หัวข้อวิชานี้เป็นการนำความรู้จากการฟังบรรยาย และการอ่านเอกสารอ่านประกอบจากหัวข้อวิชาในชุดวิชา ยุทธศาสตร์การทูต มาดำเนินการอภิปรายในประเด็นต่างๆ ตามแนวทางการอภิปรายที่กำหนด

๒. ความมุ่งหมาย

เพื่อสามารถนำความรู้ความเข้าใจตามที่ได้ศึกษาในขอบเขตของการทูตมาอภิปรายและตอบคำถามในกรณีศึกษาต่างๆ

๓. วิธีการดำเนินการศึกษา

๓.๑ การแบ่งกลุ่มอภิปราย ๔ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

๔.๑ จากปัญหาการก่อความไม่สงบในสามจังหวัดภาคใต้ท่านคิดว่า การดำเนินการด้านการทูตสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหานี้ได้หรือไม่ อย่างไร

๔.๒ นับตั้งแต่หลังสงครามเวียดนาม สหรัฐฯ ได้ลดบทบาทของตนเองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถอนกำลังทหารออกจากฟิลิปปินส์อันเนื่องมาจากข้อพิพาทด้านผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐฯ แต่เพิ่มบทบาทในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกโดยรวม โดยมีเวทีด้านความมั่นคงทั้งในรูปแบบพหุภาคี ได้แก่ ARF และ แบบทวิภาคีกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคนี้อีกด้วย จงตอบคำถามต่อไปนี้

๔.๒.๑ พันธกรณีของสหรัฐฯ ในรูปแบบทวิภาคีกับญี่ปุ่น เกาหลี ฟิลิปปินส์ และไทย มีความแตกต่างกับในรูปแบบพหุภาคีที่สหรัฐฯ ทำใน ARF อย่างไร

๔.๒.๒ แนวโน้มของโครงสร้างการรวมกลุ่มระหว่างประเทศของสหรัฐฯ ในภูมิภาคนี้จะเป็นอย่างไรในอนาคต

๔.๒.๓ จากนโยบายต่างประเทศของไทย ท่านเห็นว่าแนวโน้มบทบาทของไทยจะเป็นอย่างไร ในเชิงยุทธศาสตร์การทูต หรือการบริหารความขัดแย้ง โดยใช้การรวมกลุ่มของประเทศ และสถาบันระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือ

๔.๓ ปัญหาขององค์การสหประชาชาติ

๔.๓.๑ สงครามอ่าวเปอร์เซียระหว่างอิรัก กับ สหรัฐฯ และพันธมิตร (สงครามอ่าวครั้งที่๑) ท่านเห็นว่า มาตรการในการแก้ไขข้อขัดแย้งในครั้งนั้นสหรัฐฯ และประเทศพันธมิตร ได้ใช้เครื่องมือทางด้านต่างๆ (เช่น การทูต เศรษฐกิจ การทหาร) ตามลำดับขั้นตอนหรือไม่ มีการวิเคราะห์ว่าถ้าหากมีความตั้งใจที่จะแก้ไขมูลเหตุของปัญหา ตั้งแต่ต้นแล้ว สงครามอาจไม่เกิดขึ้นก็เป็นได้ เช่น ก่อนเกิดวิกฤตการณ์หน่วยข่าวกรองของสหรัฐฯ ได้แก่ CIA, DIA ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของอิรักที่จะรุกรานคูเวตล่วงหน้า แต่มิได้ดำเนินการป้องปรามหรือใช้หนทางปฏิบัติอื่นๆ เพื่อมิให้เกิดความขัดแย้งขึ้นแต่อย่างใด ท่านเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด

๔.๓.๒ ในปฏิบัติการยุทธการให้อิสรภาพชาวอิรัก (สงครามอ่าวเปอร์เซียครั้งที่๒) สหรัฐฯ ใช้กำลังทหาร เข้าโจมตีอิรัก โดยไม่ได้รับฉันทานุมัติจากองค์การสหประชาชาติแต่สหรัฐฯ พยายามหาความชอบธรรมโดยการ ประกาศว่ามีประเทศต่างๆ เข้าร่วมในกองกำลังร่วม (Coalition) เป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามหลังการปฏิบัติการ แม้ว่าจะสามารถโค่นล้มรัฐบาลของซัดดัมได้ แต่เกิดเหตุการณ์ต่อต้านจากกลุ่มผู้ต่อต้านอย่างมาก และยังไม่แน่ชัดว่าจะ บรรลุผลสำเร็จเมื่อใด ให้อิสรภาพหนทางในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของสหรัฐฯ ระหว่างสงครามอ่าวครั้งแรกและครั้งที่สอง ว่าเป็นผลของความล้มเหลวจากการจัดการกับวิกฤตการณ์ขององค์การระหว่างประเทศหรือไม่ อย่างไร

๔.๓.๓ จากผลการปฏิบัติในด้านการรักษาสันติภาพขององค์การสหประชาชาติที่ผ่านมา ท่านมีความเห็น อย่างไรกับคำกล่าวหาว่า การปฏิบัติการสันติภาพขององค์การสหประชาชาติล้มเหลว เนื่องจากกองกำลังสันติภาพที่ตั้งขึ้น ขาดอำนาจ ไม่มีโครงสร้างการบังคับบัญชา ขาดเอกภาพ แนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหา คือ ให้คณะมนตรีความมั่นคง มอบอำนาจให้ชาติมหาอำนาจเป็นผู้นำกองกำลังร่วม หรือกองกำลังสันติภาพ ดังเช่นความสำเร็จของสหรัฐฯ ในเฮติ ออสเตรเลียในติมอร์ตะวันออก และอังกฤษในเซียร์ราลีโอน

๔.๓.๔ ปัจจุบันมีแรงผลักดันจากหลายชาติให้เร่งดำเนินการปรับโครงสร้างองค์การสหประชาชาติ ท่านเห็น ว่าจะประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพ ความชอบธรรม ในการทำงานขององค์การสหประชาชาติหรือไม่

๔.๓.๕ จากบทบาทขององค์การสหประชาชาติกับกรณีโครงการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์อิหร่าน ท่านคิดว่า บทบาทขององค์การสหประชาชาติ มีความเหมาะสมหรือไม่ จุดบกพร่องหรือจุดที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขมีอะไรบ้าง รวมถึงอุปสรรคที่ทำให้การดำเนินการขององค์การสหประชาชาติในกรณีดังกล่าวคืออะไร

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ McDougall, Derek., “Asia-Pacific Security Regionalism: The Impact of Post-1997 Developments”, Contemporary Security Policy, Vol. 23, No. 2, August 2002, pp. 113-119. (The author provides a review of the security alignments or “security regionalism” that exist in the Asia/Pacific region.)

๕.๒ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบายของกระทรวงการต่างประเทศ <http://www.mfa.go.th>

๕.๓ Albright, Madeleine. "United Nations," Foreign Policy, September/October 2003, pp. 6-24. (Albright, former Ambassador to the UN and Secretary of State in the Clinton Administration, defends the role of the UN as a force of good in the international community.), (เอกสารประกอบการศึกษา ๕.๓ หัวข้อวิชา การระงับข้อขัดแย้งและการจัดการวิกฤติการณ์ระหว่างประเทศ)

๕.๔ น.อ.สุริยะ พรสุริยะ, "บทวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์ในสงครามอิรัก ตอนที่ ๒", นานิศาสตร์ ปีที่ ๘๖ เล่มที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๔๖.

๕.๕ Squassoni, Sharon, "Iran's Nuclear Program: Recent Development", CRS Report for Congress, September 2006, <http://fpc.state.gov/documents/organization/24050.pdf>

๕.๖ ข่าวหนังสือพิมพ์ในส่วนที่เกี่ยวกับวิกฤตินิวเคลียร์อิหร่าน

ชุดวิชา ภูมิยุทธศาสตร์

(๓๒ ชั่วโมง)

๑. ความสำคัญ

ภูมิศาสตร์มีส่วนสำคัญยิ่งต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นทรัพยากรที่ชาติสามารถนำไปแปลงเป็นเครื่องมือกำลังอำนาจแห่งชาติเพื่อใช้ในการนำชาติไปสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ การศึกษาในรายละเอียดถึงภูมิยุทธศาสตร์ในแต่ละภูมิภาคทั่วโลก จึงเป็นประโยชน์ต่อนักยุทธศาสตร์อย่างน้อยที่สุดใน ๒ แง่มุม ซึ่งได้แก่ การได้ “เห็น” ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิศาสตร์และการดำเนินยุทธศาสตร์ที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค และการนำสิ่งที่เห็นมาเป็นเครื่องมือเพื่อช่วยในการกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศให้อยู่บนพื้นฐานของความ เป็นจริงและเป็นไปได้

๒. ความมุ่งหมาย

เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจถึงความสำคัญและอิทธิพลของภูมิยุทธศาสตร์ที่มีต่อพฤติกรรมและการแสดงออกบนเวที การเมืองระหว่างประเทศของรัฐ ตลอดจนได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก เพื่อนำมาวิเคราะห์ค้นหาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อความมั่นคงแห่งชาติของประเทศไทยในอนาคต

๓. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาชุดวิชานี้ ใช้ระยะเวลาการศึกษาทั้งสิ้น ๓๒ ชั่วโมง โดยมีหัวข้อวิชาที่จะศึกษาประกอบด้วย

หมายเลขประจำหัวข้อวิชา	หัวข้อวิชา
๑๑๐๑๐๑๔๐๑	ทฤษฎีภูมิรัฐศาสตร์
๑๑๐๑๐๑๔๐๒	ภูมิภาคอเมริกาศึกษา
๑๑๐๑๐๑๔๐๓	ภูมิภาคยุโรปศึกษา
๑๑๐๑๐๑๔๐๔	ภูมิภาคเอเชียศึกษา
๑๑๐๑๐๑๔๐๕	บทนำอนาคตศึกษา
๑๑๐๑๐๑๔๐๖	สัมมนาเชิงปฏิบัติการอนาคตศึกษา
๑๑๐๑๐๑๔๐๗	สัมมนาการตรวจสอบสภาวะแวดล้อม

หัวข้อวิชา ทฤษฎีภูมิรัฐศาสตร์

๑. ความสำคัญ

ภูมิศาสตร์ (Geography) เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญสำหรับการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายต่างประเทศ เนื่องจากภูมิศาสตร์เป็นสิ่งที่คงทนถาวรที่มีความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ เช่น พฤติกรรมของมนุษย์ การเมือง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสังคม เป็นต้น ภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitical) คือความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางการเมืองกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของรัฐหนึ่งๆ¹ ด้วยเหตุปัจจัยนี้ การแย่งชิงอำนาจในการครอบครองดินแดนหรือควบคุมพื้นที่ ย่อมจะมีผลต่อความมั่นคงและความมั่งคั่งของรัฐนั้นๆ

การศึกษาในหัวข้อวิชานี้จะมุ่งเน้นประเด็นการศึกษาแนวคิดภูมิรัฐศาสตร์ที่มีผลกระทบต่อการแข่งขันอำนาจการครอบครองหรือควบคุมดินแดน วิเคราะห์ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยเกื้อกูลต่อการเสริมสร้างสมุททานุภาพและกำลังอำนาจแห่งชาติ รวมทั้งแนวทางในการใช้ประโยชน์จากปัจจัยเกื้อกูลเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๒. ความมุ่งหมาย

- ๒.๑ เพื่อให้เข้าใจแนวความคิดทฤษฎีภูมิรัฐศาสตร์ต่อการกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังอำนาจทางทะเล
- ๒.๒ เพื่อให้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างภูมิรัฐศาสตร์และกำลังอำนาจทางทะเลได้
- ๒.๓ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ถึงปัจจัยเกื้อกูล/ขัดขวางความเข้มแข็งด้านยุทธศาสตร์ของประเทศไทยได้
- ๒.๔ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ถึงปัจจัยเกื้อกูล/ขัดขวางความเข้มแข็งด้านสมุททานุภาพของประเทศไทยได้

๓. วิธีดำเนินการศึกษา

- ๓.๑ การบรรยาย ๓ ชั่วโมง
- ๓.๒ การอภิปรายเป็นคณะ ๑ ชั่วโมง

¹ Geopolitics includes political geography, economic geography, cultural geography, military geography and strategic geography. (Ref. Owens, M.T.,

"Geopolitics and strategic geography", p.3-2.)

๔. ประเด็นการอภิปราย

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ Owens, Mackubin T. “Geopolitics and strategic geography”, National Security Decision Making Department, The United States Naval War College.

๕.๒ Ross, Andrew, L. “Geopolitics: A Dissent”, National Security Decision Making Department, The United States Naval War College.

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

๖.๑ Till, Geoffrey, *Maritime Strategy and the Nuclear Age*, London: The Macmillan Press, 1982, หน้า ๒๘ – ๓๓, หน้า ๗๕ – ๙๐ (ห้องสมุดยุคอุตสาหกรรม)

หัวข้อวิชา ภูมิภาคอเมริกาศึกษา

๑. ความสำคัญ

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศนั้น จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันมีหลายฝ่ายจากทุกส่วนภูมิภาคได้เข้ามามีส่วนร่วมในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งต่างก็มีบทบาทความสำคัญแตกต่างกันไปในแต่ละสถานการณ์ ทั้งนี้ภูมิภาคอเมริกาก็นับได้ว่าเป็นภูมิภาคหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจที่สำคัญ ดังนั้นจึงควรทำการศึกษาให้ทราบและเข้าใจถึงสภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในภูมิภาคอเมริกา เพื่อทราบถึงบทบาทของประเทศเหล่านั้น ตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศ

๒. ความมุ่งหมาย

- ๒.๑ เพื่อให้ทราบถึงสภาพ การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศในภูมิภาคอเมริกา
- ๒.๒ เพื่อให้มีความเข้าใจบทบาทของประเทศเหล่านั้นต่อระบบการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศที่มีผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ของไทย

๓. วิธีดำเนินการศึกษา

- ๓.๑ การบรรยาย ๓ ชั่วโมง
- ๓.๒ การอภิปรายเป็นคณะ ๑ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

- ๔.๑ ปัจจุบันประเทศในภูมิภาคอเมริกามีลักษณะพื้นฐานทางด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมอย่างไร มีความเหมือนหรือแตกต่างจากประเทศในภูมิภาคอื่นอย่างไร
- ๔.๒ บทบาทของประเทศในภูมิภาคอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา รวมทั้งสถานการณ์ต่างๆ ในปัจจุบันมีผลต่อการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศอย่างไร
- ๔.๓ ประเทศไทยควรมีท่าทีบทบาทของประเทศในภูมิภาคอเมริกาและสถานการณ์ต่างๆ อย่างไร

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

- ๕.๑ เอกสารการสอนชุดวิชามหาอำนาจกับการเมืองโลก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ๕.๒ เอกสารการสอนชุดวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่างประเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ๕.๓ เอกสารที่ผู้บรรยายกำหนด

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

- ๖.๑ การเมืองอเมริกา ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ธำรงธัญวงศ์
- ๖.๒ การเมืองการปกครองสหรัฐอเมริกา : แนวพินิจทางประวัติศาสตร์ รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิท วงศ์สุรวัฒน์

หัวข้อวิชา ภูมิภาคยุโรปศึกษา

๑. ความสำคัญ

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศนั้น จะเห็นได้ว่าปัจจุบันมีหลายฝ่ายจากทุกส่วนภูมิภาคได้เข้ามามีส่วนร่วมในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งต่างก็มีบทบาทความสำคัญแตกต่างกันไปในแต่ละสถานการณ์ ทั้งนี้ภูมิภาคยุโรปก็นับได้ว่าเป็นภูมิภาคหนึ่งที่มีบทบาทและมีความสำคัญอย่างมากต่อเรื่องการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ประเทศต่างๆ ในยุโรป ได้รวมตัวกันจัดตั้งสหภาพยุโรปขึ้น ดังนั้นจึงควรทำการศึกษาให้ทราบและเข้าใจถึงสภาพการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศในภูมิภาคยุโรป เพื่อทราบถึงบทบาทของประเทศเหล่านั้น ตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศ

๒. ความมุ่งหมาย

- ๒.๑ เพื่อให้ทราบถึง สภาพการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศในภูมิภาคยุโรป
- ๒.๒ เพื่อให้เข้าใจถึง บทบาทของประเทศเหล่านั้นต่อระบบการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศที่มีผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ของไทย

๓. วิธีดำเนินการศึกษา

- ๓.๑ การบรรยาย ๓ ชั่วโมง
- ๓.๒ การอภิปรายเป็นคณะ ๑ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

- ๔.๑ ปัจจุบันประเทศในภูมิภาคยุโรปมีลักษณะพื้นฐานทางด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและสังคมอย่างไร มีความเหมือนและแตกต่างจากประเทศในภูมิภาคอื่นอย่างไร
- ๔.๒ บทบาทของประเทศในภูมิภาคยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหภาพยุโรป และสถานการณ์ต่างๆ มีผลต่อการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศอย่างไร
- ๔.๓ ประเทศไทยควรแสดงท่าทีต่อบทบาทของประเทศในภูมิภาคยุโรปและสถานการณ์ต่างๆ อย่างไร

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

- ๕.๑ Idealism and Power: The New EU Security Strategy, Jean-Yves Haine
- ๕.๒ สหภาพยุโรป วิมลวรรณ ภัทโรดม
- ๕.๓ เอกสารการสอนชุดวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่างประเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ๕.๔ เอกสารที่ผู้บรรยายกำหนด

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

- ๖.๑ Europe's Angry Muslims, Robert S. Leiken
- ๖.๒ Russia Leaves the West, Dimitri Trenin
- ๖.๓ The Miscalculation of NATO's Death, Ryan Hendrickson
- ๖.๔ พัฒนาการของประชาคมยุโรป ตั้งแต่ ค.ศ.๑๙๘๐ สู่อุณหภูมิยุโรป อรณี นวลสุวรรณ
- ๖.๕ ยุโรปหลังสงครามโลกครั้งที่สอง วิมลวรรณ ภัทโรดม

หัวข้อวิชา ภูมิภาคเอเชียศึกษา

๑. ความสำคัญ

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศนั้น จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันมีหลายฝ่ายจากทุกส่วนภูมิภาคได้เข้ามามีส่วนร่วมในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งต่างก็มีบทบาทความสำคัญแตกต่างกันไปในแต่ละสถานการณ์ ทั้งนี้ภูมิภาคเอเชียก็นับได้ว่าเป็นภูมิภาคหนึ่งที่มีบทบาทและมีความสำคัญอย่างมากต่อเรื่องการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศ ทั้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออก ซึ่งยังมีปัญหาความขัดแย้งระหว่างจีนกับญี่ปุ่น เกาหลีเหนือกับเกาหลีใต้ รวมทั้งภูมิภาคเอเชียใต้ระหว่างอินเดียกับปากีสถาน ตลอดจนภูมิภาคตะวันออกกลางที่ยังปรากฏความขัดแย้งกันอยู่ ดังนั้นจึงควรทำการศึกษาให้ทราบและเข้าใจถึงสภาพการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศในภูมิภาคเอเชีย เพื่อทราบถึงบทบาทของประเทศเหล่านั้น ตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศ

๒. ความมุ่งหมาย

- ๒.๑ เพื่อให้ทราบถึงสภาพการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศในภูมิภาคเอเชีย
- ๒.๒ เพื่อให้เข้าใจสถานะและบทบาทของประเทศเหล่านั้นต่อระบบการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศที่มีผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ของไทย

๓. วิธีการดำเนินการศึกษา

- ๓.๑ การบรรยาย ๓ ชั่วโมง
- ๓.๒ การอภิปรายเป็นคณะ ๑ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

- ๔.๑ ปัจจุบันประเทศในภูมิภาคเอเชียมีลักษณะพื้นฐานทางด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมอย่างไร มีความเหมือนและแตกต่างจากประเทศในภูมิภาคอื่นอย่างไร
- ๔.๒ บทบาทของประเทศในภูมิภาคเอเชียและสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ และตะวันออกกลาง มีผลต่อการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศอย่างไร
- ๔.๓ ประเทศไทยควรแสดงท่าทีต่อบทบาทของประเทศในภูมิภาคเอเชียและสถานการณ์ต่างๆ อย่างไร

๔. เอกสารประกอบการศึกษา

- ๕.๑ America's Asia-Pacific Strategy Is Out of Killer, William T. Tow
- ๕.๒ China's Rising Influence in Asia: Implications for U.S. Policy, Ellen L. Frost
- ๕.๓ North Korea Takes on the World, Charles K
- ๕.๔ Southeast Asian Security Challenges: America's Response?, Marvin C. Ott
- ๕.๕ Is India, or Will It Be, a Responsible International Stakeholder?, Xenia Dormandy
- ๕.๖ Pakistan's Governance Imperative, Paula R. Newberg
- ๕.๗ Central Asia and the Regional Powers, Lowell Dittnea
- ๕.๘ Security Afghanistan, Jane's Sentinel Security Assessment (April 30, 2008)
- ๕.๙ The New Middle East, Richard N. Haass
- ๕.๑๐ Energy Alarmism: The Myths that make Americans Worry about Oil, Eugene Gholz and Daryl G. Press
- ๕.๑๑ The Moderate Muslim Brotherhood, Robert S. Leiken and Steven Brooke
- ๕.๑๒ The Middle of Nowhere, Edward Luttwak

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

- ๖.๑ จีน – ญีปุ่นกับความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย เอกสารประกอบการบรรยาย ดร.ไชยวัฒน์ คำชู
- ๖.๒ บทบาทของญีปุ่นทางการเมืองและความมั่นคงต่อภูมิภาคเอเชียในศตวรรษที่ ๒๑ ดร.ไชยวัฒน์ คำชู
- ๖.๓ International Relations of Aisa, David Shambaugh and Michael Yahuda
- ๖.๔ International Relations in Southeast Asia: The Struggle of Autonomy, Donald E. Weatherbe

หัวข้อวิชา บทนํานาคตศึกษา

๑. ความสำคัญ

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ เพื่อให้ทราบถึงทฤษฎีอนาคตศึกษา วิธีการศึกษาอนาคตรูปแบบต่างๆ

๒.๒ เพื่อให้ทราบถึงตัวอย่างการนำทฤษฎีอนาคตศึกษาไปประยุกต์ใช้งาน โดยเฉพาะในการตรวจสอบสถานะแวดล้อมก่อนการจัดทำยุทธศาสตร์

๓. วิธีการดำเนินการศึกษา

๓.๑ บรรยาย ๓ ชั่วโมง

๓.๒ การอภิปรายเป็นคณะ ๑ ชั่วโมง

๔. ประเด็นคำถามสำคัญ

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

หัวข้อวิชา สัมมนาเชิงปฏิบัติการอนาคตศึกษา

๑. ความสำคัญ

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ เพื่อให้มีความเข้าใจถึงทฤษฎีอนาคตศึกษา รูปแบบวิธีการศึกษาอนาคตที่ได้ศึกษามาในหัวข้อวิชาบทนำอนาคตศึกษา

๒.๒ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในขั้นตอนการตรวจสอบสถานะแวดล้อมในการจัดทำยุทธศาสตร์ได้

๒.๓ เพื่อให้ได้ภาพหรือฉากของสงครามในอนาคต ซึ่งจะทำให้นักศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็นและฝึกขั้นตอน/วิธีการ/กระบวนการ จากตัวอย่างกรณีศึกษาจนได้ภาพของสงครามที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

๒.๔ เพื่อให้สามารถนำไปจัดทำแผนการเตรียมกำลังกองทัพเรือ การวางแผนการทัพ และร่วมจัดทำยุทธศาสตร์ในระดับต่างๆ ได้ต่อไป

๓. วิธีการดำเนินการศึกษา

๓.๑ แบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติ ๘ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

จะแจกจ่ายก่อนการบรรยาย

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

หัวข้อวิชา สัมมนาการตรวจสอบสภาวะแวดล้อม

๑. ความสำคัญ

๒. ความมุ่งหมาย

- ๒.๑ เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมและการศึกษาขนาดที่ใดศึกษาในชุดวิชานี้มากยิ่งขึ้น
- ๒.๒ เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการศึกษาขนาด
- ๒.๓ เพื่อให้ได้ปัจจัยเกื้อกูลหรือขัดขวางผลประโยชน์ของประเทศไทย ทางเลือกทางยุทธศาสตร์ต่อภัยคุกคามโอกาส และสิ่งท้าทาย
- ๒.๔ เพื่อฝึกทักษะการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมประกอบการจัดทำยุทธศาสตร์ต่างๆ ได้
- ๒.๕ เพื่อให้ให้นักศึกษาเข้าใจและสามารถวิเคราะห์หรือประเมินปัจจัยต่างๆ มาเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนการเตรียมกำลังกองทัพเรือ วางแผนการทัพ และร่วมจัดทำยุทธศาสตร์ในระดับต่างๆ ต่อไปได้

๓. วิธีดำเนินการศึกษา

- ๓.๑ แบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติ ๔ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

ชุดวิชา ยุทธศาสตร์ทะเล

(๘ ชั่วโมง)

๑. ความสำคัญ

สมุทธานุภาพ (Sea Power) ก็คือส่วนหนึ่งของการอำนาจแห่งชาติ ที่ทำให้รัฐชายฝั่งทะเลมีขีดความสามารถในการใช้ทะเล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสร้างความมั่นคง และความมั่งคั่งให้แก่รัฐ มีผู้ให้หมายของคำว่า “สมุทธานุภาพ” ไว้หลายความหมาย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า อัลเฟรด เทเยอร์ มาฮาน (Alfred Thayer Mahan) ผู้ที่ตั้งศัพท์คำนี้ขึ้นมาเป็นคนแรก มิได้ให้ความหมายไว้ แต่ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับสมุทธานุภาพที่สำคัญไว้ ชื่อหนังสือ “The Influence of Sea Power Upon History 1660 - 1783” หนังสือเล่มนี้ได้ถูกตีพิมพ์ขึ้น ในปี ค.ศ.1890 ได้สร้างชื่อเสียงแพร่กระจายไปทั่วโลกมีการนำไปแปลเป็นภาษาต่าง ๆ หลากหลายภาษา เป็นหนังสือที่ผู้นำประเทศและบรรดาผู้บังคับบัญชา นำไปอ่านและศึกษาค้นคว้าอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะประวัติศาสตร์การสร้างชาติของประเทศอังกฤษจนสามารถก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางทะเลอันดับหนึ่งของโลกได้ในสมัยนั้น การศึกษาในชุดวิชานี้จะทำให้เข้าใจภาพและความสำคัญของสมุทธานุภาพ และสามารถนำแนวคิดเกี่ยวกับสมุทธานุภาพมาช่วยเสริมสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และความยั่งยืนให้กับประเทศได้

ประเทศที่มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ขนานไปด้วยฝั่งทะเลทั้งฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกสามารถที่จะเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากทะเลได้อย่างมหาศาล ขณะเดียวกันท้องทะเลส่วนใหญ่เป็นบริเวณอันอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติทั้งในทะเลและใต้ท้องทะเล ซึ่งเป็นหน้าที่ของกองทัพเรือในอันที่จะปกป้องดูแลและพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เพื่อให้ประเทศชาติได้รับผลประโยชน์สูงสุด จึงจำเป็นจะต้องศึกษาถึงความสำคัญของทะเล ทฤษฎีสมุทธานุภาพ และองค์ประกอบสมุทธานุภาพของไทย อันเป็นความรู้หลักที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาวาร. ที่จะก้าวต่อไปเป็นผู้นำและผู้บริหารระดับสูงของกองทัพเรือในอนาคต

๒. ความมุ่งหมาย

เพื่อสร้างให้นักศึกษาเป็นผู้นำการรบระดับยุทธศาสตร์ สามารถจัดทำแผนการเตรียมกำลังของกองทัพเรือ และ ร่วมจัดทำยุทธศาสตร์ทหาร ยุทธศาสตร์ทะเลและยุทธศาสตร์ชาติให้สอดคล้องกับสมุทธานุภาพได้ ต้องศึกษาดังนี้

๒.๑ ให้เข้าใจถึงทฤษฎีสมุทธานุภาพและองค์ประกอบสมุทธานุภาพของไทย

๒.๒ ให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างยุทธศาสตร์ทะเลกับยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ทหาร ยุทธศาสตร์ทางเรือ และกิจการพาณิชย์นาวี

๒.๓ ให้เข้าใจการศึกษาวิเคราะห์ในเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลที่มีผลต่อภารกิจของกองทัพเรือ

๓. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ ใช้ระยะเวลาการศึกษาทั้งสิ้น ๘ ชั่วโมง โดยมีหัวข้อวิชาที่จะศึกษาประกอบด้วย

หมายเลขประจำหัวข้อวิชา	หัวข้อวิชา
๑๑๐๑๐๑๕๐๑	ทฤษฎีสัมพัทธภาพ
๑๑๐๑๐๑๕๐๒	องค์ประกอบสัมพัทธภาพของไทย

หัวข้อวิชา ทฤษฎีสุมุททานุภาพ

๑. ความสำคัญ

ทะเลเป็นเส้นทางคมนาคมทางธรรมชาติที่เปรียบเสมือนประตูที่เปิดสู่โลกภายนอก เป็นทางหลวงอันกว้างใหญ่ไพศาลที่มนุษย์ใช้เป็นเส้นทางคมนาคมติดต่อกันได้จากทุกทิศทาง ในสมัยที่การคมนาคมทางบกยังไม่เจริญพอ ทะเลย่อมเป็นเส้นทางที่นานาชาติจะใช้ในการติดต่อค้าขาย แลกเปลี่ยนสินค้า นำมาซึ่งผลประโยชน์มหาศาลกลับมานสู่บุคคลและประเทศ สร้างความร่ำรวยให้ประเทศจากการค้าขาย นำความมั่งคั่งมาสู่ชาติ ทำให้ความมั่งคั่งกลายเป็นจุดกำเนิดของพลังแห่งชีวิตของชนในชาติ พลังแห่งการสร้างสรรค์และความคิด ดังนั้น ทะเลจึงกลายเป็นสนามแห่งการแข่งขัน และความขัดแย้งระหว่างชาติในการแย่งชิงความมั่งคั่งและสร้างกำลังอำนาจทางทะเลที่จะทำให้ประเทศชาติสามารถใช้ทะเลได้อย่างอิสระ หรือปฏิเสธไม่ใช้ชาติอื่นๆ ใช้ทะเลได้ตามต้องการ

สมุททานุภาพ (Sea Power) ก็คือส่วนหนึ่งของกำลังอำนาจแห่งชาติ ที่ทำให้รัฐชายฝั่งทะเลมีความสามารถในการใช้ทะเล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสร้างความมั่นคง และความมั่งคั่งให้แก่รัฐ ซึ่งมีผู้ให้หมายของคำว่า “สมุททานุภาพ” ไว้หลายความหมาย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า อัลเฟรด เทเยอร์ มาฮาน (Alfred Trayer Mahan) ผู้ที่ตั้งศัพท์คำนี้ขึ้นมาเป็นคนแรก มิได้ให้ความหมายไว้ แต่ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับสมุททานุภาพที่สำคัญไว้ชื่อหนังสือ “The Influence of Sea Power Upon History 1660 – 1783” หนังสือเล่มนี้ได้ถูกตีพิมพ์ขึ้นในปี ค.ศ. 1890 ได้สร้างชื่อเสียงแพร่กระจายไปทั่วโลก มีการนำไปแปลเป็นภาษาต่าง ๆ หลากหลายภาษา เป็นหนังสือที่ผู้นำประเทศและบรรดาผู้บังคับบัญชา นำไปอ่านและศึกษาค้นคว้าอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะประวัติศาสตร์การสร้างชาติของประเทศอังกฤษจนสามารถก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางทะเลอันดับหนึ่งของโลกได้ในสมัยนั้น การศึกษาในหัวข้อวิชานี้จะทำให้เข้าใจภาพและความสำคัญของสมุททานุภาพ และสามารถนำแนวคิดเกี่ยวกับสมุททานุภาพมาช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและมั่งคั่ง อย่างยั่งยืนให้กับประเทศได้

๒. ความมุ่งหมาย

- ๒.๑ เพื่อให้ทราบถึงทฤษฎีสุมุททานุภาพ ปัจจัย และองค์ประกอบ
- ๒.๒ เพื่อให้เข้าใจถึงอิทธิพลของสมุททานุภาพที่มีผลกระทบต่อความเป็นมหาอำนาจทางทะเล
- ๒.๓ เพื่อให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์ของชาติทางทะเลกับสมุททานุภาพ
- ๒.๔ เพื่อให้ทราบแนวคิดของการใช้ และการพัฒนาสมุททานุภาพ
- ๒.๕ เพื่อให้สามารถนำแนวคิดในเรื่องสมุททานุภาพมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์ทะเล ยุทธศาสตร์

ทหาร และยุทธศาสตร์ทางเรือ ตลอดจนจัดทำแผนเตรียมกำลังกองทัพเรือ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ทางเรือ และยุทธศาสตร์ในระดับเหนือขึ้นไปได้

๓. วิธีดำเนินการศึกษา

๓.๑ การบรรยาย ๔ ชั่วโมง

๔. ประเด็นคำถามสำคัญ

๔.๑ อัลเฟรด เทเยอร์ มาฮาน (Alfred Thayer Mahan) ผู้ที่ตั้งศัพท์คำว่า “Sea Power” หรือ สมุททานุภาพ เป็นคนแรก แต่มิได้ให้นิยามของคำว่า สมุททานุภาพ แต่เป็นการชี้ให้เห็นถึงปัจจัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะทางภูมิศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพ สภาพเศรษฐกิจ และการเมืองที่มีผลต่อสมุททานุภาพ อีกทั้งบอกเล่าให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองและความตกต่ำของสมุททานุภาพของประเทศต่าง ๆ ที่ถูกเชื่อมโยงเกี่ยวกับการค้าทางเรือ และการปฏิบัติการทางเรือ

คำถาม สมุททานุภาพคืออะไร และมีความสำคัญต่อรัฐชายฝั่งทะเลอย่างไร

๔.๒ ทศนะคติของ มาฮาน มองความสำคัญของทะเลในแง่ของการคมนาคมเพื่อการติดต่อค้าขาย การแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกัน และการใช้ทะเลเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาอำนาจและเมืองขึ้น

คำถาม ความสำคัญของทะเลและการใช้ประโยชน์จากทะเลในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากยุคสมัยของมาฮานหรือไม่ อย่างไร

๔.๓ มาฮานกล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสมุททานุภาพ (Elements of Sea Power) ไว้ ๖ ประการ คือ ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ (Geographical Position), ลักษณะรูปร่างขอบฝั่ง (Physical Conformation), ขอบเขตของดินแดน (Extent of Territory), จำนวนประชากร (Number of Population), อุปนิสัยประจำชาติ (National Character), และคุณลักษณะของรัฐบาล (Character of Government)

คำถาม มาฮานได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสมุททานุภาพของประเทศหนึ่ง ๆ ไร่อย่างไร และท่านคิดว่ายังมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสมุททานุภาพนอกเหนือจากที่มาฮานกล่าวไว้หรือไม่ อย่างไร

๔.๔ การสร้างและพัฒนาสมุททานุภาพ มีส่วนสำคัญต่อการสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศ เนื่องจากสมุททานุภาพจะถูกนำไปใช้ดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์ในระดับต่าง ๆ

คำถาม สมุททานุภาพมีความสำคัญ และมีความสัมพันธ์ต่อการกำหนด ยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ทะเล และยุทธศาสตร์กองทัพเรืออย่างไร

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ พล.ร.อ. คิริ กระจ่างเนตร์, “ยุทธศาสตร์ทางเรือ: หลักการและอิทธิพลที่มีต่อสมุททหานุภาพยุคกัลจักรและยุคปรมาณู”, พ.ศ. ๒๕๑๒

๕.๒ พล.ร.อ. สำเภา พลธร, “อิทธิพลของสมุททหานุภาพที่มีต่อประวัติศาสตร์ระหว่าง ปี ค.ศ.๑๖๖๐ - ๑๗๘๓”, พ.ศ. ๒๕๔๓

๕.๓ A.T. Mahan “The Influence of Sea Power Upon History 1660 - 1783: With 28 Maps and Plans of Naval Battles”, New York, Dover Publications

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

๖.๑ พล.ร.ต. อมรเทพ ณ บางช้าง, “นวิกาธิปไตยสาร ฉบับที่ ๖๕”, พ.ศ. ๒๕๔๘, หน้า ๓๓ - ๔๔ ; มาฮานยังอยู่กับเราหรือเปล่า

๖.๒ น.ท. ยุทธนา อักษรศรี, “นวิกาธิปไตยสาร ฉบับที่ ๖๕”, พ.ศ. ๒๕๔๘, หน้า ๗๑ - ๗๔ ; กองทัพเรือกับสมุททหานุภาพของไทย

๖.๓ พล.ร.ต. ชุมชุม อัจวงษ์, “นวิกาธิปไตยสาร ฉบับที่ ๖๕”, พ.ศ. ๒๕๔๘, หน้า ๔๕ - ๕๔ ; การกำหนดยุทธศาสตร์ทะเล

๖.๔ Alfred Thayer Mahan “Mahan on Naval Warfare: Selections from the Writing of Rear Admiral Alfred T. Mahan”, New York, Dover Publications

๖.๕ Geoffrey Till, “A Guide for the Twenty-First Century”, Great Britain: MPG Books Ltd, 2004

หัวข้อวิชา องค์ประกอบสมุทธานุภาพของไทย

๑. ความสำคัญ

ประเทศไทยในอดีต เป็นประเทศที่ใช้กำลังอำนาจทางบกในการป้องกันประเทศและแผ่ขยายอาณาเขต ประกอบกับบนบกมีพื้นดินและแหล่งน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่อการดำรงชีพ คนไทยจึงมีความผูกพันกับแผ่นดินมากกว่าทะเล และทำให้ขาดความสนใจในการเสริมสร้างกำลังอำนาจทางทะเล หรือ สมุทธานุภาพ ถึงแม้ว่าแนวโน้มของภัยคุกคามทางทะเลในลักษณะสงครามทางเรือที่เป็นสงครามขนาดใหญ่เหมือนสมัยสงครามโลก ครั้งที่ ๑ และ ๒ อาจเกิดขึ้นได้ยากกว่าในอดีต แต่ภัยคุกคามในลักษณะอื่นๆ ต่อการใช้ประโยชน์จากทะเลในการเสริมสร้างความมั่นคงและมั่งคั่งให้กับประเทศก็ยังคงมีอยู่เรื่อยไปและไม่สูญหายไปกับกาลเวลา ตัวอย่างเช่น โจรสลัด นอกจากนี้ ยังมีภัยคุกคามใหม่ๆ เกิดขึ้นตามมาอีกเมื่อโลกมีความเจริญขึ้น ตัวอย่างหนึ่งให้เห็นชัดเจนได้แก่ การที่จำนวนประชากรโลกเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ความต้องการบริโภคของประชากรโลกสูงขึ้นตามไปด้วย จึงทำให้เกิดการแย่งชิงการแสวงหาประโยชน์จากทะเล โดยเฉพาะของประเทศรอบบ้านที่มีการอ้างสิทธิ์อาณาเขตทางทะเลทับซ้อนกัน และการแผ่ขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจ ทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค สิ่งเหล่านี้ อาจจะเป็นสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างประเทศ และเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางทะเลใหม่ในอนาคตนี้ได้ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นเหตุผลให้ประเทศไทย ในฐานะที่เป็นรัฐชายฝั่งรัฐหนึ่ง ที่มีอาณาเขตติดต่อกับทะเลถึงสองด้าน คือ ฝั่งอ่าวไทย และ ฝั่งทะเลอันดามัน จะต้องเห็นความสำคัญและประโยชน์จากการใช้ทะเล โดยการเสริมสร้าง พัฒนา และปรับปรุงสมุทธานุภาพของประเทศไทยซึ่งจะต้องอาศัยการวิเคราะห์ปัจจัยกำกับสมุทธานุภาพ (Elements of Sea Power) และตรวจสอบองค์ประกอบของสมุทธานุภาพ (Components of Sea Power) ของประเทศไทย สำหรับใช้เป็นข้อมูลในการเสริมสร้าง และพัฒนาสมุทธานุภาพของประเทศไทยในส่วนที่ยังขาดหายไปให้เกิดความสมบูรณ์ขึ้นได้

การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกื้อกูลและปัจจัยขัดขวางต่อการมีสมุทธานุภาพของประเทศไทยว่าปัจจัยเกื้อกูล หรือปัจจัยขัดขวางต่อการมีสมุทธานุภาพของประเทศไทยอย่างไรนั้นโดยใช้ปัจจัยกำกับสมุทธานุภาพ (Elements of Sea Power) ได้แก่ ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ (Geographical Position), ลักษณะรูปร่างขอบฝั่ง (Physical Conformation), ขอบเขตของดินแดน (Extent of Territory), จำนวนและคุณลักษณะของประชากร (Character and Number of Population), อุปนิสัยประจำชาติ (National Character), และคุณลักษณะของรัฐบาลไทย (Character of Government)

การตรวจสอบศักยภาพและองค์ประกอบของสมุทธานุภาพ (Components of Sea Power) ของประเทศไทย สำหรับเป็นข้อมูลในการสร้าง และพัฒนา สมุทธานุภาพของประเทศไทย ในส่วนที่ยังขาดหายไปโดยใช้องค์ประกอบของสมุทธานุภาพ ๖ ประการ คือ นาวิกานุภาพ (Naval Power) ที่หมายถึง กำลังรบทางเรือที่ประกอบไปด้วย เรือรบ

เครื่องบิน และนาวิกโยธิน, เรือพาณิชย์ (Merchant Shipping) หมายถึง เรือพาณิชย์ประเภทต่าง ๆ เช่น เรือสินค้า เรือโดยสาร เรือบรรทุกน้ำมัน และเรือประมง, ท่าเรือ และสิ่งอำนวยความสะดวก (Port and Their Facilities) หมายถึง ท่าเรือ สิ่งอำนวยความสะดวก และอุปกรณ์สำคัญสำหรับการเดินเรือทั้งเรือพาณิชย์และเรือรบ, อุตสาหกรรมการต่อเรือ (Shipbuilding Industries) ในที่นี้หมายรวมถึง ผู้ต่อเรือ อุปกรณ์ในการต่อเรือและซ่อมทำเรือ รวมทั้งอาวุธยุทธภัณฑ์ทั้งของภาครัฐและเอกชน, สถาบันการค้า (Commercial Establishments) หมายถึง สถาบันการค้าที่มีความสามารถในการติดต่อตลาดเพื่อความมั่งคั่ง สนับสนุนกิจการพาณิชย์นาวี อุตสาหกรรมต่อเรือ ตลอดจนสนับสนุนนโยบายของชาติ และประการสุดท้าย คือ องค์กรบุคคล (Personnel) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้องค์ประกอบอื่น ๆ สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ผู้ใช้และบำรุงรักษาเรือ, ผู้บริหาร และดำเนินกิจการท่าเรือ, ผู้สร้างและซ่อมเรือ และผู้บริหารและดำเนินกิจการการค้าต่าง ๆ

๒. ความมุ่งหมาย

- ๒.๑ เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสถานะองค์ประกอบของสมุททานุภาพของไทยในปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรค
- ๒.๒ เพื่อให้ทราบ นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนา สมุททานุภาพ ของไทย
- ๒.๓ เพื่อให้เข้าใจและสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปกำหนดยุทธศาสตร์ทะเล ยุทธศาสตร์ทหาร และยุทธศาสตร์ทางเรือ รวมทั้งแผนการเตรียมกำลังกองทัพเรือ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ทางเรือ และยุทธศาสตร์ในระดับเหนือขึ้นไปได้
- ๒.๔ เพื่อเป็นพื้นฐานหน้าที่สำคัญของผู้นำ/ผู้บริหารระดับกองทัพในการจัดทำแผนและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องต่อไป

๓. วิธีดำเนินการศึกษา

- ๓.๑ การอภิปรายเป็นคณะ ๔ ชั่วโมง

๔. เอกสารประกอบการศึกษา

- ๔.๑ พล.ร.อ. ศิริ กระจ่างเนตร์, “ยุทธศาสตร์ทางเรือ: หลักการและอิทธิพลที่มีต่อสมุททานุภาพยุคกลจักรและยุคปรมาณู”, พ.ศ. ๒๕๑๒
- ๔.๒ พล.ร.อ. ลำภา พลธร, “อิทธิพลของสมุททานุภาพที่มีต่อประวัติศาสตร์ ระหว่าง ปี ค.ศ.๑๖๖๐ - ๑๗๘๓”, พ.ศ. ๒๕๔๓
- ๔.๓ พล.ร.ต. อมรเทพ ณ บางช้าง, “นาวิกพิธีบัตร ฉบับที่ ๖๕”, พ.ศ. ๒๕๔๘, หน้า ๓๓ - ๔๔ ; มาสถานยังอยู่กับเราหรือเปล่า

๔.๔ น.ท. ยุทธนา อักษรศรี, “นาวิกฤษฎีสาร ฉบับที่ ๖๕”, พ.ศ. ๒๕๔๘, หน้า ๗๑ – ๗๔ ; กองทัพเรือกับ
สมุททานุภาพของไทย

๔.๕ พล.ร.ต. ชูมนุ่ม อัจฉริยะ, “นาวิกฤษฎีสาร ฉบับที่ ๖๕”, พ.ศ. ๒๕๔๘, หน้า ๔๕ – ๕๔ ; การกำหนด
ยุทธศาสตร์ทะเล

๕. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

๕.๑ A.T. Mahan “The Influence of Sea Power Upon History 1660 - 1783: With 28 Maps and
Plans of Naval Battles”, New York, Dover Publications

๕.๒ Alfred Thayer Mahan “Mahan on Naval Warfare: Selections from the Writing of Rear
Admiral Alfred T. Mahan”, New York, Dover Publications

๕.๓ Geoffrey Till, “Maritime Strategy and the Nuclear Age”, London: The Macmillan Press Ltd,
1984

๕.๔ Julian S. Corbett, “Some Principles of Maritime Strategy”, United States of America: Naval
Institute Press, 1988

๕.๕ Geoffrey Till, “A Guide for the Twenty-First Century”, Great Britain: MPG Books Ltd, 2004

๕.๖ David Stevens and John Reeve, “Sea Power Ashore and in the Air”, Sydney: Halstead
Press, 2007

๕.๗ Naoko Sajima and Kyoichi Tachikawa, “Japanese Sea Power: A Maritime Nation’s
Struggle for Identity”, Australia: Sea Power Centre-Australia, 2009

ชุดวิชา การแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบ

(๒๔ ชั่วโมง)

๑. ความสำคัญ

การเรียนรู้แนวคิดและวิธีการ เพื่อสร้างกระบวนการคิดนำไปสู่การแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบในอนาคต โดยเริ่มต้นจากการที่นักยุทธศาสตร์ควรต้องสามารถประเมินภาพของสงคราม รูปแบบสงคราม การใช้เทคโนโลยีในสงครามอนาคตที่อาจจะเกิดขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงผลกระทบอันอาจส่งผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันประเทศและการวางแผนกำลังรบ ทั้งนี้การกำหนดยุทธศาสตร์เป็นการแสดงความสัมพันธ์ของจุดหมาย วิธีการ และเครื่องมือ โดยองค์ประกอบทั้งหมดจะต้องมีความสอดคล้องและสมดุล ในขณะที่การวางแผนกำลังรบเป็นส่วนขยายของการจัดหาเครื่องมือ ที่อย่างน้อยที่สุดต้องเพียงพอต่อการบรรลุจุดหมายที่ต้องการภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านงบประมาณของประเทศ อันเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดทำแผนเตรียมกำลังกองทัพเรือ การวางแผนการทัพ การจัดทำยุทธศาสตร์ระดับต่างๆ ของผู้นำ/ผู้บริหารระดับสูงของกองทัพเรือ

๒. ความมุ่งหมาย

เพื่อสร้างให้นักศึกษาเป็นผู้นำการรบระดับยุทธศาสตร์ สามารถจัดทำแผนการเตรียมกำลังของกองทัพเรือ และร่วมจัดทำยุทธศาสตร์ทหาร ยุทธศาสตร์ทะเลและยุทธศาสตร์ชาติให้สอดคล้องกับการศึกษาในเรื่องการแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบได้ ต้องศึกษาดังนี้

๒.๑ ให้เข้าใจถึงภาพการเปลี่ยนแปลงของสงคราม รูปแบบสงคราม เทคโนโลยีในสงครามอนาคต ตลอดจนสิ่งท้าทายใหม่ๆ ต่อกำลังรบทางบก กำลังรบทางเรือ และกำลังรบทางอากาศ

๒.๒ ให้เข้าใจถึงสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงใหม่และยุทธศาสตร์ที่สามารถเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบทางเลือกสำหรับกำลังรบในอนาคตที่สามารถนำมาปรับใช้กับกองทัพไทยและกองทัพเรือ

๒.๓ ให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปจัดทำแผนเตรียมกำลังกองทัพเรือ การวางแผนการทัพ และจัดทำยุทธศาสตร์ระดับต่างๆ ได้

๓. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ ใช้ระยะเวลาการศึกษาทั้งสิ้น ๒๔ ชั่วโมง โดยมีหัวข้อวิชาที่จะศึกษาประกอบด้วย

หมายเลขประจำหัวข้อวิชา

๑๑๐๑๐๑๐๖๐๑

๑๑๐๑๐๑๐๖๐๒

๑๑๐๑๐๑๐๖๐๓

หัวข้อวิชา

รูปแบบสงครามและการใช้เทคโนโลยีในสงครามอนาคต

การกำหนดทางเลือกสำหรับกำลังรบ

วิธีแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบ

๑๑๐๑๐๑๖๐๔

แนวคิดทางยุทธศาสตร์และสิ่งท้าทายต่อการกำหนดกำลังรบ

๑๑๐๑๐๑๖๐๕

อภิปรายการแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบ

หัวข้อวิชา รูปแบบสงคราม และการใช้เทคโนโลยีในสงครามอนาคต

๑. ความสำคัญ

หัวข้อวิชานี้มุ่งที่จะศึกษาถึงธรรมชาติและรูปแบบของการสงครามในอนาคต เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามากำหนด ยุทธศาสตร์ทหารและกำลังรบ หรือกลับมาทบทวนยุทธศาสตร์ทหารและแผนเสริมสร้างกำลังรบที่มีอยู่เดิม โดยปัจจัยหลักของการพิจารณาในครั้งนี้ ได้แก่ บทบาทของเทคโนโลยี และลักษณะของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเมื่อไม่นานมานี้ มีนักการทหารหลายท่านได้กล่าวว่า “เทคโนโลยี” โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถเอาชนะ สิ่งที่เราเคยคิดว่าไว้ว่าเป็นธรรมชาติของสงคราม คือ แรงเสียดทาน (Friction) และความไม่แน่นอน (Fog of Uncertainty) หดสิ้นไป ทั้งนี้บทเรียนทางทหารในสมรภูมิจากสงครามในตะวันออกกลางที่ผ่านมาของสหรัฐฯ และ พันธมิตรคงจะเป็นเครื่องยืนยันคำกล่าวนี้ได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม นักการทหารยังคงต้องการตอบคำถามสำคัญที่ว่า สงครามในอนาคตจะมีลักษณะเป็นอย่างไร มีส่วนใดที่ยังคงเดิมและส่วนใดที่เปลี่ยนแปลงไป กองทัพจะต้องปรับวิธีการทำสงครามหรือไม่ และจะส่งผลกระทบต่อการวางแผนการเตรียมกำลังและใช้กำลังทหารควบคู่ไปกับการใช้กำลังอำนาจแห่งชาติในสาขาอื่นๆ หรือไม่ อย่างไร

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ เพื่อให้ทราบและเข้าใจถึง ความขัดแย้งและรูปแบบของสงครามอนาคตในมุมมองที่หลากหลาย วิเคราะห์ สัมมติฐานสงครามในอนาคต และความสัมพันธ์ของรูปแบบสงครามในอนาคต กับการกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบ

๒.๒ เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบด้านเทคโนโลยีต่อกิจการทางทหาร และเทคโนโลยีใหม่ๆ กับการกำหนดยุทธศาสตร์ และการเสริมสร้างกำลังรบ

๒.๓ เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปจัดทำแผนเตรียมกำลังกองทัพเรือ การวางแผนการทัพ และจัดทำ ยุทธศาสตร์ระดับต่างๆ ได้

๓. วิธีดำเนินการศึกษา

๓.๑ การบรรยาย ๓ ชั่วโมง

๓.๒ การอภิปรายเป็นคณะ ๑ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

๔.๑ บทความของโอเวน (Thomas Mackubin Owens) ได้สรุปข้อคิดมุมมองของนักการทหารที่มีความเห็นขัดแย้งกันเกี่ยวกับรูปแบบสงครามในอนาคตไว้อย่างหลากหลาย ยกตัวอย่างเช่น บางคนเห็นว่าสงครามได้กลายเป็นอดีตไปแล้ว บางคนเห็นว่า ถ้าจะเกิดสงครามขึ้นอีก รูปแบบของการทำสงครามในอนาคตจะแตกต่างที่ผ่านมาในอดีตอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ในขณะที่บางคนกล่าวว่าการที่ **จีน** ก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจใหม่จะนำไปสู่การเผชิญหน้าระหว่างมหาอำนาจดังที่โลกเคยประสบมาแล้วในอดีต หรือบางคน เช่น อดีตผู้บัญชาการหน่วยนาวิกโยธินของสหรัฐฯ นายพลครูลัค (General Charles Krulak) เห็นว่า “สงครามในอนาคตจะไม่ใช่ “ลูกชายของพายุทะเลทราย แต่จะเป็นไอ้ลูกเลี้ยงเลวของเซพเทีย (Future war would not be the son of Desert Storm, but the bastard stepchild of Chechnya)” สำหรับกระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ ได้แบ่งสงครามอนาคตออกเป็น ๔ กลุ่มด้วยกันคือ ดั้งเดิม (Traditional) นอกแบบ (Irregular) มุ่งเน้นการทำลาย (Disruptive) และภัยพิบัติ (Catastrophic)

คำถาม นักศึกษาคิดว่าสงครามในอนาคตจะจัดอยู่ในกลุ่มต่างๆ ตามที่กระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ ได้แบ่งไว้หรือไม่ มีความเป็นไปได้หรือไม่ที่สงครามในอนาคตจะเป็นสงครามนอกแบบที่ซับซ้อนหรือมีลักษณะผสมผสานกัน (Complex-irregular warfare- CIW, or other hybrids) หรือเป็นไปได้หรือไม่ ที่รัฐใดรัฐหนึ่ง เช่น จีน จะใช้สงครามนอกแบบ ในขณะที่ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ เช่น เฮซบอลลาห์ (Hezbollah) จะใช้วิธีการทำสงครามแบบดั้งเดิม

๔.๒ จากบทความของทิม (Tim Benbow) ชื่อ Talking About Our Generation? Assessing the Concept of Fourth-Generfation Warfare” เขาสรุปแนวคิดของนักวิชาการซึ่งถกแถลงกันเกี่ยวกับนิยามความขัดแย้งและสงครามในยุคที่ ๔ ไว้อย่างน่าสนใจ ประเด็นหลักๆ ที่กล่าวถึงนี้ได้แก่ การที่ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (Non-State Actor) จะใช้วิธีการทำสงครามนอกแบบ กับรัฐบาลที่มีอำนาจตามขอบธรรมในการปกครองประเทศ เขากล่าวถึงอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ บทบาทของเทคโนโลยีสมัยใหม่ และความเสี่ยงที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการที่นักยุทธศาสตร์ประเมินปัจจัยเหล่านี้ต่ำเกินไปหรือสูงเกินไป เป็นต้น

คำถาม นักศึกษาคิดว่ารูปแบบของสงครามที่เกิดขึ้นในโลกนี้ได้เปลี่ยนไปแล้วจริงหรือว่าเป็นเสมือนเช่นที่เคยเกิดขึ้นมาในอดีตซึ่งนักยุทธศาสตร์เรียกว่า “การก่อความไม่สงบ (Insurgency)” จะกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ และกำลังรบ สำหรับความขัดแย้งในอนาคตได้อย่างไร โดยเฉพาะในประเด็นที่ทิมกล่าวว่า “สงครามแบบอสมมาตรไม่ใช่สงครามที่ใช้เทคโนโลยีแบบพื้นๆ หรือ ที่ล้ำสมัย (asymmetry is not synonymous with low technology)”

๔.๓ นวัตกรรมของเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่แพร่หลายออกไปนับว่าเป็นสิ่งท้าทายต่อความมั่นคงของชาติในยุคปัจจุบัน สาเหตุหนึ่งมาจากกระแสของโลกาภิวัตน์และอิทธิพลทางการค้าในเชิงพาณิชย์ ซึ่งทำให้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีนาโน เทคโนโลยีชีวภาพ เป็นต้น แพร่หลายออกไปมาก ซึ่งฝ่ายตรงข้ามอาจใช้

ประโยชน์จากเทคโนโลยีสมัยใหม่เหล่านี้เพื่อนำมาใช้ในการเสริมสร้างขีดความสามารถและอาวุธยุทโธปกรณ์ของ กองทัพให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ด้วยเหตุนี้ สภาวิจัยแห่งชาติของสหรัฐฯ (National Research Council) จึงได้เสนอ ให้มีการศึกษาการแพร่กระจายของเทคโนโลยีสมัยใหม่เหล่านี้ เพื่อเฝ้าติดตาม และกำหนดว่าเทคโนโลยีสาขาใดที่จะ เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศในอนาคต

คำถาม นักศึกษามีความเห็นอย่างไรต่ออิทธิพลของโลกาภิวัตน์ต่อการแพร่กระจายของเทคโนโลยีสมัยใหม่ และสิ่งนี้อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบสงครามและการใช้เทคโนโลยีในการทำสงครามในอนาคตได้หรือไม่ อย่างไร

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ Owens, Mackubin Thomas. “Reflections of Future War,” Faculty Paper, October 2007.

๕.๒ Benbow, Tim. “Talking ‘Bout Our Generation? Assessing The Concept of “Fourth-Generation Warfare,”” *Comparative Strategy* 27, no. 2 (March 2008), 148-163.

๕.๓ National Research Council. “Technology Warning: Motivation and Challenges,” Chapter I in *Avoiding Surprise in an Era of Global Technology Advances*. Washington, D.C.: The National Academy Press, 2005, 9-19.

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

๖.๑ Bunker, Robert J., *Generation, Waves and Epochs: Mode of Warfare and the RPMA*, 1996 (บทความเกี่ยวกับการจัดแบ่งวิวัฒนาการและรูปแบบของสงครามในยุคต่างๆจนถึงยุคที่ ๔ คือสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน) <http://www.airpower.maxwell.af.mil/airchronicles/apj/apj96/spr96/bunker.pdf>

๖.๒ “Comprehensive Study Shows Evidence of Major Declines in Political Violence Worldwide”, Andrew Mack, The Human Security Centre announces the launch of the 2005 *Human Security Report: War and Peace in the 21st Century*, 17 Oct 2005. <http://www.publicaffairs.ubc.ca/media/releases/2005/mr-hsc-17-10-2005.html>

๖.๓ Van Creveld, Martin, “The Transformation of War Revisited,” in Security, Strategy, and Forces Faculty, eds., *Strategy and Force Planning*, 4th ed. Newport, RI: Naval War College Press, 2004.

๖.๔ “Wilcox, Greg and Gary I. Wilson, Military Response to Fourth Generation Warfare in Afghanistan, 5 May 2002 < <http://www.comw.org/rma/fulltext/asymmetric.html>>

๖.๕ Krepinevich, Andrew F. “Cavalry to Computer: The Pattern of Military Revolutions,” in Strategy and Force Planning Faculty, eds., *Strategy and Force planning*, 3rd ed., Newport, RI: Naval War College Press, 2000, Chapter 32, หน้า ๔๘๐–๔๘๒.

๔.๒ จากบทความของ Owens เรื่อง Reflections on Future War ที่มีการกล่าวถึงสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ที่ทำให้การปฏิบัติการทางทหารเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งมีความท้าทายมากขึ้น

คำถาม ท่านคิดว่าสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ Owens กล่าวถึงในบทความในส่วนของ What's New? (หน้า ๖๖-๗๒) ใน Reflections of Future War นั้นจะส่งผลกระทบต่อภารกิจกำหนดทางเลือกสำหรับกำลังรบอย่างไร? ในบทความของ Owens นี้ไม่มีการกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีว่ามีผลกระทบหรือไม่ นักศึกษาคิดว่าประเด็นของเทคโนโลยีที่ขาดไปมีความสำคัญหรือไม่ต่อการกำหนดทางเลือกของกำลังรบ? หรือประเด็นนี้ไม่ใช่ประเด็นหลักเนื่องจากไม่มีผลต่อทางเลือกของกำลังรบโดยตรง แต่อยู่ส่วนของการกำหนดขีดความสามารถซึ่งอยู่ในขั้นตอนต่อไปของการแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบ

๔.๓ การกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อกำหนดโครงสร้างกำลังรบในอนาคต มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการตกลงใจ ณ ปัจจุบัน เพื่อที่จะรบและได้รับชัยชนะในอนาคตอีก ๑๐-๒๐ ปีข้างหน้า จึงต้องตอบคำถามเหล่านี้ให้ได้ คือ

- สงครามรูปแบบใดที่ไทยจะต้องเผชิญในอีก ๑๐-๒๐ ปีข้างหน้า
- ชนิดของกำลังรบ ขนาด และจำนวนเท่าใด จึงจะเหมาะสมต่อการทำสงคราม
- กองทัพควรปรับโครงสร้างในรูปแบบใด เช่น แยกเหล่า หรือ รบร่วม
- รูปแบบกำลังรบในและนอกประเทศ
- อัตราส่วนในการผสมผสานกันของกำลังทางรุกและรับ
- ใช้หลักเกณฑ์อะไรในการกำหนดขนาดของกำลังรบ

ท่านเห็นว่าคำถามดังกล่าวมีความจำเป็นต่อการคิดกำหนดยุทธศาสตร์ในสภาวะแวดล้อมของไทยหรือไม่ ควรเพิ่มเติม หรือตัดประเด็นใดออกไป

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ Bartlett, Henry C., G. Paul Holman, Jr., and Timothy E. Somes, "The Spectrum of Conflict: What Can It Do for Force Planners?", in Strategy and Force Planning Faculty, eds., *Strategy and Force Planning*, 4th ed., Newport, RI: Naval War College Press, 2004, Chapter 34, pp.497-505.

๕.๒ Owens, Mackubin Thomas. "Reflections of Future War", Faculty Paper, National Security Decision Making Department (NSDM), the U.S. Naval War College, October 2007. (เอกสารประกอบการศึกษา ๕.๑ หัวข้อวิชา รูปแบบสงครามและการใช้เทคโนโลยีในสงครามอนาคต)

หัวข้อวิชา วิธีแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบ

๑. ความสำคัญ

การกำหนดยุทธศาสตร์เป็นการแสดงความสัมพันธ์ของจุดหมาย วิธีการ และเครื่องมือ เพื่อให้ทั้งสามส่วนมีความสมดุลซึ่งกันและกัน เครื่องมือที่ต้องการต้องมีความสอดคล้องและเพียงพอต่อการบรรลุจุดหมายที่ต้องการ เมื่อเข้าใจยุทธศาสตร์ชาติซึ่งเป็นการมองภูมิรัฐศาสตร์หรือทางเศรษฐศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ ลงมาถึงระดับการป้องกันประเทศด้วยกำลังทหาร ซึ่งอาจต้องมียุทธศาสตร์ทหาร หรือยุทธศาสตร์กลาโหม เพื่อแปลงภาพยุทธศาสตร์ชาติที่ใหญ่เกินไปลงระดับลงมาให้สามารถมองเห็นภาพในระดับปฏิบัติการของเหล่าทัพต่างๆ ได้ อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามการแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบบมีหลายแนวทาง เช่น บนลงล่าง ล่างขึ้นบน กำหนดตามขีดความสามารถ กำหนดตามภารกิจ หรือตามงบประมาณที่ได้รับ ซึ่งแต่ละแนวทางมีข้อดีข้อเสียแตกต่างกันไป การนำแนวทางดังกล่าวไปปรับใช้ย่อมต้องได้รับการยอมรับจากผู้กำหนดโครงสร้างกำลังรบ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายการเมืองที่เป็นผู้ควบคุมการใช้งบประมาณของประเทศ แนวทางที่กำหนดไว้ใช้ร่วมกันจึงต้องมีความสมเหตุสมผล กำลังรบที่ได้ต้องมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเชิงภูมิยุทธศาสตร์ตามที่ได้ศึกษามา รวมทั้งรูปแบบสงครามในอนาคต

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ เพื่อให้ทราบและมีความเข้าใจถึงวิธีการแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบในแนวทางที่หลากหลาย สามารถอธิบายถึง ข้อดี และข้อเสีย ในแต่ละแบบ ได้

๒.๒ เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนเตรียมกำลังกองทัพเรือ และร่วมจัดทำแผนเตรียมกำลังกองทัพไทยได้

๓. วิธีการดำเนินการศึกษา

๓.๑ การบรรยาย ๓ ชั่วโมง

๓.๒ การอภิปรายเป็นคณะ ๑ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

๔.๑ จากบทความของบาร์ตเลตต์ (Henry C. Bartlett) และ โอเวน (Mackubin Thomas Owens) ได้มีการกล่าวถึงยุทธศาสตร์และการตัดสินใจในหลายระดับว่ามีผลกระทบโดยตรงต่อการกำหนดขนาดรวมไปถึงรูปแบบของ

กำลังรบที่ต้องการทั้งในยามสงบและยามสงคราม รวมถึงได้นำเสนอวิธีการแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบไว้หลายวิธี ซึ่งแต่ละวิธีมีความแตกต่างกันตามตัวขับเคลื่อน (Driving Force) และมีข้อดีและข้อเสียที่แตกต่างกัน ซึ่งนักวางแผนทางทหารมีหน้าที่ต้องทำความเข้าใจความสัมพันธ์ ความท้าทาย และอุปสรรค ในการที่จะแปลงความมุ่งหมายในระดับยุทธศาสตร์เป็นความต้องการในด้านของกำลังรบให้ได้อย่างสอดคล้อง

คำถาม นักศึกษาคิดว่าการกำหนดกำลังรบของกองทัพไทยที่ผ่านมา มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นตัวขับเคลื่อนการกำหนดกำลังรบของไทยในอดีต และมีความจำเป็นที่ต้องหาตัวขับเคลื่อนใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้สำหรับกำหนดกำลังรบในอนาคตหรือไม่ เพราะเหตุใด

๔.๒ เดวิส (Paul K. Davis) ได้แนะนำแนวคิดและวิธีการวางแผนกำลังรบบนพื้นฐานของขีดความสามารถด้วยการใช้ภาพจำลองสถานการณ์ (Scenarios) เพื่อรับมือกับความไม่แน่นอนในอนาคต และการจัดขีดความสามารถให้อยู่ในรูปแบบของ Portfolios ซึ่งอธิบายได้ว่า เป็นวิธีการออกแบบและจัดกลุ่มขีดความสามารถที่ต้องการ ให้ตอบสนองภาพสถานการณ์ที่เป็นไปได้จำนวนหนึ่ง (ไม่ใช่ตอบสนองต่อภาพจำลองสถานการณ์เพียงแค่ภาพเดียว) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เขียนมองว่าวิธีการนี้เปรียบได้กับผู้กระจายความเสี่ยงด้วยการใช้รูปแบบการลงทุนที่หลากหลาย แทนที่จะทุ่มทุนทั้งหมดในการซื้อหุ้นสองสามตัวซึ่งอาจจะให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าในภาพสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ชัดเจนเท่านั้น

คำถาม นักศึกษาคิดว่าวิธีการของเดวิส มีข้อดีและข้อเสียอย่างไร และจะสร้างสมดุลให้เกิดขึ้นได้อย่างไร ระหว่างการเพิ่มพูนขีดความสามารถให้อยู่ในระดับสูงสุดสำหรับภาพสถานการณ์ที่เป็นไปได้มากที่สุด กับการวางแผนแบบเพื่อไว้ก่อน (Hedging) สำหรับภาพสถานการณ์ที่มีโอกาสเกิดขึ้นน้อยกว่า

๔.๓ ในปี ค.ศ. ๑๙๙๘ คอนเนตต้า (Carl Conetta) และไนท์ (Charles Knight) แสดงความไม่เห็นด้วยกับแนวคิดการวางแผนบนพื้นฐานของขีดความสามารถ โดยแย้งว่าแนวคิดดังกล่าวนำไปสู่การสูญเสียงบประมาณมากเกินไปสำหรับการจัดการความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้น โดยยกตัวอย่างว่า พวกเขาวิตกว่า หน่วยงานที่เห็นไปไม่ได้จำนวนหนึ่งเพื่อที่จะเอื้อให้กองทัพได้จัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ที่พวกเขาต้องการ คอนเนตต้า และ ไนท์ จึงเสนอว่า เราควรกลับมาใช้การวิเคราะห์ภัยคุกคามอย่างที่เคยเป็นมา

คำถาม นักศึกษาเห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้เขียนหรือไม่ เพราะเหตุใด และคิดว่าแนวทางการวางแผนกำลังรบแบบใดที่มีความเหมาะสมมากที่สุดกับกองทัพไทยในสภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน และงบประมาณที่กองทัพได้รับการจัดสรรอย่างจำกัด และหากเราต้องการใช้การวิเคราะห์ภัยคุกคามเป็นแนวคิดหลัก ในการกำหนดความต้องการในการกำหนดกำลังรบ นักศึกษาคิดว่าภัยคุกคามหลักที่กองทัพไทยควรนำมาวิเคราะห์คือ ภัยคุกคามใด

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ Bartlett, Henry C., G. Paul Holman Jr., and Timothy E. Somes. “The Art of Strategy and Force Planning”, in Security, Strategy, and Forces Faculty, 4th eds., Strategy and Force Planning, 4th ed. Newport, RI: Naval War College Press, 2004, Chapter 2, pp.23-33.

๕.๒ Owens, Mackubin Thomas. “Strategy and the Logic of Force Planning”, in Security, Strategy, and Forces Faculty, eds., Strategy and Force Planning, 4th ed. Newport, RI: Naval War College Press, 2004, Chapter 33, pp.488-496. (เอกสารประกอบการศึกษา ๕.๒ หัวข้อวิชา การกำหนดทางเลือกสำหรับกำลังรบ)

๕.๓ Davis, Paul, Russell Shaver and Justin Beck. “Portfolio-Analysis Methods for Assessing Capabilities Options,” The RAND Corporation, MG-662, 2008, pp.17-33.

๕.๔ Connetta, Carl and Charles Knight. “Inventing Threats,” Bulletin of the Atomic Scientists, March/April 1998, pp.32-38.

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

๖.๑ O’Rourke, Ronald, *Navy Force Structure: Alternative Force Structure Studies of 2005 – Background for Congress*, CRS Report for Congress, April 9, 2007.

หัวข้อวิชา แนวคิดทางยุทธศาสตร์และสิ่งท้าทายต่อการกำหนดกำลังรบ

๑. ความสำคัญ

ในหัวข้อวิชานี้จะทำการศึกษาถึงสิ่งท้าทายต่อการกำหนดกำลังรบ โดยได้นำแนวทางการพิจารณาสิ่งท้าทายของ กองทัพสหรัฐฯ มาเป็นกรณีศึกษา ซึ่งจากความเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมความมั่นคงของโลกจากโลกสองขั้วใน สงครามเย็นจนถึงในปัจจุบัน สิ่งท้าทายมหามหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ ต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนสูง ที่ถูกขับเคลื่อนโดย โลกาภิวัตน์ท่ามกลางการรณรงค์ทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายทั่วโลก กำลังทหารกำลังถูกท้าทายจากเครือข่ายก่อการ ร้ายอัลเคด้า รวมถึงรัฐครอบครองอาวุธนิวเคลียร์ที่ยากต่อการควบคุมอย่างเกาหลีเหนือ กระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ ตระหนักเรื่องนี้เป็นอย่างดีจึงได้วางแผนยุทธศาสตร์ปรับเปลี่ยนโครงสร้างเพนตากอนครั้งใหญ่ ซึ่งใช้คำว่า “Transformation” ซึ่งถือเป็นหัวใจของยุทธศาสตร์กระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ ที่กำหนดไว้ในเอกสาร QDR 2001 และ QDR 2006 การทำงานแบบที่เคยทำมาไม่ช่วยสร้างทางเลือกให้มากนัก ต่อสิ่งท้าทายที่กองทัพสหรัฐฯ กำลังเผชิญอยู่จาก ทั้งภายในและภายนอก หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ โครงการด้านการป้องกันประเทศที่ทำอยู่ทุกวันนี้จะแพงเกินกว่าที่ จะดำรง สภาพต่อไปในอนาคต

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ เพื่อให้ทราบและเข้าใจถึงสิ่งท้าทายใหม่ๆ ที่มีผลกระทบระดับยุทธการต่อกำลังรบทางบก กำลังรบทางเรือ และกำลังรบทางอากาศ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงแบบใหม่ และยุทธศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้เพื่อจะนำสิ่งท้าทายต่างๆ เหล่านี้มาร่วมพิจารณาในการกำหนดโครงสร้างกำลังรบในอนาคต

๒.๒ เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนเตรียมกำลังกองทัพเรือ การวางแผน การทัพ และจัดทำยุทธศาสตร์ระดับต่างๆ ได้

๓. วิธีการดำเนินการศึกษา

- ๓.๑ การบรรยาย ๓ ชั่วโมง
- ๓.๒ การอภิปรายเป็นคณะ ๑ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

๔.๑ สิ่งท้าทายต่อการรักษาความมั่นคงภายใน (Homeland Security) เป็นสิ่งท้าทายเฉพาะหน้าที่ปีบริบูรณ์ของ สหรัฐฯ มากที่สุดในรอบ ๕๐ ปีที่ผ่านมา ด้วยเหตุที่ปัญหาที่มีความใหญ่โต การตอบสนองของประชาชาติความชัดเจน จึงเกิด

เป็นคำถามต่อไปว่า ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของหน่วยงานภาครัฐเพื่อแก้ปัญหาเดียวกันจะเกิดขึ้นจริงได้หรือไม่ จะอย่างไรจึงจะปกป้องมาตุภูมิได้ การปิดพรมแดนทำได้หรือไม่ หน่วยงานใหม่ที่ตั้งขึ้นมาคือกระทรวงการรักษาความมั่นคงภายใน (Department of Homeland Security) จะทำงานร่วมกับภาครัฐอื่นๆ ได้ดีมากน้อยเพียงใด นี่เป็นสิ่งที่ท้าทายเฉพาะหน้าที่รัฐบาลสหรัฐฯ ต้องเผชิญต่อไป

คำถาม จากบทความเรื่อง **Securing the Homeland** จะเห็นได้ว่าบทบาทของ Department of Homeland Security ของสหรัฐอเมริกา มีบทบาทหน้าที่ที่หลากหลาย คล้ายกับการรวมการทำงานในบางส่วนของ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม และกระทรวงกลาโหม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงภายในเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปได้ด้วยความรวดเร็ว นักศึกษาคิดว่าแนวทางดังกล่าวสามารถนำมาใช้ในการบริหารราชการใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้หรือไม่

๔.๒ นักยุทธศาสตร์และผู้วางแผนกำลังรบนอกจากจะต้องมีความเข้าใจทั้งเรื่องสภาพแวดล้อมความมั่นคง และยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อที่จะแปลงเป็นรูปแบบและขนาดของกำลังรบในอนาคตแล้ว ยังต้องมีความเข้าใจด้วยว่าจะรบอย่างไร นั่นคือความเข้าใจในขีดความสามารถที่ต้องการ

สิ่งที่ท้าทายต่อการกำหนดกำลังรบทางบกของสหรัฐฯ

กว่าทศวรรษที่ผ่านมาการขยายตัวของเครือข่ายภัยคุกคามเพิ่มขึ้นทั้งจำนวนและขอบเขตของอันตรายที่คุกคามต่อความมั่นคงของสหรัฐฯ กำลังรบทางบกของสหรัฐฯ ซึ่งในที่นี้รวมถึงนาวิกโยธิน ทหารบก และหน่วยปฏิบัติการพิเศษ ต่างตื่นตัว ปรับตัว และพัฒนาขีดความสามารถให้ครอบคลุม ขอบเขตสิ่งที่ท้าทายเหล่านั้น ซึ่งจากการปฏิบัติการในปัจจุบันชี้ชัดว่ากำลังรบทางบกเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงภัยคุกคามได้โดยตรงและต่อเนื่อง ในอดีตภารกิจของนาวิกโยธินและทหารบกแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง แต่ปัจจุบันต่างก็ใช้แนวคิดกำลังรบที่มีขีดความสามารถเคลื่อนย้ายกำลังได้ด้วยเวลาอันสั้น (Expeditionary Capability) เช่นเดียวกัน

สิ่งที่ท้าทายต่อการกำหนดกำลังรบทางเรือของสหรัฐฯ

สิ่งที่ท้าทายในศตวรรษที่ ๒๑ ทำให้ทหารเรือนำมาซึ่งนวัตกรรมใหม่และเทคโนโลยีที่สามารถรวมขีดความสามารถ ทั้งทะเล พื้นดิน อากาศ อวกาศ และ โลกไซเบอร์ อันจะนำมาซึ่งประสิทธิผลการปฏิบัติการร่วมสูงสุด ในปี ค.ศ.๒๐๐๐ ผบ.ทร.สหรัฐฯ ได้นำเสนอแนวคิดที่ตอบสนองต่อสิ่งที่ท้าทายนี้ออกมาในรูปแบบของ Sea Power 21 หรือสมุททานุภาพแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ระดับกองทัพเรือ อันจะสามารถนำกำลังอำนาจทางเรือออกไปสุดมุมโลกได้ โดยปราศจากการร้องขอ นอกจากนั้น Sea Power 21 ยังเป็นยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนให้แก่ผู้วางแผนจัดโครงสร้างกองทัพ และการจัดวางกำลัง รวมถึงนำเสนอสิ่งที่ท้าทายระดับปฏิบัติการ เพื่อนำไปสู่การตกลงใจเรื่องการผสมผสานกำลังรบ ซึ่งผู้วางแผนจะต้องตกลงใจว่า จะเลือกหนทาง (๑) จัดโครงสร้างกำลังขนาดใหญ่จำนวนน้อย ขีดความสามารถสูง แต่แพง หรือ (๒) กำลังขนาดเล็กจำนวนมาก ขีดความสามารถน้อยกว่า แต่ถูกกว่ามาก หรือ (๓) การผสมผสานกัน อย่างไรก็ตามวิสัยทัศน์นี้ควรต้องได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้อง ทั้งจากภายในและภายนอกกองทัพ ตลอดจนพันธมิตร

สิ่งท้าทายต่อการกำหนดกำลังรบทางอากาศของสหรัฐฯ

ปัจจุบันกำลังทางอากาศถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการทำสงคราม นับตั้งแต่ปฏิบัติการพายุทะเลทราย ปฏิบัติการในเซอร์เบีย/โคโซโว ปฏิบัติการในอัฟกานิสถานและอิรัก กำลังทางอากาศมีจุดเด่นในเรื่องความรวดเร็ว ความคล่องตัวสูง อำนาจการทำลายสูง ซึ่งอาจจะถือว่ามีความเหมาะสมอย่างยิ่งต่อการเอาชนะการรบแบบจำกัด การปฏิบัติการทางอากาศนั้นอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดที่นำเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารมาใช้เพื่อให้ได้การโจมตีที่แม่นยำ สามารถนำความพ่ายแพ้มาให้ข้าศึกก่อนที่ข้าศึกจะสามารถโต้ตอบได้ทันช่วงที่ ดังนั้นสิ่งท้าทายต่อกำลัง ทางอากาศในขณะนี้เกี่ยวข้องกับภารกิจในการต่อต้านการเข้าถึง (Anti-Access: AA) และปฏิเสธการใช้พื้นที่ (Area Denial: AD)

สิ่งท้าทายเรื่องการวางแผนเคลื่อนย้ายกำลังทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ

กุญแจสำคัญอันหนึ่งซึ่งแสดงถึงความเข้มแข็งของกองทัพสหรัฐฯ คือ ความสามารถในการเคลื่อนย้ายและคงกำลัง ทหารขนาดใหญ่ไว้ในจุดยุทธศาสตร์สำคัญ ซึ่งต้องพึ่งพาระบบการเคลื่อนย้ายที่ต้องประกอบด้วย การเคลื่อนย้ายทาง อากาศ ทางเรือ และการเตรียมกำลังในจุดต่างๆ หัวใจสำคัญประการหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์กลาโหมใน QDR คือ การ วางกำลังและดำรงกำลังอยู่ในระยะไกล ณ สภาพแวดล้อมอันที่จะสามารถเอาชนะภัยคุกคามด้วยการ ต่อต้านการ เข้าถึง (AA) และปฏิเสธการใช้พื้นที่ (AD) บทเรียนจากยุทธการสันติภาพยืนยง (Operation Enduring Freedom: OEF) ยุทธการให้สันติภาพชาวอิรัก (Operation Iraqi Freedom: OIF) สงครามการก่อการร้าย การสร้างความมั่นคงแก่ ประเทศอิรัก และการทบทวนการวางกำลังรบในต่างแดน ซึ่งต้องนำมาพิจารณาการเคลื่อนย้ายกำลังทางยุทธศาสตร์ใน อนาคตต่อไป

คำถาม ท่านเห็นว่าจากยุทธศาสตร์ Transformation ของกระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ มีผลทำให้เหล่าทัพมีการ ปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์และการกำหนดกำลังรบในอนาคตของ แต่ละเหล่าทัพอย่างไรบ้าง?

สิ่งท้าทายต่อหน่วยงานด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ มีขอบเขตกว้างขวาง ครอบคลุมทั้งหน่วยงานทหาร พลเรือน และการเมือง ท่านคิดว่าการจัดลำดับความเร่งด่วนให้แก่กระทรวงรักษาความมั่นคงภายในเป็นอันดับแรกจะ ส่งผลกระทบต่อหน่วยงานอื่นอย่างไร?

แนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์เข้ากับสภาพแวดล้อมของไทยได้หรือไม่ อย่างไร?

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ “Securing the Homeland,” extracted from Progress Report on the Global War on Terrorism (Extract), The White House, September 2003.

๕.๒ Hone, Thomas C. “Understanding Transformation,” Transformation Trends, Arlington VA: Department of Defense Office of Force Transformation, January 16, 2004, pp. 1-6.

๕.๓ Dunn, Brian, “Rethinking Army-Marine Corps Roles”, JFQ, Autumn, 2000.

๕.๔ Clark, Vern, Admiral, U.S. Navy, “Sea Power 21”, Proceedings, October 2002.

၉.၉ “Naval Operating Concept for Joint Operations,” Excerpt, January 2004. (An excerpt from the source document signed by the Chief of Naval Operations and Commandant of the Marine Corps that provides an explanation of how the Navy and Marine Corps will enable the joint force. Full version available at: <http://www.nwdc.navy.mil/Concepts/NOC.pdf>).

၉.၁၀ Krepinevich, Andrew, Barry Watts, and Robert Work. “Meeting the Anti-Access and Area-Denial Challenge”. Washington, D.C.: Center for Strategic and Budgetary Assessments, 2003. Read pp. 1-18.

หัวข้อวิชา การอภิปรายการแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบ

๑. ความสำคัญ

การศึกษาในต่อนวิชาที่ ๑ นี้มีวัตถุประสงค์หลักคือ ให้นักศึกษาได้ตระหนักถึงกระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ และกำลังรบ ภายใต้สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะภายหลังการสิ้นสุดของสงครามเย็น และการพุ่งเข้าชนตึก World Trade Center ของผู้ก่อการร้าย เป็นผลให้มีการปรับกระบวนการทัศน์ของนักวางแผน ยุทธศาสตร์และกำลังรบ จากแนวคิดการกำหนดกำลังรบที่อาศัยภัยคุกคามเป็นหลัก (Threat-based model) ซึ่งใช้มานาน ไปเป็นรูปแบบที่อาศัยขีดความสามารถเป็นหลัก (Capabilities-based model) ซึ่งให้ความสำคัญต่อวิธีการที่ศัตรูจะใช้ต่อสู้ มากกว่า การกำหนดว่าใครจะเป็นศัตรูหรือการกำหนดว่าสงครามจะเกิดขึ้นที่ใด

การอภิปรายในครั้งนี้นักศึกษาจะได้นำความรู้จากการศึกษาในชุดวิชา การแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบ ใช้ในการวิเคราะห์หากระบวนการกำหนดกำลังรบของประเทศต่างๆ โดยรูปแบบการวิเคราะห์จะเป็นแนวทางเดียวกันกับการอภิปรายเป็นคณะในครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๕ สิ่งที่แตกต่างกันคือ นักศึกษาควรนำประสบการณ์ด้านการทหารและการคิดวิเคราะห์เชิงปริมาณมาใช้ในการอภิปรายให้มากขึ้น ทั้งนี้ในท้ายที่สุดแล้ว เพื่อให้นักศึกษาได้ค้นพบความสัมพันธ์ระหว่าง Ends Ways และ Means ในบริบทของการกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบอย่างแท้จริง

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ เพื่ออภิปรายและถกเถียงให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดในการแปลงยุทธศาสตร์เป็นกำลังรบจากที่ได้ศึกษามาในชุดวิชานี้ให้เกิดความแตกฉาน

๒.๒ เพื่อวิเคราะห์ถึงแนวคิดในการกำหนดกำลังรบทางเรือให้มีขีดความสามารถในอนาคตอย่างเพียงพอและสอดคล้องกับแนวคิดทางยุทธศาสตร์

๒.๓ เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปจัดทำแผนเตรียมกำลังกองทัพเรือ การวางแผนการทัพ และยุทธศาสตร์ระดับต่างๆ ในอนาคตได้

๓. วิธีดำเนินการศึกษา

๓.๑ การค้นคว้า ๔ ชั่วโมง

๓.๒ การแบ่งกลุ่มอภิปราย ๔ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

๔.๑ จากแผนยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศ/ทหาร ที่กลุ่มสัมมนาได้รับ ให้แต่ละกลุ่มวิเคราะห์เพื่อค้นหากรอบแนวคิด (Framework) ในการจัดทำมีองค์ประกอบพื้นฐานอย่างไร องค์ประกอบพื้นฐานเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ข้อมูลสำคัญในแต่ละองค์ประกอบพื้นฐานมีอะไรบ้าง และองค์ประกอบหรือข้อมูลใดที่กลุ่มคิดว่าถูกนำมาใช้ในขั้นตอน การจัดทำ แต่ไม่ได้แสดงไว้ในแผนฯ ทั้งนี้กลุ่มฯ อาจใช้กรอบแนวคิดของลอยด์ หรือโอเวน หรือแบบจำลองที่สร้างขึ้นเองในการแสดงผลการวิเคราะห์

๔.๒ จากคำตอบในข้อ ๔.๑ ให้ท่านวิเคราะห์เพื่อค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดข้อมูลในแต่ละองค์ประกอบพื้นฐานเหล่านั้น โดยให้ตอบคำถามว่า ปัจจัยเหล่านั้นคืออะไร และมีอิทธิพลอย่างไร ทั้งนี้ให้กลุ่มแสดงผลการวิเคราะห์โดยมีรายละเอียดมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

๔.๓ ผลจากการประเมินความเสี่ยงมักไม่ได้แสดงไว้ในแผนยุทธศาสตร์ฉบับเปิดเผย อย่างไรก็ตามการประเมินความเสี่ยงเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากในกระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ไม่ว่าจะในระดับใดก็ตาม ในข้อนี้ให้นักศึกษาร่วมกันให้ข้อคิดเห็นจากประสบการณ์ว่า เมื่อพิจารณาเป้าหมาย (Ends) และกำลังรบ (Means) ของยุทธศาสตร์ที่ท่านได้รับ ท่านพบว่ามีความเสี่ยง (Risks) ที่เกิดจากการไม่สอดคล้องระหว่างเป้าหมายและกำลังรบ (Ends-Means Mismatch) อย่างไรบ้าง จากนั้นให้ร่วมนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา

๔.๔ ผู้วางแผนยุทธศาสตร์และกำลังรบล้วนทราบดีถึงข้อจำกัดด้านทรัพยากร โดยเฉพาะด้านงบประมาณว่ามีอิทธิพลต่อการวางแผนเป็นอย่างดี ในฐานะของผู้รับผิดชอบด้านความมั่นคง ท่านมีแนวทางอย่างไร ในการแก้ปัญหาความไม่สมดุลระหว่างความต้องการกำลังรบและข้อจำกัดด้านงบประมาณ

๔.๕ จากการศึกษาท่านได้ทราบแล้วว่า วิธีการกำหนดกำลังรบสามารถมีได้หลายแบบ เช่น การกำหนดจากบนลงล่าง จากล่างขึ้นบน จากภัยคุกคาม จากพื้นฐานของขีดความสามารถ จากการใช้ภาพจำลองสถานการณ์ และอื่นๆ ให้ท่านพิจารณาแผนยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศและโครงสร้างกำลังรบของชาติต่างๆ ตามที่ได้รับมอบ ว่าน่าจะใช้วิธีการกำหนดกำลังรบแบบใด เพราะเหตุใด

๔.๖ จากบทความของ Flournoy เรื่อง Alternative Approach to Force Sizing ที่กล่าวถึงการกำหนดรูปแบบของความต้องการสำหรับการกำหนดกำลังรบ ตามรูปแบบของภารกิจหลากหลายรูปแบบเช่น Small Scale Contingencies (SSC), Major Theater Wars (MTWs) และ Homeland Security (HLS) โดยใช้การจัดลำดับความสำคัญของรูปแบบภัยคุกคามตามการประมาณการณ์สถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงเข้ามาประกอบ ในกรณีที่มีทรัพยากรจำกัด นักศึกษาคิดว่า การกำหนดขนาดของกำลังรบในแนวทางนี้ มีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

๔.๗ จากแผนภาพที่ ๓ (หน้า ๕๑๘) ในบทความของ Davis จะเห็นได้ว่าขั้นตอนในการกำหนดความต้องการของ

กำลังรบ ในรูปแบบของการใช้ Capabilities-Based มีความสลับซับซ้อน Davis เองก็ได้ตั้งคำถามเอาไว้ในเรื่องนี้ว่า ความรับผิดชอบในการดำเนินการในส่วนนี้ ควรเป็นหน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง เช่นรัฐมาตร้าการกระทรวงกลาโหม และทีมงาน หรือมากกว่านั้น นักศึกษาคิดว่า แต่ละขั้นตอนในการกำหนดความต้องการตามแผนภาพที่ ๓ (หน้า ๕๑๘) นั้น บุคคลใดหรือหน่วยงานในระดับใดบ้างที่ควรมีส่วนร่วมในการพิจารณาตัดสินใจ

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ Bartlett, Henry C., G. Paul Holman Jr., and Timothy E. Somes. “The Art of Strategy and Force Planning,” in Security, Strategy, and Forces Faculty, 4th eds., Strategy and Force Planning, 4th ed. Newport, RI: Naval War College Press, 2004, Chapter 2. pp.23-33. (เอกสารประกอบการศึกษา ๕.๑ หัวข้อวิชา การกำหนดทางเลือกสำหรับกำลังรบ)

๕.๒ Owens, Mackubin Thomas. “Strategy and the Logic of Force Planning,” in Security, Strategy, and Forces Faculty, eds., Strategy and Force Planning, 4th ed. Newport, RI: Naval War College Press, 2004, Chapter 33. Read the second part of the chapter, pp.488-496. (เอกสารประกอบการศึกษา ๕.๒ หัวข้อวิชา การกำหนดทางเลือกสำหรับกำลังรบ)

๕.๓ ยุทธศาสตร์ทหารของมิตรประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน (จะดำเนินการแจกจ่ายให้กับนักศึกษาตามกลุ่มสัมมนา)

ตอนที่ ๒

การกำหนดนโยบายด้านความมั่นคง

(๖๘ ชั่วโมง)

๑. ความสำคัญ

เนื้อหาหลักของตอนวิชานี้เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายด้านความมั่นคงของชาติและปัญหาภายในที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ตลอดจนการบริหารทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศภายใต้สภาวะจำกัด ซึ่งมีเนื้อหาที่ความต่อเนื่องมาจากตอนที่ ๑ ความมั่นคงแห่งชาติ และสามารถนำแนวคิดที่ได้ ไปใช้ในการฝึกการวางแผน ยุทธศาสตร์และการกำหนดกำลังรบ

๒. ความมุ่งหมาย

การศึกษาดอนวิชาที่ ๒ นี้มีมุ่งเน้นในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกำหนดนโยบายด้านความมั่นคงของประเทศไทย รวมถึงปัญหาภายในที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ และมีคาดหวังให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษาในหมวดวิชาความมั่นคงแห่งชาตินี้ไปประยุกต์ใช้ในการ**บริหารองค์การในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลในภาพรวมของประเทศ บริหารองค์การแบบธรรมาภิบาล จัดทำแผนบริหารองค์การเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ ทธ. และบริหารทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศภายใต้สภาวะจำกัดได้** และนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และความต้องการกำลังรบต่อไป โดยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษา คือ

๒.๑ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านความมั่นคงของชาติ กระบวนการกำหนดนโยบายด้านความมั่นคงของประเทศไทย

๒.๒ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาภายในที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ และการบริหารทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศ

๒.๓ เพื่อให้สามารถนำแนวความคิดที่ได้ นำไปประยุกต์ใช้ในการฝึกจัดทำยุทธศาสตร์ทะเลและยุทธศาสตร์กองทัพเรือได้

๒.๔ เพื่อให้สามารถวางแผนยุทธศาสตร์ การนำไปใช้ การเรียนรู้และการฝึกฝนจนนำไปสู่การเป็นผู้นำทางการทหารในอนาคต สามารถจัดทำแผนการเตรียมกำลังของกองทัพเรือ และร่วมจัดทำยุทธศาสตร์ทหาร ยุทธศาสตร์ทะเลและยุทธศาสตร์ชาติได้

๓. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาในต่อนวิชานี้ใช้เวลาในการศึกษา ๖๘ ชั่วโมง โดยแบ่งเป็น ๔ ชุดวิชา คือ

ชุดวิชา องค์ประกอบด้านความมั่นคงแห่งชาติ	๑๖ ชั่วโมง
ชุดวิชา การบริหารทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศ	๒๔ ชั่วโมง
ชุดวิชา การฝึกจัดทำยุทธศาสตร์และการกำหนดกำลังรบ	๒๘ ชั่วโมง

๔. คำแนะนำ

การศึกษาในต่อนวิชานี้ ดำเนินการด้วยวิธีต่างๆ ดังนี้

๔.๑ อ่านเอกสารประกอบการศึกษาที่ทางโรงเรียนมอบให้ก่อนการบรรยาย

๔.๒ ฟังการบรรยายและซักถามปัญหา

๔.๓ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น ห้องสมุด Internet เป็นต้น และอ่านเอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม ซึ่งแนะนำให้นักศึกษาอ่าน เพื่อให้นำองค์ความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเชิงวิเคราะห์ สำหรับการอภิปรายในห้องเรียน

ชุดวิชา องค์ประกอบด้านความมั่นคงแห่งชาติ

(๑๖ ชั่วโมง)

๑. ความสำคัญ

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป เป็นนโยบายของรัฐบาลที่เสนอแนะโดยสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงแห่งชาติ มีระยะเวลาดำเนินการช่วงละ ๕ ปี มีกระบวนการจัดทำซึ่งใช้การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งภาคราชการ ภาคการเมือง ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคนักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิ ในการกำหนดแนวคิดต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายฯ ไปสู่การปฏิบัติในระดับต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำเป็นต้องศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบายด้านความมั่นคงของไทย ยุทธศาสตร์ของกองทัพไทย มติมหาชนกับสื่อมวลชนกับความมั่นคง และปัญหาด้านการเมืองการปกครองและสังคมจิตวิทยาของไทย ซึ่งผู้นำและผู้บริหารของกองทัพจำเป็นต้องเข้าใจในกระบวนการกำหนดนโยบายและอิทธิพลจากตัวแสดงสำคัญเหล่านั้น เพื่อให้การจัดทำแผนการเตรียมกำลังกองทัพเรือ การกำหนดยุทธศาสตร์ระดับต่างๆ แผนการปฏิบัติและบริหารองค์การทางทหาร และการบริหารทรัพยากร เพื่อการป้องกันประเทศมีความสอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นมากที่สุด

๒. ความมุ่งหมาย

การศึกษาชุดวิชานี้มีความมุ่งหมายเพื่อให้นักศึกษาประยุกต์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงแห่งชาติ ในอันที่จะสามารถนำไปใช้สำหรับการเป็นผู้นำการรบระดับยุทธศาสตร์ สามารถจัดทำแผนการเตรียมกำลังของกองทัพเรือ และร่วมจัดทำยุทธศาสตร์ทหาร ยุทธศาสตร์ทะเลและยุทธศาสตร์ชาติให้สอดคล้องกับองค์ประกอบด้านความมั่นคงได้ โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

- ๒.๑ เพื่อให้เข้าใจถึงนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล
- ๒.๒ เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ของกองทัพไทย
- ๒.๓ เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับมติมหาชนและสื่อมวลชนกับความมั่นคงแห่งชาติ
- ๒.๔ เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการเมืองการปกครองและสังคมจิตวิทยาของไทย
- ๒.๕ เพื่อให้เข้าใจในกระบวนการกำหนดนโยบายและอิทธิพลจากตัวแสดงสำคัญเหล่านี้
- ๒.๖ เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้มาจัดทำแผนการเตรียมกำลังกองทัพเรือ ร่วมจัดทำยุทธศาสตร์ระดับต่างๆได้
- ๒.๗ เพื่อให้สามารถบริหารองค์การในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในภาพรวมของประเทศได้
- ๒.๘ เพื่อให้สามารถบริหารองค์การแบบธรรมาภิบาลได้
- ๒.๙ เพื่อให้สามารถจัดทำแผนบริหารเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ของกองทัพเรือได้

๓. **ขอบเขตการศึกษา**

การศึกษานี้ ใช้ระยะเวลาการศึกษาทั้งสิ้น ๑๖ ชั่วโมง โดยมีหัวข้อวิชาที่จะศึกษาประกอบด้วย

หมายเลขประจำหัวข้อวิชา	หัวข้อวิชา
๑๑๐๑๐๒๐๑๐๑	นโยบายความมั่นคงแห่งชาติและนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ทางทะเล
๑๑๐๑๐๒๐๑๐๒	ยุทธศาสตร์ของกองทัพไทย
๑๑๐๑๐๒๐๑๐๓	มติมหาชนและสื่อมวลชนกับความมั่นคงแห่งชาติ
๑๑๐๑๐๒๐๑๐๔	ปัญหาการเมืองการปกครองไทย และสังคมจิตวิทยา

หัวข้อวิชา นโยบายความมั่นคงแห่งชาติและนโยบายความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล

๑. ความสำคัญ

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป เป็นนโยบายของรัฐบาลที่เสนอแนะโดยสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติ มีระยะเวลาดำเนินการช่วงละ ๕ ปี นโยบายความมั่นคงแห่งชาติฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔ มีกระบวนการจัดทำซึ่งใช้การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งภาคราชการ ภาคการเมือง ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคนักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิ ในการกำหนดแนวคิดต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายฯ ไปสู่การปฏิบัติในระดับต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ เพื่อให้ทราบถึงนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล และบทบาทของสภาความมั่นคงแห่งชาติในการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคง

๒.๒ เพื่อให้ผู้นำและผู้บริหารของกองทัพเข้าใจในกระบวนการกำหนดนโยบายด้านความมั่นคง

๒.๓ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการเตรียมกำลังกองทัพเรือ การกำหนดยุทธศาสตร์ทะเลและยุทธศาสตร์กองทัพเรือ

๒.๔ เพื่อเป็นแนวทางการบริหารองค์การในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในภาพรวมของประเทศ

๒.๕ เพื่อเป็นแนวทางการบริหารองค์การแบบธรรมาภิบาลและจัดทำแผนบริหารเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ของกองทัพเรือได้

๓. วิธีการดำเนินการศึกษา

๓.๑ การบรรยาย ๓ ชั่วโมง

๓.๒ การอภิปรายเป็นคณะ ๑ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

๔. เอกสารประกอบการศึกษา

๔.๑ เอกสารประกอบการบรรยายที่ผู้บรรยายกำหนด

๔.๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

หัวข้อวิชา ยุทธศาสตร์ของกองทัพไทย

๑. ความสำคัญ

ยุทธศาสตร์กองทัพไทยมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างยุทธศาสตร์ชาติกับนโยบายกองทัพบก การศึกษาหัวข้อวิชานี้ มุ่งเน้นการศึกษาแนวความคิดในการกำหนดวัตถุประสงค์ทางทหารของไทย โดยอธิบายถึงกรอบแนวคิดของการวิเคราะห์และอธิบายถึงแนวความคิดทางยุทธศาสตร์ทหารของไทยโดยสังเขป นโยบายการทหารของกระทรวงกลาโหม ตลอดจนแผนการเตรียมกำลังและแผนการใช้จ่ายกำลังของกองทัพไทย ได้แก่ แผนโครงสร้างกองทัพไทย และแผนป้องกันประเทศ ในอันที่จะนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำยุทธศาสตร์ทะเล และยุทธศาสตร์กองทัพเรือ

๒. ความมุ่งหมาย

- ๒.๑ เพื่อให้เข้าใจถึงยุทธศาสตร์และนโยบายของกองทัพไทยโดยทั่วไป
- ๒.๒ เพื่อให้เข้าใจยุทธศาสตร์และแผนกำลังรบของเหล่าทัพ
- ๒.๓ เพื่อสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการฝึกจัดทำยุทธศาสตร์ทะเลและยุทธศาสตร์กองทัพเรือได้

๓. วิธีดำเนินการศึกษา

- ๓.๑ การบรรยาย ๓ ชั่วโมง
- ๓.๒ การอภิปรายเป็นคณะ ๑ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

ให้นักศึกษาวิเคราะห์ในประเด็นต่อไปนี้

- ๔.๑ กระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ของกองทัพไทย
- ๔.๒ ความสอดคล้องระหว่างนโยบายและยุทธศาสตร์
- ๔.๓ แนวคิดในการป้องกันประเทศ และแผนเสริมสร้างกำลังรบของกองทัพไทย

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

- ๕.๑ เอกสารประกอบการศึกษาที่ผู้บรรยายกำหนด
- ๕.๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔

๕.๓ นโยบาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ

<<http://www1.mod.go.th/opsd/omdweb/html/policy.htm>>[เข้าตรวจสอบเมื่อ ๒๙ ก.ย.๕๓]

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

- ๖.๑ โครงสร้างยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ทหารรูปแบบต่างๆ, พล.ต.เอกชัย ศรีวิลาศ
- ๖.๒ บัญญัติกำลังอำนาจทางทหาร, พล.ต.เอกชัย ศรีวิลาศ
- ๖.๓ ยุทธศาสตร์และนโยบายของกองทัพไทย, พล.ต.ไพชยนต์ คำตันเจริญ
- ๖.๔ แนวคิดและแนวทางปฏิบัติการร่วมของกองทัพบก, พ.อ.สลิน ทองภักดี
- ๖.๕ หลักนิยมกองทัพบก
- ๖.๖ นโยบายกองทัพเรือ ปีงบประมาณ ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔
- ๖.๗ นโยบายกองทัพเรือ ปีงบประมาณ ๒๕๕๓
- ๖.๘ ประเมินยุทธศาสตร์กองทัพเรือ พ.ศ.๒๕๕๑ – ๒๕๖๐
- ๖.๙ แผนภาพขั้นตอนการประเมินยุทธศาสตร์และกำหนดกำลังรบ (ยุทธศาสตร์กองทัพเรือ พ.ศ.๒๕๕๑ – ๒๕๖๐)
- ๖.๑๐ ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๕๕๑ – ๒๕๖๒
- ๖.๑๑ ยุทธศาสตร์สงครามทางอากาศ

หัวข้อวิชา มติมหาชนและสื่อมวลชนกับความมั่นคงแห่งชาติ

๑. ความสำคัญ

ในประเทศที่มีระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ และมีระบบการเมืองที่พัฒนาแล้ว กระบวนการตัดสินใจของรัฐในเรื่องที่สำคัญ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากมติมหาชน สำหรับประเทศไทยเรานั้นจะเห็นได้ว่ามติมหาชน มีความสำคัญ และมีผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐมากขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการลงประชามติหากมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของชุมชน การเสนอกฎหมาย การถอดถอนนักการเมือง การแก้ไขรัฐธรรมนูญ ฯลฯ ในขณะเดียวกัน การที่ประชาชนมีช่องทางและให้ความสนใจในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากขึ้น จากกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้สื่อมวลชนกลายเป็นตัวแสดงที่มีอิทธิพลต่อมติมหาชนอย่างเห็นได้ชัดในปัจจุบัน

การที่สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อมติมหาชนอาจถือได้ว่าเป็นเหรียญที่มีสองด้าน กล่าวคือ ในด้านที่ดีถือว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยทำให้อำนาจอธิปไตยอยู่ในมือของปวงชนชาวไทยอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามในอีกด้านหนึ่ง การใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการเบี่ยงเบนมติมหาชนด้วยการใช้ข้อมูล และวิธีการนำเสนอที่แยบยล ก็จะทำให้เกิดอุปสรรคในกระบวนการตัดสินใจของรัฐอย่างใหญ่หลวง

๒. ความมุ่งหมาย

- ๒.๑ เพื่อให้เข้าใจถึงบทบาทของสื่อมวลชน และมติมหาชนที่มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติและกระบวนการในการตัดสินใจด้านความมั่นคง
- ๒.๒ เพื่อให้ผู้นำและผู้บริหารของกองทัพจำเป็นต้องเข้าใจอิทธิพลจากตัวแสดงสำคัญเหล่านี้
- ๒.๓ เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้มาจัดทำแผนการเตรียมกำลังกองทัพเรือ ร่วมจัดทำยุทธศาสตร์ระดับต่างๆ ได้
- ๒.๔ เพื่อให้สามารถบริหารองค์การในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในภาพรวมของประเทศได้
- ๒.๕ เพื่อให้สามารถบริหารองค์การแบบธรรมาภิบาลและจัดทำแผนบริหารเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ของกองทัพเรือได้อย่างสอดคล้องกับความเป็นจริงให้มากที่สุด

๓. วิธีการดำเนินการศึกษา

- ๓.๑ การบรรยาย ๓ ชั่วโมง
- ๓.๒ การอภิปรายเป็นคณะ ๑ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

๔.๑ ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของไทย มีผลทำให้กระบวนการตัดสินใจของรัฐจำเป็นต้องอิงกับมติมหาชนอย่างไม่เคยเป็นมาในอดีต ปรากฏการณ์นี้ก่อให้เกิดผลดี ผลเสียอย่างไรในทัศนะของท่าน

๔.๒ ในอดีต เรื่องของยุทธศาสตร์ทหาร และแนวความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติการทางทหาร เป็นเรื่องที่กำหนดขึ้น ความลับ และไม่มีการเปิดเผยต่อสาธารณชน ถึงแม้ว่าจะมีการจัดทำสมุดปกขาวด้านการป้องกันประเทศ (Defense White Paper) แต่สาระในสมุดปกขาวก็ค่อนข้างกว้างมาก ท่านเห็นว่าในสังคมที่เสรีภาพในการรับรู้ของประชาชนมีสูงมากเช่นในปัจจุบัน การเปิดเผยให้ประชาชนได้รับทราบถึงยุทธศาสตร์ทหาร และแนวทางในการพัฒนาด้านการป้องกันประเทศ มีความจำเป็น และมีประโยชน์ต่อกองทัพหรือไม่

๔.๓ โลกาวัดที่มีผลทำให้มนุษย์ในเกือบทุกภูมิภาคของโลก สามารถได้รับข้อมูลข่าวสารได้ในเวลาเดียวกับเหตุการณ์จริง การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในเหตุการณ์ความขัดแย้งตั้งแต่สงครามอ่าวเปอร์เซีย จนถึงการใช้กำลังทางทหารเข้าแทรกแซงจอร์เจียของรัสเซีย ได้แสดงให้เห็นว่าสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการทางทหารเป็นอย่างมาก ท่านมีความเห็นว่าการวางแผนการปฏิบัติการทางทหารในอนาคต จะต้องมีการพิจารณาถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนอย่างไรบ้าง

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ เอกสารประกอบการบรรยายที่ผู้บรรยายกำหนด

๕.๒ Frank J. Stech, “Winning CNN Wars”, PARAMETERS, US Army War College Quarterly, Autumn 1994, pp. 37 –56.

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

หัวข้อวิชา ปัญหาการเมืองการปกครองไทย และสังคมจิตวิทยา

๑. ความสำคัญ

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ เพื่อให้เข้าใจถึงระบบการเมืองการปกครองของไทยจนถึงปัจจุบัน

๒.๒ เพื่อให้เข้าใจปัญหาด้านเสถียรภาพทางการเมืองและปัญหาด้านสังคมจิตวิทยาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

๒.๓ เพื่อให้ผู้นำและผู้บริหารของกองทัพจำเป็นต้องเข้าใจปัญหาเหล่านี้ และสามารถนำความรู้ที่ได้มาจัดทำแผนการเตรียมกำลังกองทัพเรือ ร่วมจัดทำยุทธศาสตร์ระดับต่างๆ ได้

๒.๔ เพื่อให้สามารถบริหารองค์การในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในภาพรวมของประเทศได้

๒.๕ เพื่อให้บริหารองค์การแบบธรรมาภิบาลและจัดทำแผนบริหารเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ของกองทัพเรือได้

๓. วิธีการดำเนินการศึกษา

๓.๑ การบรรยาย ๓ ชั่วโมง

๓.๒ การอภิปรายเป็นคณะ ๑ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

ชุดวิชา การบริหารทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศ

(๒๔ ชั่วโมง)

๑. ความสำคัญ

การบริหารทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศในยุคปัจจุบัน เป็นสิ่งท้าทายอย่างยิ่งต่อองค์กรด้านการป้องกันประเทศ เนื่องจากลักษณะของภัยคุกคามที่เปลี่ยนไป จากเดิมที่มุ่งเน้นประมาณเพื่อการเผชิญหน้ากันระหว่างกองกำลังทหารระหว่างประเทศเพียงอย่างเดียว แต่ต้องพิจารณาขอบเขตของความขัดแย้งที่กว้างขวางมากขึ้น อีกทั้งภัยคุกคามจากการก่อการร้ายทั้งจากภายในประเทศและข้ามประเทศ องค์กรป้องกันประเทศจึงต้องมีลักษณะยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้อย่างกลมกลืนและสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมได้ดียิ่งขึ้น ในขณะที่ความมุ่งหวังของฝ่ายการเมืองและประชาชนที่ต้องการความมั่นคง ภายใต้การบริหารที่โปร่งใส สมเหตุสมผล สามารถเลือกจัดสรรทรัพยากรไปยังทางเลือกที่เหมาะสมโดยไม่เสียโอกาสงบประมาณไปใช้อย่างอื่น กองทัพเองจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับแนวโน้มของโลก ปัจจุบันการบริหารทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศได้นำแนวคิดเรื่องประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากร เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของผลลัพธ์สูงสุด มาใช้ในการบริหารมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการบริหารงบประมาณของรัฐบาลที่มุ่งเน้นด้านผลของการปฏิบัติงาน ที่สามารถนำมาตรวจสอบและควบคุมการใช้งบประมาณที่จัดสรรให้ ดังนั้นผู้นำและผู้บริหารหน่วยงานด้านการป้องกันประเทศจึงจำเป็นต้องทราบและเข้าใจถึงแนวคิดและแนวโน้มของการจัดสรรทรัพยากรที่ได้มาจากภาครัฐ รวมทั้งเครื่องมือที่จะสามารถนำมาช่วยในการบริหารทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศได้อย่างสมเหตุสมผลภายใต้สภาวะจำกัดได้

๒. ความมุ่งหมาย

การศึกษาชุดวิชานี้มีความมุ่งหมายเพื่อให้นักศึกษาประยุกต์องค์ความรู้ในอันที่จะสามารถนำไปใช้สำหรับการเป็นผู้นำและผู้บริหารหน่วยงานด้านการป้องกันประเทศที่สามารถบริหารทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศระดับกรมหรือกองเรือตามประเภทหรือตำแหน่งที่สูงกว่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้สภาวะจำกัดได้ โดยมีจุดมุ่งหมายการศึกษา ดังนี้

๒.๑ เพื่อให้เข้าใจทฤษฎี หลักการ รวมทั้งธรรมชาติของกระบวนการตัดสินใจในเรื่องที่มีความซับซ้อน

๒.๒ เพื่อให้มีความเข้าใจในการบริหารทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศ ตลอดจนระบบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ ได้แก่ การวางแผนงานด้านงบประมาณ ระบบการบริหารกำลังพล และระบบงานด้านการจัดซื้อจัดหายุทธโศปกรณ์

๓. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ ใช้ระยะเวลาการศึกษาทั้งสิ้น ๒๔ ชั่วโมง โดยมีหัวข้อวิชาที่จะศึกษาประกอบด้วย

หมายเลขหัวข้อวิชา	หัวข้อวิชา
๑๑๐๑๐๒๐๒๐๑	Tempo Game
๑๑๐๑๐๒๐๒๐๒	การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการตกลงใจ
๑๑๐๑๐๒๐๒๐๓	การงบประมาณ การวิเคราะห์และการวางแผนงบประมาณเพื่อ การป้องกันประเทศ
๑๑๐๑๐๒๐๒๐๔	การบริหารทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ และการจัดซื้อจัดหา ยุทโธปกรณ์หลัก

หัวข้อวิชา Tempo Game

๑. ความสำคัญ

การบริหารทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เป็นสิ่งท้าทายอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารระดับสูง การฝึก Tempo Game เป็นเครื่องมือหนึ่งสำหรับการเรียนการสอนในชุดวิชาการบริหารทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศ เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดแนวความคิดการบริหารงบประมาณด้านการป้องกันประเทศ โดยการจำลองการวางแผน การจัดสรรงบประมาณในการปฏิบัติการ งบประมาณในการเสริมสร้างกำลังรบ งบประมาณในการวิจัยและพัฒนา ตลอดจนงบประมาณด้านการข่าวกรองและต่อต้านข่าวกรอง ภายใต้งบประมาณที่จำกัด และความไม่แน่นอนของสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น

๒. ความมุ่งหมาย

- ๒.๑ เพื่อฝึกการทำงานเป็นคณะ
- ๒.๒ เพื่อฝึกการตกลงใจด้านการป้องกันประเทศ
- ๒.๓ เพื่อฝึกการวางแผน และการบริหารงบประมาณในการป้องกันประเทศให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ภายใต้งบประมาณที่จำกัด (Minimizing Cost & Maximizing Utils) และความไม่แน่นอนของสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น
- ๒.๔ เพื่อฝึกการวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นระบบ และแสวงข้อตกลงใจอย่างเป็นตรรกะภายในเวลาที่จำกัด

๓. สารสังเขปการศึกษา

๓.๑ ทัวไป

๓.๑.๑ Tempo Game เป็นเกมการวางแผนทางทหารที่แบ่งผู้เล่นออกเป็นสองฝ่าย (ทีม X และ ทีม Y) โดยเมื่อเริ่มเดินเกม แต่ละฝ่ายจะมีระบบอาวุธ การพัฒนาระบบอาวุธที่ผ่านมา และงบประมาณที่ได้รับที่เท่ากัน ซึ่งแต่ละทีมสามารถใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีในด้านต่างๆ ต่อไปนี้

- ๓.๑.๑.๑ การดำรงการใช้งานของระบบอาวุธที่มีอยู่ (Operation)
 - ๓.๑.๑.๒ การจัดการระบบอาวุธเพิ่มเติม หรือปรับปรุงระบบอาวุธเดิม (Purchase/ Modification)
 - ๓.๑.๑.๓ การทำวิจัยและพัฒนาาระบบอาวุธ (Research and Development)
 - ๓.๑.๑.๔ การข่าวกรอง และการต่อต้านข่าวกรอง (Intelligence)
- ๓.๑.๒ ระยะเวลาการฝึก Tempo Game แบ่งออกเป็น ๒ ระยะเวลาหลักๆ ดังนี้

๓.๑.๒.๑ ห้วงเวลา ๕ ปีแรก แต่ละทีมวางแผนการใช้งบประมาณช่วงละ ๑ ปี (ปีที่ ๑ ถึงปีที่ ๕) โดยแต่ละทีมจะต้องวางแผนการใช้งบประมาณเพื่อใช้ในงบประมาณถัดไป

๓.๑.๒.๒ ห้วงเวลา ๕ ปีสุดท้าย แต่ละทีมวางแผนการใช้งบประมาณรวมทั้งปีที่ ๖ ถึงปีที่ ๑๐ ในครั้งเดียว

๓.๑.๓ ประเภทระบบอาวุธ แบ่งออกเป็น ๔ แบบ คือ

๓.๑.๓.๑ ระบบอาวุธทางรุก แบบ A (Offensive A: OA)

๓.๑.๓.๒ ระบบอาวุธทางรุก แบบ B (Offensive B: OB)

๓.๑.๓.๓ ระบบอาวุธทางป้องกัน แบบ A (Defensive A: DA)

๓.๑.๓.๔ ระบบอาวุธทางป้องกัน แบบ B (Defensive B: DB)

๓.๑.๔ ระบบอาวุธในแต่ละแบบข้างต้น จะแบ่งเป็นระบบอาวุธย่อยๆ เช่น OA1, OA2,..., DB1 และ DB2,... เป็นต้น ซึ่งระบบอาวุธย่อยแต่ละแบบจะมี**ค่าศักยภาพสงคราม (Utils)** ต่อหน่วยระบบอาวุธย่อย ที่แตกต่างกันไป

๓.๑.๕ การเล่นเกม แต่ละทีมจะต้องพยายามสร้าง**ค่าศักยภาพสงครามรวม (Net Offensive Utils)** ให้มีค่ามากที่สุดในปีที่คาดว่าจะเกิดสงคราม (**Maximize Its Net Offensive Utils**) โดยมีสูตรการคำนวณ Net Offensive Utils ดังนี้

$$(OA_{utils}_{(own)} - DA_{utils}_{(adversary)}) + (OB_{utils}_{(own)} - DB_{utils}_{(adversary)})$$

๓.๑.๖ ค่าศักยภาพสงครามคำนวณจากระบบอาวุธที่ใช้งานอยู่ในปีนั้นๆ เท่านั้น หากไม่ดำรงการใช้งบประมาณที่มีอยู่ ระบบอาวุธนี้จะปลดทิ้งไปจากระบบในปีถัดไป ส่วนระบบอาวุธที่มีการจัดหาใหม่ จะมีศักยภาพสงครามในปีถัดไป (คือใช้ได้ในปีถัดไป)

๓.๑.๗ ระบบอาวุธแบบหนึ่งๆ จะมีศักยภาพสงครามในการทำลาย/ต่อต้านระบบอาวุธที่เป็นแบบเดียวกัน เช่น ศักยภาพสงครามทางรุกแบบ A (เช่น OA1, OA2, ...) จะทำลายศักยภาพสงครามทางป้องกันแบบ A (เช่น DA1, DA2,...) อีกหนึ่งตัวอย่างเช่น ศักยภาพสงครามทางป้องกันแบบ B (เช่น DB1) จะต่อต้านศักยภาพสงครามทางรุกแบบ B (เช่น OB1, OB2, ... เป็นต้น)

๓.๑.๘ การมีศักยภาพสงครามทางป้องกันมากเกินไปเกินกว่าศักยภาพสงครามทางรุกของฝ่ายตรงข้าม (**Over Defending**) จะเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดไม่คุ้มค่า เนื่องจากค่าศักยภาพสงครามที่ได้จะคิดเป็น ๒๐% ของค่าศักยภาพสงครามที่เกินเท่านั้น ตัวอย่างเช่น

ทีม X คำนวณค่าศักยภาพสงครามของระบบทางป้องกัน DA ได้เท่ากับ ๒,๕๐๐ Utils

ทีม Y คำนวณค่าศักยภาพสงครามของระบบทางรุก OA ได้เท่ากับ ๒,๐๐๐ Utils

เนื่องจากทีม X ใช้ทรัพยากรไปกับระบบป้องกันมากเกินไป ทำให้ศักยภาพสงครามทางป้องกันมากกว่าศักยภาพสงครามทางรุกของทีม Y ไปเป็นจำนวน ๕๐๐ Utils ซึ่งจากเกณฑ์การคำนวณ ผลทำให้ทีม X จะมีศักยภาพสงครามทางป้องกันส่วนเกินที่นำไปใช้ได้เพียง ๒๐% ของ ๕๐๐ Utils ซึ่งเท่ากับ ๑๐๐ Utils เท่านั้น สรุปในกรณีนี้ทีม X มีศักยภาพสงครามของระบบทางป้องกัน DA เท่ากับ ๒,๑๐๐ Utils (ไม่ใช่ ๒,๕๐๐ Utils)

๓.๑.๙ เมื่อระบบอาวุธหนึ่งๆ มีศักยภาพสงครามมากกว่า ๒,๐๐๐ Utils ส่วนเกินจะถูกลดลงตามตารางข้างล่าง

ตาราง Force Unit Discount Table

Utils of and individual force unit are discounted as follows:

Total Original Utils	Final Net Utils
1 – 2000	Original value
2001 – 3000	2000 + 90% of amount over 2000
3001 – 4000	2900 + 80% of amount over 3000
4001 – 5000	3700 + 70% of amount over 4000
5001 – 6000	4400 + 60% of amount over 5000
6001 – 7000	5000 + 50% of amount over 6000
7001 – 8000	5500 + 40% of amount over 7000
8001 – 9000	5900 + 30% of amount over 8000
9001 – 10000	6200 + 20% of amount over 9000
10001 – 11000	6400 + 10% of amount over 10000
Over 1100	6500 a maximum net utils

ยกตัวอย่างเช่น ทีม X ใช้งบประมาณกับระบบ OA2 ทำให้ได้ศักยภาพสงครามเท่ากับ ๓,๕๐๐ Utils จากเกณฑ์การคำนวณตารางข้างต้น ทีม X จะมีศักยภาพสงครามจริงเพียง ๓,๓๐๐ Utils (คือ ๒,๙๐๐ + ๙๐% ของ ๓๐๐)

๓.๒ เอกสารการฝึก

๓.๒.๑ เริ่มต้นเกม แต่ละทีมจะได้รับใบรายการระบบอาวุธเริ่มต้นที่เหมือนกัน ประกอบด้วย

๓.๒.๑.๑ Budget Allocation Details ซึ่งเป็นรายละเอียดข้อมูลกำลังรบและงบประมาณลงทุนในระบบอาวุธต่างๆ ในปีที่ผ่านมา เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นการเล่น

๓.๒.๑.๒ Initial Weapons System แสดงรายการระบบอาวุธประเภทต่างๆ จำนวนหน่วยในแต่ละระบบ ข้อมูลค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการ (Operating Costs) ค่าใช้จ่ายในการจัดหา (Acquisition

Costs) และค่าศักยภาพสงครามต่อหน่วย (Utils/Unit)

๓.๒.๑.๓ ตารางการคำนวณค่าศักยภาพสงคราม กรณีที่มีค่าเกินกว่า ๒,๐๐๐ Utils (รายละเอียด ข้อ ๓.๑.๙)

๓.๒.๑.๔ Util Discount Chart

๓.๒.๑.๕ Force Unit Information Sheet: FIS หรือเรียกว่าใบข้อมูลกำลังรบ ซึ่งให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การวิจัยและพัฒนาระบบอาวุธแบบต่างๆ การจัดหา และการปรับปรุงระบบอาวุธที่สามารถดำเนินการได้สำหรับปีที่ ๑

๓.๒.๑.๖ แบบฟอร์มการจัดสรรงบประมาณ (Budget Allocation Form) ซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณปีที่ ๑ ความน่าจะเป็นที่จะเกิดสงครามของปีที่ ๑

๓.๒.๒ สำหรับปีที่ ๒, ๓, ๔ และ ปีที่ ๕ แต่ละทีมจะได้รับใบข้อมูลกำลังรบ (FIS) และแบบฟอร์มการจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกับข้อมูลการวางแผนจากปีก่อนหน้า

๓.๒.๓ ให้แต่ละทีมกรอกตัวเลขลงในแบบฟอร์มการจัดสรรงบประมาณส่งให้กรรมการภายในเวลาที่กำหนด กรณีส่งช้าจะเสียค่าปรับ โดยหักงบประมาณในปีถัดไป (รายละเอียดการเสียค่าปรับจะกล่าวต่อไป)

๓.๒.๔ แต่ละทีมจะต้องทำการบันทึกการทำการวิจัยและพัฒนาระบบอาวุธ การจัดหา และการปรับปรุงระบบอาวุธไว้อย่างละเอียดเพื่อใช้ในการพิจารณาในปีต่อไป ซึ่งข้อมูลเหล่านี้กรรมการจะไม่แจกแจงให้ แต่หากตัดสินใจใช้งบประมาณที่ผิดรายการแล้ว งบประมาณเหล่านั้นจะสูญหายไปโดยไม่สามารถเรียกกลับคืนได้

๓.๓ การตัดสินใจแพ้ชนะ กรณีที่ปีใดปีหนึ่งโปรแกรมตัดสินใจเกิดสงคราม ทีมที่ชนะคือทีมที่มีศักยภาพสงครามรวมสุทธิ (Net Offensive Utils) มากกว่า โดยโปรแกรมจะทำการคำนวณค่าศักยภาพสงครามสุทธิตามสูตรข้อ ๓.๑.๕ และกฎเกณฑ์ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ยกตัวอย่าง (ดูรูปที่ ๑ ประกอบ)

๓.๓.๑ (พิจารณาที่มุมมองของ) ทีม X

๓.๓.๑.๑ กรณีระบบอาวุธประเภท A จะเห็นว่าทีม Y ได้ใช้งบประมาณไปกับระบบอาวุธทางป้องกัน (DA) มากกว่าระบบอาวุธทางรุก (OA) ของทีม X ผลลัพธ์ทำให้ค่าศักยภาพสงครามสุทธิของระบบอาวุธประเภท A ของทีม X เสียเปรียบอยู่เพียง ๑๐๐ Utils (หรือเท่ากับ $๒,๐๐๐ - (๒,๐๐๐ + ๒๐\% \text{ ของ } ๕๐๐)$)

๓.๓.๑.๒ กรณีระบบอาวุธประเภท B เป็นไปตามสูตรคำนวณ

๓.๓.๑.๓ เมื่อนำศักยภาพสงครามสุทธิของระบบอาวุธ A และ B ทำให้ศักยภาพสงครามรวมสุทธิ (Net Offensive Utils) ของทีม X เท่ากับ ๔๐๐ Utils (คือมาจาก $- ๑๐๐ + ๕๐๐$)

๓.๓.๒ (พิจารณาที่มุมมองของ) ทีม Y

๓.๓.๒.๑ กรณีระบบอาวุธประเภท A เป็นไปตามสูตรคำนวณ

๓.๓.๒.๒ กรณีระบบอาวุธประเภท B จะเห็นว่าทีม Y มีการใช้งบประมาณในระบบอาวุธทางรุกที่สูง ทำให้ได้ค่าศักยภาพสงครามจากระบบอาวุธประเภท B สูงมากเกินกว่า ๒,๐๐๐ Utils ดังนั้นศักยภาพสงครามจริงที่

นำมาใช้ในการคำนวณจึงมีค่าเพียง ๒,๓๖๐ Utils (ซึ่งมาจาก ๒,๐๐๐ + ๙๐%ของ ๔๐๐)

๓.๓.๑.๒ เมื่อนำค้ำยัส่งครามสุทธิของระบบอาวุธ A และ B ทำให้ค้ำยัส่งครามรวมสุทธิ (Net Offensive Utils) ของทีม Y เท่ากับ ๑๖๖๐ Utils (คือมาจาก ๕๐๐ + ๑,๑๖๐)

๓.๓.๓ เมื่อเปรียบเทียบค้ำยัส่งครามรวมสุทธิแล้ว ทีม Y มีค้ำยัส่งครามรวมมากกว่าและเป็นทีมชนะ
รูปที่ ๑ ตัวอย่างการคำนวณค้ำยัส่งครามสุทธิ (Net Offensive Utils)

Team X	Team Y
OAx = 2,000	OAY = 1,500
DAy = 2,500 (บันทึก 1)	DAx = 1,000
-500 (บันทึก 2)	500
Net OAx = -100 (ถูกปรับลด)	Net OAY = 500
OBx = 1,000	OBy = 2,400 (บันทึก 3)
OBy = 2,360 (ถูกปรับลด)	
DBy = 500	DBx = 1,200
500	1,160
Net OBx = 500	Net OBy = 1,160
Net Ox = 400	Net Oy = 1,660

ทีมชนะคือทีม Y โดยมีค่า winning margin = (1,660 - 400) = 1,260

บันทึก

1. ทีม Y มีค่าของระบบ DA1 = 1,900 utils และ DA2 = 600 utils ค่า Utils ของ DA1 และ DA2 จึงไม่ถูกปรับลดด้วยสเกลตามกราฟ (ไม่เกิน 2000)
2. เมื่อรวม DA1 กับ DA2 แล้ว ทีม Y มีการป้องกันมากเกินไปที่ระบบ DA (1900 + 600 = 2500) จึงถูกปรับลด 20% ของ 500 เท่ากับปรับลด 100 utils
3. ทีม Y มี 2,400 utils ในระบบ OB1 เมื่อใช้ตารางการปรับลด (ตามกราฟที่แจกจ่ายในการฝึก) จะลดลงเหลือ 2,360 utils

๓.๔ การวิจัยและพัฒนา

๓.๔.๑ แต่ละทีมจะได้รับใบข้อมูลกำลังรบ (FIS) ซึ่งแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลระบบอาวุธที่แต่ละ

ที่สามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปประกอบใช้ในการวางแผนและตัดสินใจการใช้งบประมาณเพื่อป้องกันประเทศ โดย
ไปข้อมูลระบบอาวุธนี้ จะมีข้อมูลแสดง ๒ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ ข้อมูลการประมาณการณ์ในอนาคต (Estimates)
และส่วนที่ ๒ ข้อมูลจริงสำหรับปีงบประมาณหนึ่งๆ (Facts)

ส่วนที่ ๑. **ข้อมูลประมาณการณ์ในอนาคต** จะมีรายละเอียดดังนี้

(๑) Year of R&D Project แสดงให้เห็นว่าโครงการของระบบอาวุธนั้นๆ ได้มีการ
คาดการณ์ระยะเวลาในการทำวิจัยและพัฒนาจำนวนทั้งสิ้นเป็นระยะเวลาที่ปีงบประมาณ

(๒) R&D Cost ประมาณการณ์ค่าใช้จ่ายในการทำวิจัยและพัฒนาในปีถัดไป

(๓) Total R&D Project Cost ประมาณค่าใช้จ่ายในการทำวิจัยและพัฒนาทั้ง
โครงการ

(๔) Acquisition Cost / Unit ประมาณค่าใช้จ่ายต่อหน่วยในการจัดซื้อระบบอาวุธนี้
เมื่อการวิจัยและพัฒนาเสร็จเรียบร้อยแล้ว

(๕) Annual Operating Cost / Unit ประมาณค่าใช้จ่ายต่อหน่วยสำหรับการ
ปฏิบัติการของระบบอาวุธนั้นๆ

(๖) Utility Value / Unit ประมาณค่าศักยภาพสงครามต่อหน่วย(ที่ได้จากการปฏิบัติการ)
ของระบบอาวุธนี้

(๗) Maximum Acquisition Rate แสดงค่าประมาณจำนวนการจัดซื้อระบบอาวุธได้
สูงสุดต่อปี

ส่วนที่ ๒. **ข้อมูลจริงสำหรับปีงบประมาณหนึ่งๆ**

(๑) Cost of this years R&D ค่าใช้จ่ายจริงสำหรับการทำวิจัยและพัฒนาระบบอาวุธ
นั้นๆ ในปีที่ได้รับไปข้อมูลกำลังรบนี้

(๒) Current year of R&D project ปีปัจจุบันของการทำวิจัยและพัฒนา เช่น year 2
หมายถึงปีนี้เป็นปีที่ ๒ ของการทำวิจัยและพัฒนา

(๓) Cost of R&D to date หมายถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ผ่านมาจนถึงปีนี้ ที่ได้มีการ
ลงทุนไปกับการวิจัยและพัฒนาระบบอาวุธนั้นๆ

(๔) Availability หมายถึงปีที่ระบบอาวุธนั้นๆ จะสามารถจัดหาได้ ยกตัวอย่างเช่น
แสดงคำว่า Now แสดงว่า ในปีที่ได้รับไปข้อมูลกำลังรบนี้ ที่มันจะสามารถจัดหาระบบอาวุธนี้เพื่อใช้ในการ
ปฏิบัติการได้

(๕) Acquisition Cost / Unit ค่าใช้จ่ายต่อหน่วยในการจัดซื้อระบบอาวุธนี้

(๖) Annual Operating Cost / Unit ค่าใช้จ่ายต่อหน่วยสำหรับการปฏิบัติการของ
ระบบอาวุธนั้นๆ

(๗) Utility Value / Unit ค่าศักยภาพสังคมต่อหน่วยที่ได้จากการปฏิบัติการของระบบอาวุธนี้

(๘) Maximum Acquisition Rate จำนวนการจัดซื้อระบบอาวุธได้สูงสุดต่อปี

๓.๔.๒ ไปข้อมูลกำลังรบปีต่อๆ มา (Follow-on FIS) จะได้รับก็ต่อเมื่อมีการลงทุนวิจัยและพัฒนา

๓.๔.๓ การวิจัยและพัฒนาสามารถหยุดลงเมื่อไรก็ได้ แต่ถ้าจะนำการวิจัยและพัฒนาที่หยุดไปแล้ว มาทำต่อ จะต้องเสียค่าปรับ \$300 หรือ 0.5 เท่าของค่าวิจัยและพัฒนาสุดท้าย (เลือกค่าที่น้อยกว่า)

๓.๕ การปรับปรุงระบบอาวุธ

๓.๕.๑ ระหว่างปีที่ทำวิจัยและพัฒนา กรณีที่ไปข้อมูลกำลังรบ (FIS) มีรายละเอียดให้สามารถทำการปรับปรุงระบบอาวุธได้ ระบบดังกล่าวอาจทำการปรับปรุงไปได้โดยใช้ค่าใช้จ่ายตามที่ระบุในไปข้อมูลกำลังรบ

๓.๕.๒ ระบบอาวุธที่มีอยู่แล้ว อาจนำมาใช้งานระหว่างปีที่ทำการปรับปรุงได้ โดยมีค่าใช้จ่ายสำหรับปฏิบัติการ และค่าศักยภาพสังคมต่อหน่วยเท่าเดิมก่อนการปรับปรุง หรืออาจจะทำการ Mothball ระหว่างปีที่ทำการปรับปรุงก็ได้โดยมีค่าวิจัยพัฒนาเพื่อปรับปรุงระบบอาวุธตามที่กำหนดในงบประมาณ

๓.๕.๓ หลังจากการวิจัยและพัฒนาเสร็จสิ้นลง สามารถจัดหาระบบที่ปรับปรุงแล้ว เพิ่มเติมได้ด้วยราคาเท่ากับราคาระบบเก่าบวกกับค่าปรับปรุง

๓.๖ การจัดซื้อ จัดหา

๓.๖.๑ ระบบอาวุธที่มีอยู่ในคลังแล้ว รวมทั้งระบบใหม่ที่อยู่ในปีสุดท้ายของการวิจัยและพัฒนา สามารถดำเนินการจัดซื้อจัดหาได้ แต่การจัดซื้อจัดหาในแต่ละปีต้องไม่เกินอัตราการจัดหาสูงสุดที่กำหนดไว้ในไปข้อมูลกำลังรบ (FIS)

๓.๖.๒ ระบบอาวุธที่จัดซื้อจัดหาในปีใด สามารถใช้งานได้ในปีถัดไป

๓.๗ การปฏิบัติการ

๓.๗.๑ เมื่อเริ่มวางแผนการใช้งานงบประมาณในปีแรก แต่ละทีมสามารถที่จะคงระบบอาวุธใดไว้ใช้งานต่อไป หรือจะยกเลิกการใช้งานระบบอาวุธใดๆ ก็ได้โดยอิสระ (แก้ไขใหม่แล้ว ไม่รู้ว่าคุณหมายเปลี่ยนหรือเปล่า)

๓.๗.๒ ระบบอาวุธใดๆ ก็ตามที่ไม่ได้ใช้ในปีใดจะถือว่าได้ปลดประจำการไปแล้ว และไม่สามารถนำกลับมาใช้ได้อีก (หรือ Mothball ระบบเก่า) กรณีต้องการนำกลับมาใช้ จะต้องดำเนินการทำวิจัยและพัฒนา หรือจัดซื้อจัดหาตามไปข้อมูลกำลังรบที่ได้รับในปีนั้นๆ (ตัดออกได้ใหม่)

๓.๘ การข่าวกรอง แต่ละทีมสามารถใช้งบประมาณในการหาข่าวเกี่ยวกับข้าศึก เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ประกอบการวางแผนในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ได้ดังต่อไปนี้

๓.๘.๑ การเปลี่ยนแปลงกำลังรบในทางรุก

๓.๘.๒ การเปลี่ยนแปลงกำลังรบในทางป้องกัน

๓.๘.๓ การเปลี่ยนแปลงโครงการวิจัยและพัฒนา กำลังรบในทางรุก

๓.๘.๔ การเปลี่ยนแปลงโครงการวิจัยและพัฒนากำลังรบในทางป้องกันงบประมาณในการซื้อข้าว เท่ากับ \$100 ต่อข้าว

๓.๙ **การต่อต้านข่าวกรอง** การต่อต้านข่าวกรองสามารถกระทำได้โดยมีค่าใช้จ่าย \$200 ซึ่งถ้ามีการดำเนินการ จะทำให้ข้อมูลด้านการข่าวที่ข้าศึกจะได้รับในเรื่อง การเปลี่ยนแปลงกำลังรบในทางรุก ในทางป้องกัน โครงการวิจัยและพัฒนา กำลังรบในรุก และในทางรับ ที่กล่าวถึงในข้อ ๓.๘ มีความถูกต้อง เพียงตรงน้อยลง

๓.๑๐ **สงคราม** ในแต่ละช่วงปีของการฝึก โปรแกรมจะทำให้ความน่าจะเป็นในการเกิดสงคราม แตกต่างกัน ถ้าเกิดสงครามขึ้นในปีใด กรรมการจะประกาศผลการคำนวณค่า Net Offensive Utils และผู้ชนะ

๓.๑๑ **การทำโทษ**

๓.๑๑.๑ กรณีเกิดสงครามขึ้น ทีมคู่สงครามจะถูกตัดงบประมาณในปีถัดไป \$400 ส่วนทีมผู้แพ้สงคราม จะถูกตัดงบประมาณเพิ่มอีกเท่ากับจำนวน Net Utils ที่ต่างกันของสองทีมคู่สงคราม

๓.๑๑.๒ ทีมที่ส่งแบบฟอร์มการจัดสรรงบประมาณช้ากว่าเวลาที่กำหนด จะถูกปรับลดงบประมาณในปีถัดไปด้วยอัตรา \$50 ต่อนาที่สำหรับห้านาทีแรก และ \$100 ต่อนาที่สำหรับส่วนที่เกินห้านาที

๓.๑๑.๓ ทีมที่ใช้งบประมาณเกินกว่าที่ได้รับจัดสรร จะถูกปรับลดงบประมาณในปีถัดไปสองเท่าของงบประมาณที่ใช้เกิน

๓.๑๑.๔ งบประมาณที่ใช้ไม่หมดในปีใดก็ตาม จะสูญไปโดยปริยาย

๔. **วิธีดำเนินการศึกษา**

๔.๑ การแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติ ๑๖ ชั่วโมง

๖. **เอกสารประกอบการศึกษา**

๖.๑ ตัวอย่างใบข้อมูลกำลังรบ (Force Unit Information Sheet: FIS) ตามที่แนบ Student Instructions for the Military Planning Game TEMPO

ตัวอย่างใบข้อมูลกำลังรบ

(Force unit Information Sheet : FIS)

FORCE UNIT INFORMATION SHEET

SYSTEM NAME	
-------------	--

Estimates:

Year of R&D Project	1	2	3	4
R&D Cost				
Total R&D Project Cost				
Acquisition Cost / Unit				
Annual Operating Cost / unit				
Utility Value / Unit				
Maximum Acquisition Rate		units / year		

Facts:

Cost of this years R&D	
Current year of R&D project	year
Cost of R&D to date	
Availability	years
Acquisition Cost / unit	
Annual Operating Cost / unit	
Utility Value / Unit	
Maximum Acquisition Rate	units / year

This information issued for or after year:

Comments:

ตัวอย่างใบข้อมูลกำลังรบ

(Force unit Information Sheet : FIS)

FORCE UNIT INFORMATION SHEET

SYSTEM NAME	MOD
----------------	-----

Facts:

Cost of R&D	
Availability	NOW
Modification Cost / unit	
Annual Operating Cost / unit	
Utility Value / Unit	
Maximum Modification Rate	units / year

This information issued for or after year:

Comments:

If R&D is budgeted this year the modification of units can be started this year. During modification units can be moth-balled and the operating cost saved for the year, or they can be operated at the old costs and util values during modification. In either case, operating costs and util values of the new modified weapons start the year following payment of the modification casts.

ตัวอย่างใบข้อมูลกำลังรบ

(Force unit Information Sheet : FIS)

Year_____ Team_____ War Probability_____ Budget \$_____

WEAPON SYSTEMS										
UNIT TYPE	R&D Cost	Purchase			Operation			Disc		Budget
		No.	\$/unit	Total	No.	\$/unit	Total	Utils	Utils	
OA1	N/A									
OA2										
OA3										
OB1	N/A									
OB1M										
OB2										
OB3										
OB3M										
OB4										
DA1	N/A									
DA1M										
DA2										
DA3										
DB1	N/A									
DB2										
DB3										
DB4										
R&D		Purchase			Operation			Utils		
INTELLIGENCE							Offensive Force Structure			
							Defensive Force Structure			
							Offensive R&D			
							Defensive R&D			
							Counter Intelligence			
							Budget Grand Total			

หัวข้อวิชา การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการตกลงใจ

๑. ความสำคัญ

เกณฑ์สำคัญประการหนึ่ง ที่ใช้ในการตกลงใจด้วยการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ คือ ความประหยัด (economy) และประสิทธิภาพ (efficiency) ของกิจกรรมและทรัพยากรที่จะนำมาใช้งาน ทั้งนี้มีปัจจัยที่สำคัญที่ต้องนำมาพิจารณาคือค่าใช้จ่าย (cost) ของกิจกรรมนั้น ซึ่งประเด็นเรื่องค่าใช้จ่ายทางเศรษฐศาสตร์นั้น สามารถตีความหมายในเชิงผลประโยชน์ที่สูญเสียไป² หมายความว่า หากเราเลือกจัดสรรทรัพยากรให้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในทางเลือกหนึ่ง เราจะต้องเสียผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากทางเลือกอื่น หรือ เรามักใช้คำว่า ค่าเสียโอกาส (opportunity cost) ดังนั้นการตกลงใจเลือกจัดสรรทรัพยากร จึงมีความจำเป็นต้องคำนึงถึงทางเลือกอื่นที่สามารถนำมาเปรียบเทียบ และตกลงใจเลือกทางที่เหมาะสมและให้ประโยชน์สูงสุดเสมอ

การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายทางทหารที่ดำเนินการกับกำลังรบมักแบ่งออกเป็น ค่าใช้จ่ายในการลงทุน (I-cost) ค่าใช้จ่ายปฏิบัติการ (O-cost) ค่าใช้จ่ายในการวิจัยพัฒนา (R&D-cost) ซึ่งต้องคิดว่าค่าของเงินจะลดลงเมื่อเวลาผ่านไป นอกจากนี้ยังต้องใช้แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์ระบบเข้าช่วย เพื่อหาค่าทางปริมาณที่สมเหตุสมผลที่สุดสามารถนำทางเลือกแต่ละทางมาเปรียบเทียบกัน เพื่อหาข้อตกลงใจต่อไป ซึ่งจากการฝึก Tempo Game ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเกณฑ์ ที่จำเป็นต้องมีไว้สำหรับผู้บริหารระดับสูง ในการนำมาช่วยในกระบวนการตกลงใจ โดยต้องคำนึงข้อพิจารณาว่าอาวุธยุทโธปกรณ์แบบหนึ่งๆ มีเหมาะสมที่จะมีไว้เพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้น เพราะไม่ว่าจะเพิ่มจำนวนจากเดิมเป็นปริมาณเท่าใดประโยชน์ที่ได้รับก็ไม่ได้เพิ่มมากขึ้นตามไปแต่อย่างใด นั่นคือแนวคิดของ Marginal Cost และ Marginal Benefit ซึ่งในหัวข้อวิชานี้จะนำเสนอแนวคิดของกระบวนการดังกล่าว รวมทั้งแนวคิดอื่นที่สำคัญอีกด้วย

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ เพื่อให้ทราบและเข้าใจถึงการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ด้วยวิธีทางปริมาณ

๒.๒ เพื่อให้สามารถนำแนวคิดไปประยุกต์ใช้ในการตกลงใจ สามารถเป็นผู้นำและผู้บริหารหน่วยงานด้านการป้องกันประเทศ ที่สามารถบริหารทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศระดับกรมหรือกองเรือตามประเภทหรือตำแหน่งที่สูงกว่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

² ความหมายของค่าใช้จ่ายทางเศรษฐศาสตร์ประการหนึ่งให้ไว้ว่า An Economic Cost is a Benefit Lost จากหนังสือที่เขียนโดย Gene H.

Fisher เรื่อง “Cost Consideration in System Analysis” หน้า ๒๕.

๓. วิธีดำเนินการศึกษา

๓.๑ การบรรยาย ๒ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

๔.๑ การตกลงใจด้วยเกณฑ์การพิจารณาของ Marginal Cost (MC) และ Marginal Benefit (MB) สามารถใช้ในการตกลงใจว่า อาวุธยุทธโปกรณ์ชนิดหนึ่งๆ ควรมีมากเป็นจำนวนเท่าใดจึงจะเพียงพอ หากท่านได้รับงบประมาณมาจำนวนหนึ่ง แล้วสามารถหาค่าผลประโยชน์ที่จะได้รับ วิธีการหาจำนวนอาวุธที่ต้องการ คือ

- ท่านควรเพิ่มจำนวน เมื่อ $MB > MC$ และหยุดเมื่อ $MB = MC$ แต่หากมีหลายทางเลือก ให้เพิ่มจำนวนในทางเลือกที่ให้ MB / MC สูงกว่า รวมทั้งต้องอยู่ในงบประมาณที่ให้

- ในทางกลับกันให้ลดจำนวน เมื่อ $MB < MC$ จากหลักเกณฑ์นี้ให้ท่านเลือกจำนวนอาวุธยุทธโปกรณ์ระหว่าง OB3 กับ OA4 ตามอัตราส่วนที่ท่านเห็นว่า เหมาะสมโดยไม่เกินงบประมาณ ๓,๒๕๐ เทริเยญ และใช้ข้อมูลตามตารางข้างล่าง

OB3	MB	MC	MB/MC		OA4	MB	MC	MB/MC
0	0				0			
3	250	\$100	2.5		10	75	\$25	3
6	250	\$100	2.5		20	75	\$25	3
9	242	\$100	2.4		30	73	\$25	2.9
12	225	\$100	2.3		40	68	\$25	2.7
15	200	\$100	2.0		50	60	\$25	2.4
18	183	\$100	1.8		60	55	\$25	2.2
21	167	\$100	1.7		70	50	\$25	2
24	150	\$100	1.5		80	45	\$25	1.8
27	125	\$100	1.25		90	38	\$25	1.5
30	108	\$100	1.08		100	33	\$25	1.3

๔.๒ การเสนอโครงการจัดหายุทธโปกรณ์ จะต้องมีการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายตลอดอายุการใช้งานประกอบการเสนอโครงการด้วย ท่านเห็นว่าการเสนอขออนุมัติโครงการในปัจจุบัน มีการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์อย่างจริงจังหรือไม่และมีอุปสรรคใดบ้างในการวิเคราะห์

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ นาวาเอก ธีรชัย ตั่งเจริญ, การพิจารณาค่าใช้จ่ายในการวิเคราะห์ระบบ, พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ.๒๕๒๕, หน้า ๒๓-๕๔

๕.๒ นาวาเอก ธีรชัย ตั่งเจริญ, การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายประสิทธิผล (Cost Effectiveness) พ.ศ.๒๕๒๘

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

๖.๑ Mark Hirschey, Fundamentals of Managerial Economics, 7th Edition, Thomson South-Western, 2003, pp.30-40, 220-242.

๖.๒ Gene H. Fisher, Cost Considerations in Systems Analysis, A Report prepared for Office of the Assistant Secretary of Defense (System Analysis), American Elsevier Publishing Company, Inc. New York, 1970. (ห้องสมุด ยศ.ทร.)

๖.๓ รศ.สุบัญญัติ ไชยชาญ, การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ฉบับสมบูรณ์ (ห้องสมุด ยศ.ทร.)

๖.๔ ผศ.วีรยา ภัทรอาชาชัย, วิธีการเชิงปริมาณเพื่อการจัดการ (ห้องสมุด ยศ.ทร.)

หัวข้อวิชา การงบประมาณ การวิเคราะห์และการวางแผนงบประมาณเพื่อการป้องกันประเทศ

๑. ความสำคัญ

งบประมาณเป็นเครื่องมือที่รัฐบาลใช้ในการบริหารประเทศ และจัดการงานทุกงานที่รัฐบาลประสงค์ ตามที่เห็นว่าจำเป็น และเป็นประโยชน์ต่อประชาชน และตามกำลังเงินที่มีอยู่ ระบบงบประมาณของไทยได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศ ซึ่งแต่เดิมใช้ระบบ**งบประมาณแบบแสดงรายการ (Line - Item Budgeting)** คือ งบประมาณที่แสดงการใช้จ่ายเงินเป็นรายการตามวัตถุประสงค์ของการใช้จ่ายเงิน ซึ่งเป็นระบบที่ให้ความสำคัญกับการควบคุมปัจจัยนำเข้า (Inputs) แต่ละรายการ โดยแสดงให้เห็นแต่เพียงว่า ในการบริหารงานนั้น จะจ่ายเป็นเงินเดือน ค่าสิ่งของ ค่าบริการ อย่างละเท่าใด ระบบงบประมาณแบบแสดงรายการนี้มีข้อบกพร่องที่ไม่สามารถวัดผลสำเร็จของงานได้ ต่อมาจึงได้แก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าว โดยนำแนวทางการจัดทำ**งบประมาณแบบแผน (Program Budgeting)** มาใช้ผสมผสานกับระบบงบประมาณแบบแสดงรายการ และได้นำมาใช้ในกระบวนการงบประมาณแผ่นดิน ตามนโยบายของรัฐบาล ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๒๕ เป็นต้นมา ซึ่งทำให้เห็นความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาลมากยิ่งขึ้น โดยได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำงบประมาณแบบกำหนดสัดส่วนของวงเงินงบประมาณรายจ่ายแต่ละด้าน และแต่ละกระทรวงในลักษณะของการวางแผนระดับมหภาค ผสมผสานกับการวิเคราะห์รายละเอียดค่าขอตั้งงบประมาณของส่วนราชการ (Bottom - Up Process) โดยให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (Top - Down Process) ในด้านการบริหารงบประมาณ ได้เปลี่ยนแปลงระบบการอนุมัติเงินประจำงวดให้มีความคล่องตัวมากขึ้น อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติก็มีข้อจำกัดและเงื่อนไขซึ่งเป็นปัญหาในด้านเทคนิคการวิเคราะห์ผลตอบแทนต่อต้นทุน หรือค่าใช้จ่ายประสิทธิผล ซึ่งปฏิบัติได้ไม่มากนัก ตลอดจนข้อมูลข่าวสารที่ช่วยในการตัดสินใจ ต้องใช้เวลาในการเก็บรวบรวมมาก ทำให้การดำเนินงานตามระบบงบประมาณแบบแผนงานไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากเน้นการควบคุมมากเกินไป ขาดการเห็นผลผลิตและผลลัพธ์ จึงได้มีความพยายามปรับปรุงระบบการงบประมาณอีกหลายครั้งในระลอกต่อมา

หลังวิกฤติการทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่ผ่านมา รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจ และ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารทางราชการ ในเรื่องความโปร่งใสและการตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร ระบบงบประมาณของประเทศไทยที่กำลังใช้อยู่ในขณะนั้น ซึ่งเป็นระบบที่มีการรวมอำนาจไว้ค่อนข้างมาก จึงไม่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากขาดความยืดหยุ่นและมีข้อจำกัดในด้านระบบและวิธีการงบประมาณ จึงมีแรงผลักดันที่ต้องการให้มีการปฏิรูประบบงบประมาณที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อ ๑๑ พ.ค. ๒๕๔๒ เห็นชอบ

กับแผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนบทบาทของภาครัฐ ไปสู่รูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่เน้นการทำงานโดยยึดผลลัพธ์เป็นหลัก ซึ่งได้มีการปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณเป็นแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (Strategic – Performance – Based Budgeting) โดยเปลี่ยนแปลงจุดเน้นจากการควบคุมทรัพยากรที่ใช้ไป (Inputs) มาเป็นการมุ่งเน้นผลงาน ที่เห็นผลผลิตและผลลัพธ์ (Outputs and Outcomes) โดยให้หน่วยงานต่างๆ เน้นความรับผิดชอบ (Accountability) ความโปร่งใส (Transparency) และการรายงาน (Reporting) โดยส่วนกลางมอบอำนาจในการจัดทำและการบริหารงบประมาณให้แก่หน่วยปฏิบัติ (Budget Devolution) ซึ่งเป็นการเพิ่มขอบเขตความครอบคลุมให้มากขึ้น

ในอดีตที่ผ่านมาส่วนราชการในสังกัดกระทรวงกลาโหมมีการดำเนินกรรมวิธีด้านงบประมาณ โดยยึดถือหลักการจัดทำ และการเสนองบประมาณเป็นระบบงบประมาณแบบแสดงรายการ (Line items budgeting system) ทั้งนี้กระทรวงกลาโหมได้เคยพิจารณาว่า การจัดทำงบประมาณแบบแสดงรายการไม่เหมาะสมกับการวางแผนงบประมาณเพื่อการป้องกันประเทศ จึงได้นำหลักการและแนวความคิดของระบบการวางแผน การทำกำหนดการ และการงบประมาณ ซึ่งเป็นการนำระบบ Planning Programming Budgeting System (PPBS) ของสหรัฐฯ มาประยุกต์ใช้ และกระทรวงกลาโหมได้จัดทำระเบียบว่าด้วยการงบประมาณ พ.ศ.๒๕๔๓ โดยจัดโครงสร้างงบประมาณที่แบ่งเป็นแผนงานบริหารทั่วไป แผนงานป้องกันราชอาณาจักร และแผนงานอื่นๆ ซึ่งแต่ละเหล่าทัพต้องจัดทำงบประมาณเสนอผ่านไปยังกองบัญชาการทหารสูงสุดและกระทรวงกลาโหมต่อไป อย่างไรก็ตาม ระบบ รพทง. ดังที่กล่าวมาข้างต้นไม่ได้มีผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมนัก จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารงบประมาณของประเทศในเวลาต่อมา

จากการปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณเป็นแบบมุ่งเน้นผลงาน และระบบระเบียบการบริหารราชการของประเทศ ทำให้กระทรวงกลาโหมต้องปรับเปลี่ยนวิธีการทางงบประมาณ ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐบาลกำหนด โดยที่ผ่านมา ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการราชการ ๔ ปี ของกระทรวงกลาโหมและในระดับเหล่าทัพ โดยได้กำหนดเป็นเป้าหมายการให้บริการ ผลผลิต กิจกรรม ตลอดจนกำหนดตัวชี้วัดทั้งในเชิงปริมาณ คุณภาพ และเวลา เพื่อแสดงถึงความเชื่อมโยงและความสอดคล้องของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ของประเทศ และการจัดสรรงบประมาณของกระทรวงกลาโหม

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ เพื่อให้ทราบและเข้าใจถึงระบบการบริหารงบประมาณของประเทศ หลักเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติ และเครื่องมือต่างๆ ของรัฐที่ใช้ในการควบคุมการปฏิบัติงานของหน่วยงานด้านการป้องกันประเทศ

๒.๒ เพื่อให้ทราบและเข้าใจถึงการจัดระบบงบประมาณ การจัดสรรทรัพยากร และการบริหารงบประมาณในระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ที่สามารถนำมาตรวจสอบและควบคุมการใช้งบประมาณที่ได้รับจัดสรรให้

๒.๓ เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการบริหารทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ การบริหารองค์กรแบบธรรมาภิบาล และการจัดทำแผนบริหารองค์กรเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของกองทัพเรือ ในฐานะผู้นำ และผู้บริหารหน่วยงานระดับสูงของกองทัพเรือ ได้อย่างสมเหตุสมผลภายใต้สภาวะแวดล้อมที่จำกัดได้

๓. วิธีดำเนินการศึกษา

๓.๑ การบรรยาย ๒ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

๔.๑ ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (Strategic-Performance-Based Budgeting) คืออะไร มีประโยชน์อย่างไรบ้าง และมีกระบวนการ หรือเครื่องมือใดบ้างที่จะช่วยให้ระบบงบประมาณนี้ ประสบผลสำเร็จ และเป็นแบบแผนที่จะใช้งานได้ต่อไปในอนาคต

๔.๒ การที่รัฐบาลจะนำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานมาใช้กับทุกส่วนราชการ รวมทั้งกระทรวงกลาโหม ซึ่งมีภารกิจและหน้าที่ในเตรียมกำลังและป้องกันราชอาณาจักร ซึ่งเป็นการบริการสาธารณะรูปแบบหนึ่งที่รัฐจำเป็นต้องจัดให้มี และโดยทั่วไปแล้วไม่สามารถวัดผลในเชิงกำไรขาดทุนนั้น ระบบแบบนี้จะสามารถนำระบบงบประมาณมาใช้ในกระทรวงกลาโหมได้มากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะการกำหนดดัชนีชี้วัดผลการดำเนินงาน และการวัดและประเมินผลการทำงาน

๔.๓ ระบบการทำงานทางอิเล็กทรอนิกส์ที่รัฐบาลได้นำมาใช้งาน เพื่อช่วยให้การบริหารและควบคุมระบบงบประมาณเป็นได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งได้แก่ ระบบ GFMS และระบบประมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือ E-Auction จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของประเทศอย่างไร และหน่วยงานต่างๆ ควรปรับตัวอย่างไรบ้าง

๔.๔ จากเอกสารงบประมาณ ฉบับที่ ๓ “งบประมาณรายจ่าย” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๑ ในส่วนของกระทรวงกลาโหม ท่านคิดว่าผลผลิตและผลลัพธ์ที่กระทรวงกลาโหมกำหนดไว้ เพื่อส่งมอบไปสู่ยุทธศาสตร์ของรัฐบาลในปัจจุบัน สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ซึ่งกระทรวงกลาโหมได้กำหนดว่าเป็น รัฐบาลและประชาชน) ได้หรือไม่ อย่างไร

๔.๕ ท่านคิดว่าความสำเร็จของระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ ขึ้นอยู่กับปัจจัยใดบ้าง มีอุปสรรคข้อขัดข้องอย่างไร

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ การปรับปรุงระบบการจัดการงบประมาณ, สำนักงบประมาณ, พ.ศ.๒๕๔๔

<http://www.bb.go.th/information/reform/budreform_detail.pdf>[เข้าตรวจสอบเมื่อ ๒๐ ธ.ค.๕๐]

๕.๒ ระบบงบประมาณของประเทศไทย<http://www.bb.go.th/information/reform/BB_132.pdf>[เข้า
ตรวจสอบเมื่อ ๒๐ ธ.ค.๕๐]

๕.๓ สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี “เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ ๓ งบประมาณรายจ่าย ประจำปี
งบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๑”

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

หัวข้อวิชา การบริหารทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศ และการจัดซื้อจัดหายุทธโปกรณ์หลัก

๑. ความสำคัญ

การบริหารทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศในยุคปัจจุบันเป็นสิ่งท้าทายอย่างยิ่งต่อองค์การด้านการป้องกันประเทศ เนื่องจากลักษณะของภัยคุกคามที่เปลี่ยนไปจากเดิม ที่มุ่งแบบประมาทเพื่อการเผชิญหน้ากันระหว่างกองกำลังทหารระหว่างประเทศเพียงอย่างเดียว แต่ต้องพิจารณาขอบเขตของความขัดแย้งที่กว้างขวางมากขึ้น อีกทั้งภัยคุกคามจากการก่อการร้ายทั้งจากภายในประเทศและข้ามประเทศ องค์การป้องกันประเทศจึงต้องมีลักษณะยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้อย่างกลมกลืนและสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมได้ดียิ่งขึ้น ในขณะที่ความมุ่งหวังของฝ่ายการเมืองและประชาชนที่ต้องการความมั่นคง ภายใต้การบริหารที่โปร่งใส สมเหตุสมผล สามารถเลือกจัดสรรทรัพยากรไปยังทางเลือกที่เหมาะสมโดยไม่เสียโอกาสงบประมาณไปใช้อย่างอื่น กองทัพเองจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับแนวโน้มของโลก เพราะการคงกองกำลังทหารขนาดใหญ่เพื่อมุ่งหวังการป้องกันภัยคุกคามจากกองกำลังทหารจากประเทศฝ่ายตรงข้ามเพียงอย่างเดียว จึงอาจถูกมองว่าไม่สมเหตุสมผลในมุมมองของฝ่ายการเมืองและประชาชน

ปัจจุบันการบริหารทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศได้นำแนวคิดเรื่องประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประสิทธิผลของผลลัพธ์สูงสุดมาใช้ในการบริหารมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการบริหารงบประมาณของรัฐบาลที่มุ่งเน้นด้านผลของการปฏิบัติงาน ที่สามารถนำมาตรวจสอบและควบคุมการใช้งบประมาณที่จัดสรรให้ ดังนั้นหน่วยงานด้านการป้องกันประเทศจึงจำเป็นต้องทราบและเข้าใจถึงแนวคิดและแนวโน้มของการจัดสรรทรัพยากรที่ได้มาจากภาครัฐ รวมทั้งเครื่องมือที่จะสามารถนำมาช่วยในการบริหารทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศได้อย่างสมเหตุสมผล

กองบัญชาการกองทัพไทย ได้กำหนดความหมายเบื้องต้นของคำว่า “ยุทธโปกรณ์” ไว้ว่าเป็น “สิ่งทั้งหมดรวมถึงเรือรบ รถถัง อาวุธอัตรจักร อากาศยาน และอะไหล่ที่เกี่ยวข้อง ขึ้นส่วนอะไหล่ ขึ้นส่วนซ่อม และยุทธภัณฑ์สนับสนุนอันจำเป็น” สำหรับคำว่ายุทธโปกรณ์หลักนั้นมักให้ความหมายเช่นเดียวกับคำว่า Main Items หรือ Capital Equipment ในภาษาอังกฤษซึ่งก็คือ ยุทธโปกรณ์ที่มีความสำคัญมาก และเป็นอุปกรณ์หลักในการรบ ยุทธโปกรณ์หลักมักมีขนาดใหญ่มูลค่าสูง และมีระบบซับซ้อน เช่น เรือรบ รถถัง ปืนใหญ่ และอากาศยาน เป็นต้น

การบริหารโครงการจัดซื้อจัดหายุทธโปกรณ์หลัก เป็นเรื่องสำคัญซึ่งมีระยะเวลาในการดำเนินการที่ค่อนข้างยาวนาน และมีรายละเอียดการดำเนินการที่สลับซับซ้อน และต้องเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก จำเป็นต้องมีการกำหนดแนวทางในการดำเนินการที่ชัดเจน เพื่อเป็นหลักประกันว่าการจัดซื้อจัดหาบรรลุตามความมุ่งหมายในการเสริมสร้างกำลังรบของกองทัพ

๒. ความมุ่งหมาย

๒.๑ เพื่อให้เข้าใจถึงหลักการและแนวคิดในการบริหารทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และแนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดความต้องการและการจัดหาทรัพยากรหลักของกองทัพในปัจจุบันและอนาคต

๒.๒ เพื่อให้ประยุกต์องค์ความรู้ในอันที่จะสามารถนำไปใช้สำหรับการเป็นผู้นำและผู้บริหารหน่วยงานด้านการป้องกันประเทศ ที่สามารถบริหารทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศระดับกรมหรือกองเรือตามประเภทหรือตำแหน่งที่สูงกว่าได้อย่างสมเหตุสมผลภายใต้สภาวะแวดล้อมที่จำกัดได้

๓. วิธีดำเนินการศึกษา

๓.๑ การบรรยาย ๓ ชั่วโมง

๓.๒ การอภิปรายเป็นคณะ ๑ ชั่วโมง

๔. ประเด็นการอภิปราย

๔.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการบริหารงานด้านงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในปัจจุบัน มีอะไรบ้าง และเครื่องมือดังกล่าว สามารถใช้ประโยชน์ได้ดีมากน้อยเพียงใด

๔.๒ ท่านคิดว่าการจ้างงานให้ภาคเอกชนดำเนินการแทน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดค่าใช้จ่าย จะเป็นทางเลือกในการบริหารทรัพยากรของกระทรวงกลาโหมในอนาคตได้หรือไม่ และน่าจะดำเนินการในกิจกรรมลักษณะใดได้บ้าง

๕. เอกสารประกอบการศึกษา

๕.๑ พล.ร.อ.พิทักษ์ จุลกทัพพะ, การจัดสรรงบประมาณเพื่อการป้องกันประเทศ (คลังตำรา ยศ.ทร.)

๕.๒ เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง การบริหารทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ (คลังตำรา ยศ.ทร.)

๕.๓ เอกสารที่ผู้บรรยายกำหนด

๕.๔ Capital Equipment Acquisition & Project Management ในเอกสาร Student Instructions for the Military Planning Game TEMPO หน้า ๓๐ -๓๙

๕.๕ เอกสารที่ผู้บรรยายกำหนด

๖. เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

ชุดวิชา การฝึกจัดทำยุทธศาสตร์และกำหนดกำลังรบ

(๒๘ ชั่วโมง)

๑. ความสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงชั่วคราวของมหาอำนาจโลกหลังยุคสงครามเย็น ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างรุนแรง หลายประเทศหันมาดำเนินนโยบายทางการเมืองที่ให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มและความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง การทหาร สังคม และวัฒนธรรมมากขึ้น อย่างไรก็ตามปัญหาความขัดแย้งทั้งภายในและระหว่างประเทศอันมีสาเหตุมาจากข้อพิพาทในประวัติศาสตร์ ความแตกต่างด้านขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ภาษา และเชื้อชาติ ยังคงดำรงอยู่และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศในภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงของโลกในหลายด้าน เช่น การรวมตัวของกลุ่มเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงในตลาดการเงินของโลก การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม การเคลื่อนย้ายของคนอย่างเสรี และการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ทั้งในด้านการเป็นโอกาสและภัยคุกคามอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง สิ่งที่ทำหายอย่างยิ่งสำหรับผู้หน้าและผู้บริหารด้านความมั่นคงในทุกระดับคือ การสร้างความสมดุลระหว่างเป้าหมายแนวทาง และเครื่องมือ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถดำรงความมั่นคงทั้งในมิติของรัฐและประชาชนในชาติ ภายใต้สถานะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงและทรัพยากรที่มีขีดจำกัด ซึ่งผู้หน้าและผู้บริหารระดับสูงของกองทัพเรือจำเป็นต้องศึกษาและเข้าใจและสามารถนำความรู้ที่ได้รับ นำไปจัดทำแผนเตรียมกำลังกองทัพเรือ จัดทำแผนการทัพ และร่วมจัดทำยุทธศาสตร์ในระดับต่างๆ ได้

๒. ความมุ่งหมาย

การศึกษาศูตวิชานี้มีความมุ่งหมายเพื่อให้ นักศึกษาประยุกต์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง ในอันที่จะสามารถนำไปใช้สำหรับการเป็นผู้นำการรบระดับยุทธศาสตร์ สามารถจัดทำแผนการเตรียมกำลังของกองทัพเรือ และร่วมจัดทำยุทธศาสตร์ทหาร ยุทธศาสตร์ทะเลและยุทธศาสตร์ชาติให้สอดคล้องกับองค์ประกอบด้านความมั่นคงได้ โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

๒.๑ เพื่อให้ นักศึกษาได้นำหลักการของกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ ปัจจัยในการกำหนดยุทธศาสตร์ หลักการบริหารและตกลงใจทางทหาร นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล องค์ประกอบและปัญหาด้านความมั่นคง ตามที่ได้ศึกษามาทั้งหมดในหมวดวิชานี้และความรู้ที่ได้รับจากหมวดวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง มาฝึกจัดทำยุทธศาสตร์ทะเลและยุทธศาสตร์กองทัพเรือ

๒.๒ เพื่อให้สามารถนำแนวคิดทางยุทธศาสตร์ที่นักศึกษากำหนดมาเป็นกรอบในการวางแผนกำลังรบในอนาคตได้อย่างสมเหตุสมผลสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตที่ได้คาดการณ์ไว้มากที่สุด

๓. **ขอบเขตการศึกษา**

การศึกษานี้ ใช้ระยะเวลาการศึกษาทั้งสิ้น ๒๘ ชั่วโมง โดยมีหัวข้อวิชาที่จะศึกษาประกอบด้วย

หมายเลขหัวข้อวิชา

๑๑๐๑๐๒๐๓๐๑

หัวข้อวิชา

สัมมนาการจัดทำยุทธศาสตร์และการกำหนดกำลังรบ

๑๑๑๑๒๐๓๐๑

หัวข้อวิชา สัมมนาการจัดทำยุทธศาสตร์และการกำหนดกำลังรบ

ดูรายละเอียดคู่มือการฝึกการวางแผนยุทธศาสตร์และกำหนดกำลังรบ พ.ศ.๒๕๕๕